

مشہور ابوابِ صرف کی گردانوں کو آسان کرنے والا رسالہ

# تیسرا باب

تألیف

حضرت مولانا خیر محمد رحمۃ اللہ علیہ

مکتبۃ النبی

کراچی - پاکستان

مشہور ابواب صرف کی گردانوں کو آسان کرنے والا رسالہ

# نسیۃ الاول

تألیف

حضرت مولانا خیر محمد رحمۃ اللہ علیہ

بانی مدرسہ خیر المدارس - ملتان

ناشر



کتاب کا نام	:	نسیۃ الاول
مؤلف	:	حضرت مولانا خیر محمد صاحب رحمۃ اللہ علیہ
تعداد صفحات	:	۱۱۲
قیمت برائے قارئین	:	۳۵ روپے
سن اشاعت	:	۱۴۳۲ھ / ۲۰۱۱ء
ناشر	:	مکتبۃ البشیر
فون نمبر	:	چودھری محمد علی چیرٹیبل ٹرسٹ (رجسٹرڈ) Z-3، اوور سیز بنگلوز، گلستان جوہر، کراچی۔ پاکستان +92-21-34541739, +92-21-37740738
فیکس نمبر	:	+92-21-34023113
ویب سائٹ	:	www.maktaba-tul-bushra.com.pk www.ibnabbasaisha.edu.pk
ای میل	:	al-bushra@cyber.net.pk
ملنے کا پتہ	:	مکتبۃ البشیر، کراچی۔ پاکستان +92-321-2196170 مکتبۃ الحرمین، اردو بازار، لاہور۔ پاکستان +92-321-4399313 المصباح، ۱۶- اردو بازار، لاہور۔ +92-42-7124656, 7223210 بک لینڈ، سٹی پلازہ کالج روڈ، راولپنڈی۔ +92-51-5773341, 5557926 دار الإخلاص، نزد قصہ خوانی بازار، پشاور۔ پاکستان +92-91-2567539

اور تمام مشہور کتب خانوں میں دستیاب ہے۔

## فہرست

صفحہ	عنوان	صفحہ	عنوان
			اصطلاحات
۴۰	باب اِنْفَعَال		ثلاثی مجرد کے مشہور چھ باب ہیں
۴۴	باب اِفْعَال	۵	
۴۸	باب اِفْعِلَال	۶	ثلاثی مزید فیہ کے مشہور چودہ باب ہیں
۵۲	باب اِفْعِیْعَال	۶	رباعی مجرد
۵۳	باب اِفْعِوَال	۶	رباعی مزید فیہ کے تین باب ہیں
۵۴	باب اِفَاعُل	۶	سہ اقسام، شش اقسام
۵۵	باب اِفْعُل	۷	ہفت اقسام
	صرفِ صغیر فعل ثلاثی مزید فیہ بے ہمزہ وصل		صرفِ صغیر فعل ثلاثی مجرد صحیح
۵۶	باب اِفْعَال	۹	باب فَعَلَ یَفْعُلُ
۶۱	باب تَفْعِیل	۱۵	باب فَعَلَ یَفْعِلُ
۶۶	باب تَفْعُل	۲۱	باب فَعَلَ یَفْعَلُ
۷۱	باب مُفَاعَلَة	۲۷	باب فَعَلَ یَفْعُلُ
۷۶	باب تَفَاعُل	۲۸	باب فَعَلَ یَفْعُلُ
	صرفِ صغیر فعل رباعی مجرد صحیح	۲۹	باب فَعَلَ یَفْعِلُ
۸۱	باب فَعْلَلَة		صرفِ صغیر فعل ثلاثی مزید فیہ صحیح باہمزہ وصل
	صرفِ صغیر فعل رباعی مزید فیہ صحیح	۳۰	باب اِفْتِعَال
۸۶	باب تَفْعُل	۳۵	باب اِسْتِفْعَال

صفحة	عنوان	صفحة	عنوان
١٠٥	مصادر صحيحة باب افعال	٩٠	باب اِفْعِلَال
١٠٥	مصادر صحيحة باب افعيلا	٩٢	باب اِفْعِلَال
١٠٥	مصادر صحيحة باب افعيلا		و خيرة الفاظ
١٠٥	مصادر صحيحة باب افاعل	٩٩	مصادر صحيحة باب نصر ينصر
١٠٥	مصادر صحيحة باب افعال	١٠٠	مصادر صحيحة باب ضرب يضرب
١٠٥	مصادر صحيحة باب افعال	١٠١	مصادر صحيحة باب سمع يسمع
١٠٦	مصادر صحيحة باب تفعيل	١٠١	مصادر صحيحة باب فتح يفتح
١٠٨	مصادر صحيحة باب تفاعل	١٠٢	مصادر صحيحة باب كرم يكرم
١٠٩	مصادر صحيحة باب مفاعلة	١٠٢	مصادر صحيحة باب حسب يحسب
١١٠	مصادر صحيحة باب تفاعل	١٠٢	مصادر صحيحة باب افتعال
١١٠	مصادر صحيحة باب فعللة	١٠٣	مصادر صحيحة باب استفعال
		١٠٣	مصادر صحيحة باب انفعال

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ  
الْحَمْدُ لِلّٰهِ نَحْمَدُهُ وَنُصَلِّیْ عَلٰی رَسُوْلِهِ الْکَرِیْمِ وَ عَلٰی آلِهِ  
وَ اَصْحَابِهِ اَجْمَعِیْنَ.

اما بعد! واضح ہو کہ حرفِ اصلی وہ ہے جو ف، ع، ل کے مقابل ہو، اور جو ان کے مقابل نہ ہو اس کو زائد کہتے ہیں۔

حروفِ اصلی کے اعتبار سے تمام فعل اور اسم گردانوں والے دو قسم پر ہیں:

۱۔ ثلاثی ۲۔ رباعی

**ثلاثی** اُس کو کہتے ہیں جس میں تین حرفِ اصلی ہوں، جیسے: نَصَرَ، ضَرَبَ، رَجُلٌ.

**رباعی** اس کو کہتے ہیں جس میں چار حرفِ اصلی ہوں، جیسے: بَعَثَ، دَخَرَ، جَعَفَرٌ.

پھر ثلاثی اور رباعی میں سے ہر ایک کی دو دو قسمیں ہیں: ۱۔ مجرد ۲۔ مزید فیہ

**مجرد:** اس کو کہتے ہیں جس کی ماضی کے صیغہ واحد غائب میں تمام حروفِ اصلی ہوں اور کوئی

حرف زائد نہ ہو، جیسے: نَصَرَ، بَعَثَ.

**مزید فیہ:** وہ ہے جس کی ماضی کے صیغہ واحد غائب میں کوئی حرف زائد بھی ہو، جیسے:

اِجْتَنَبَ، تَدَخَرَ.

اس اعتبار سے فعل اور اسم گردانوں والے چار قسم پر ہوئے:

۱۔ ثلاثی مجرد ۲۔ ثلاثی مزید فیہ ۳۔ رباعی مجرد ۴۔ رباعی مزید فیہ

**ثلاثی مجرد کے مشہور چھ باب ہیں**

۱. فَعَلَ يَفْعُلُ ۲. فَعَلَ يَفْعُلُ ۳. فَعَلَ يَفْعُلُ ان تین بابوں میں مضارع کے عین کلمہ

کی حرکت ماضی کے عین کلمہ کی حرکت کے مخالف ہے۔ ان تین بابوں کو اصول کہتے ہیں۔  
**۴. فَعَلَ يَفْعُلُ ۵. فَعْلَ يَفْعُلُ ۶. فَعَلَ يَفْعُلُ**۔ ان تین بابوں میں مضارع کے عین کلمہ کی حرکت ماضی کے عین کلمہ کی حرکت کے موافق ہے۔ ان تین بابوں کو فروع کہتے ہیں۔

### ثلاثی مزید فیہ کے مشہور چودہ باب ہیں

نوباب باہمزہ وصل یہ ہیں:

۱. باب اِفْتَعَالَ ۲. باب اِسْتَفْعَالَ ۳. باب اِنْفَعَالَ ۴. باب اِفْعَلَالَ
۵. باب اِفْعِيْلَالَ ۶. باب اِفْعِيْعَالَ ۷. باب اِفْعُوْاَل ۸. باب اِفْاَعْلَ
۹. باب اِفْعُلْ۔

اور پانچ باب بے ہمزہ وصل یہ ہیں:

۱. باب اِفْعَالَ ۲. باب تَفْعِيْلُ ۳. باب مُفَاعَلَةٌ ۴. باب تَفْعُلُ ۵. باب تَفَاعُلْ۔

### رباعی مجرد

رباعی مجرد کا ایک باب یہ ہے: باب فَعْلَلَةٌ۔

### رباعی مزید فیہ کے تین باب ہیں

ایک باب بے ہمزہ وصل یہ ہے: باب تَفْعُلْ۔

اور دو باب باہمزہ وصل یہ ہیں: ۱. باب اِفْعِنَلَالَ ۲. باب اِفْعَلَالَ۔

سہ اقسام: ۱۔ اسم ۲۔ فعل ۳۔ حرف کو کہتے ہیں۔

شش اقسام: ۱۔ ثلاثی مجرد ۲۔ ثلاثی مزید فیہ ۳۔ رباعی مجرد ۴۔ رباعی مزید فیہ

۵۔ خماسی مجرد ۶۔ خماسی مزید فیہ کو کہتے ہیں۔

ہفت اقسام: ۱۔ صحیح ۲۔ مہموز ۳۔ مضاعف ۴۔ مثال ۵۔ اجوف ۶۔ ناقص ۷۔ لفیف کو کہتے ہیں۔

صحیح است و مثال است و مضاعف

لفیف و ناقص و مہموز و اجوف

۱۔ صحیح: اس کو کہتے ہیں کہ اس کے حرفِ اصلی کے مقابل ہمزہ اور حرفِ علت نہ ہو۔ اور اس کے اندر دو حرفِ اصلی ہم جنس بھی نہ ہوں، جیسے: ضَرَبَ، رَجُلٌ۔

۲۔ مہموز: اس کو کہتے ہیں کہ اسکے کسی حرفِ اصلی کی جگہ ہمزہ ہو۔ اسکی تین قسمیں ہیں:

۱۔ مہموز الف: جس کے فاکلمہ میں ہمزہ ہو، جیسے: أَمَرَ، أَمْرٌ۔

۲۔ مہموز العین: جس کے عین کلمہ میں ہمزہ ہو، جیسے: سَأَلَ، رَأْسٌ۔

۳۔ مہموز اللام: جس کے لام کلمہ میں ہمزہ ہو، جیسے: قَرَأَ، جُزْءٌ۔

۳۔ مضاعف: وہ ہے جس میں دو حرفِ اصلی ایک جنس کے ہوں، جیسے: مَدَدٌ کہ اصل میں مَدَدٌ تھا۔ اور سَبَّ کہ اصل میں سَبَبٌ تھا۔

۴۔ مثال: وہ ہے جس کے فاکلمہ میں حرفِ علت ہو۔ اس کی دو قسمیں ہیں:

۱۔ مثال واوی: جس کے فاکلمہ میں واو ہو، جیسے: وَعَدَ۔

۲۔ مثال یائی: جس کے فاکلمہ میں یا ہو، جیسے: يَسَرَ۔

۵۔ اجوف: وہ ہے جس کے عین کلمہ میں حرفِ علت ہو، اس کی بھی دو قسمیں ہیں:

۱۔ اجوف واوی: جس کے عین کلمہ میں واو ہو، جیسے: قَالَ کہ اصل میں قَوْلٌ تھا۔

۲۔ اجوف یائی: جس کے عین کلمہ میں یا ہو، جیسے: بَاعَ کہ اصل میں بَيْعٌ تھا۔

۶۔ ناقص: وہ ہے جس کے لام کلمہ میں حرفِ علت ہو، اس کی بھی دو قسمیں ہیں:

۱۔ ناقص واوی: جس کے لام کلمہ میں واو ہو، جیسے: دَعَا کہ اصل میں دَعَوَ تھا۔

۲۔ ناقص یائی: جس کے لام کلمہ میں یا ہو، جیسے: رَمَى کہ اصل میں رَمَى تھا۔

۳۔ لفیف: جس میں حرفِ اصلی کے مقابلہ میں دو حرفِ علت کے ہوں، اس کی دو قسمیں ہیں:

۱۔ لفیف مفروق: جس کے فاکلمہ اور لام کلمہ میں حرفِ علت ہو، جیسے: وَلِي، وَحْيٌ۔

۲۔ لفیف مقرون: جس کے عین کلمہ اور لام کلمہ میں حرفِ علت ہو، جیسے: طَوَّى کہ

اصل میں طَوَّى تھا۔

### تنبیہ

طالب علم کو چاہیے کہ جب استاذ کوئی صیغہ دریافت کرے تو جواب میں پہلے صیغہ کا نام، پھر بحث، پھر باب، پھر سہ اقسام، پھر شش اقسام، پھر ہفت اقسام، پھر معنی، پھر زمانہ ترتیب وار بیان کر کے خاموش ہونا چاہیے، جیسے: ضَرَبَ<sup>۱</sup> صیغہ واحد مذکر غائب، بحث اثبات فعل ماضی معروف، از باب ضَرَبَ يَضْرِبُ، از سہ اقسام فعل، از شش اقسام ثلاثی مجرد، از ہفت اقسام صحیح۔

واضح ہو کہ صرفیوں کے نزدیک تمام فعلوں اور اسموں کی گردانیں دو قسم پر ہیں:

۱۔ صرفِ صغیر ۲۔ صرفِ کبیر

صرفِ صغیر وہ ہے جس میں تمام فعلوں اور بعض اسموں کا ایک ایک پہلا صیغہ گردان میں ذکر کیا جائے۔

صرفِ کبیر وہ ہے جس میں ہر گردان کے پورے پورے صیغے مسلسل ذکر کیے جائیں۔

۱۔ اس ایک مرد نے مارا زمانہ گزرے ہوئے میں۔

## باب اول

## صرفِ صغیر فعل ثلاثی مجرد صحیح

## از باب فَعَلَ یَفْعُلُ

چوں النَّصْرُ وَالنُّصْرَةُ: مدد کرنا۔

اس باب کی علامت یہ ہے کہ اس کی ماضی میں عین کلمہ مفتوح اور مضارع میں عین کلمہ مضموم ہوتا ہے۔

نَصَرَ یَنْصُرُ نَصْرًا فَهُوَ نَاصِرٌ وَ نَصِرَ یُنْصَرُ نَصْرًا فَذَاكَ مَنْصُورٌ. مَا نَصَرَ  
مَا نَصِرَ لَمْ یَنْصُرْ لَمْ یُنْصَرْ لَا یُنْصَرُ لَا یُنْصَرُ لَنْ یُنْصَرَ لَنْ یُنْصَرَ لَیَنْصُرَنَّ  
لَیَنْصُرَنَّ لَیَنْصُرَنَّ لَیَنْصُرَنَّ **الأمر منه:** اَنْصُرْ لِتَنْصَرَ لِیَنْصَرَ لِیَنْصَرَ اَنْصُرَنَّ  
لَتَنْصُرَنَّ لِیَنْصُرَنَّ لِیَنْصُرَنَّ اَنْصُرَنَّ لَتَنْصُرَنَّ لِیَنْصُرَنَّ لِیَنْصُرَنَّ **والنهی عنه:**  
لَا تَنْصُرْ لَا تَنْصُرْ لَا یَنْصُرْ لَا یُنْصَرُ لَا تَنْصُرَنَّ لَا تَنْصُرَنَّ لَا یَنْصُرَنَّ  
لَا یُنْصَرَنَّ لَا تَنْصُرَنَّ لَا تَنْصُرَنَّ لَا یُنْصَرَنَّ لَا یُنْصَرَنَّ **الظرف منه:** مَنْصَرٌ  
مَنْصَرَانِ مَنَاصِرٌ وَ مُنَیْصِرٌ **والآلة منه:** مَنْصَرٌ مَنْصَرَانِ مَنَاصِرٌ وَ مُنَیْصِرٌ  
مَنْصَرَةٌ مَنْصَرَتَانِ مَنَاصِرٌ وَ مُنَیْصِرَةٌ مَنْصَارٌ مَنْصَارَانِ مَنَاصِرٌ وَ مُنَیْصِرٌ **أفعل**  
**التفضیل المذکر منه:** اَنْصَرُ اَنْصَرَانِ اَنْصَرُونَ اَنْصِرُ وَ اَنْیَصِرُ **والمؤنث**  
**منه:** نُصِرَی نُصَرِیَانِ نُصَرِیَاتٌ نُصِرُ وَ نُصِیرَی.

**مصادر:** الطَّلَبُ (ڈھونڈنا) الْعِبَادَةُ (پوجنا) الْقَتْلُ (مار ڈالنا)

## صرف کبیر

بحث اثبات فعل ماضی مجهول			بحث اثبات فعل ماضی معروف		
نَصِرُوا	نَصِرَا	نَصِرَ	نَصَرُوا	نَصَرَا	نَصَرَ
نَصِرْنَ	نَصِرَتَا	نَصِرَتْ	نَصَرْنَ	نَصَرَتَا	نَصَرَتْ
نَصِرْتُمْ	نَصِرْتُمَا	نَصِرْتِ	نَصَرْتُمْ	نَصَرْتُمَا	نَصَرْتِ
نَصِرْتُنَّ	نَصِرْتُمَا	نَصِرْتِ	نَصَرْتُنَّ	نَصَرْتُمَا	نَصَرْتِ
	نَصِرْنَا	نَصِرْتُ		نَصَرْنَا	نَصَرْتُ
بحث نفی فعل ماضی مجهول			بحث نفی فعل ماضی معروف		
مَا نَصِرُوا	مَا نَصِرَا	مَا نَصِرَ	مَا نَصَرُوا	مَا نَصَرَا	مَا نَصَرَ
مَا نَصِرْنَ	مَا نَصِرَتَا	مَا نَصِرَتْ	مَا نَصَرْنَ	مَا نَصَرَتَا	مَا نَصَرَتْ
مَا نَصِرْتُمْ	مَا نَصِرْتُمَا	مَا نَصِرْتِ	مَا نَصَرْتُمْ	مَا نَصَرْتُمَا	مَا نَصَرْتِ
مَا نَصِرْتُنَّ	مَا نَصِرْتُمَا	مَا نَصِرْتِ	مَا نَصَرْتُنَّ	مَا نَصَرْتُمَا	مَا نَصَرْتِ
	مَا نَصِرْنَا	مَا نَصِرْتُ		مَا نَصَرْنَا	مَا نَصَرْتُ
بحث اثبات فعل مضارع مجهول			بحث اثبات فعل مضارع معروف		
يُنَصِرُونَ	يُنَصِرَانِ	يُنَصِرُ	يُنَصِرُونَ	يُنَصِرَانِ	يُنَصِرُ
يُنَصِرْنَ	تُنَصِرَانِ	تُنَصِرُ	يُنَصِرْنَ	تُنَصِرَانِ	تُنَصِرُ
تُنَصِرُونَ	تُنَصِرَانِ	تُنَصِرُ	تُنَصِرُونَ	تُنَصِرَانِ	تُنَصِرُ
تُنَصِرْنَ	تُنَصِرَانِ	تُنَصِرِينَ	تُنَصِرْنَ	تُنَصِرَانِ	تُنَصِرِينَ
	نُنَصِرُ	أُنَصِرُ		نُنَصِرُ	أُنَصِرُ

بحث نفی فعل مضارع مجهول			بحث نفی فعل مضارع معروف		
لَا یُنْصِرُ	لَا یُنْصِرَانِ	لَا یُنْصِرُونَ	لَا یُنْصِرُ	لَا یُنْصِرَانِ	لَا یُنْصِرُونَ
لَا تُنْصِرُ	لَا تُنْصِرَانِ	لَا یُنْصِرْنَ	لَا تُنْصِرُ	لَا تُنْصِرَانِ	لَا یُنْصِرْنَ
لَا تُنْصِرُ	لَا تُنْصِرَانِ	لَا تُنْصِرُونَ	لَا تُنْصِرُ	لَا تُنْصِرَانِ	لَا تُنْصِرُونَ
لَا تُنْصِرِیْنَ	لَا تُنْصِرَانِ	لَا تُنْصِرْنَ	لَا تُنْصِرُ	لَا تُنْصِرَانِ	لَا تُنْصِرْنَ
لَا أَنْصِرُ	لَا أَنْصِرُ		لَا أَنْصِرُ	لَا أَنْصِرُ	
بحث نفی تاکید بن در فعل مستقبل مجهول			بحث نفی تاکید بن در فعل مستقبل معروف		
لَنْ یُنْصِرَ	لَنْ یُنْصِرَا	لَنْ یُنْصِرُوا	لَنْ یُنْصِرَ	لَنْ یُنْصِرَا	لَنْ یُنْصِرُوا
لَنْ تُنْصِرَ	لَنْ تُنْصِرَا	لَنْ یُنْصِرْنَ	لَنْ تُنْصِرَ	لَنْ تُنْصِرَا	لَنْ یُنْصِرْنَ
لَنْ تُنْصِرَ	لَنْ تُنْصِرَا	لَنْ تُنْصِرُوا	لَنْ تُنْصِرَ	لَنْ تُنْصِرَا	لَنْ تُنْصِرُوا
لَنْ تُنْصِرِیْ	لَنْ تُنْصِرَا	لَنْ تُنْصِرْنَ	لَنْ تُنْصِرَ	لَنْ تُنْصِرَا	لَنْ تُنْصِرْنَ
لَنْ أَنْصِرَ	لَنْ أَنْصِرَ		لَنْ أَنْصِرَ	لَنْ أَنْصِرَ	
بحث نفی جحد به لم در فعل مستقبل مجهول			بحث نفی جحد به لم در فعل مستقبل معروف		
لَمْ یُنْصِرَ	لَمْ یُنْصِرَا	لَمْ یُنْصِرُوا	لَمْ یُنْصِرَ	لَمْ یُنْصِرَا	لَمْ یُنْصِرُوا
لَمْ تُنْصِرَ	لَمْ تُنْصِرَا	لَمْ یُنْصِرْنَ	لَمْ تُنْصِرَ	لَمْ تُنْصِرَا	لَمْ یُنْصِرْنَ
لَمْ تُنْصِرَ	لَمْ تُنْصِرَا	لَمْ تُنْصِرُوا	لَمْ تُنْصِرَ	لَمْ تُنْصِرَا	لَمْ تُنْصِرُوا
لَمْ تُنْصِرِیْ	لَمْ تُنْصِرَا	لَمْ تُنْصِرْنَ	لَمْ تُنْصِرَ	لَمْ تُنْصِرَا	لَمْ تُنْصِرْنَ
لَمْ أَنْصِرَ	لَمْ أَنْصِرَ		لَمْ أَنْصِرَ	لَمْ أَنْصِرَ	



بحث امر حاضر معروف بانون تاکید ثقیله			بحث امر حاضر مجهول بانون تاکید ثقیله		
أَنْصُرَنَّ	أَنْصُرَانِ	أَنْصُرُونَ	لِأَنْصُرَنَّ	لِأَنْصُرَانِ	لِأَنْصُرُونَ
أَنْصُرَنَّ	أَنْصُرَانِ	أَنْصُرُونَ	لِأَنْصُرَنَّ	لِأَنْصُرَانِ	لِأَنْصُرُونَ
بحث امر غائب معروف بانون تاکید ثقیله			بحث امر غائب مجهول بانون تاکید ثقیله		
لِأَنْصُرَنَّ	لِأَنْصُرَانِ	لِأَنْصُرُونَ	لِأَنْصُرَنَّ	لِأَنْصُرَانِ	لِأَنْصُرُونَ
لِأَنْصُرَنَّ	لِأَنْصُرَانِ	لِأَنْصُرُونَ	لِأَنْصُرَنَّ	لِأَنْصُرَانِ	لِأَنْصُرُونَ
لِأَنْصُرَنَّ	لِأَنْصُرَانِ	لِأَنْصُرُونَ	لِأَنْصُرَنَّ	لِأَنْصُرَانِ	لِأَنْصُرُونَ
بحث امر حاضر معروف بانون تاکید خفیفه			بحث امر حاضر مجهول بانون تاکید خفیفه		
أَنْصُرَنَّ	أَنْصُرَانِ	أَنْصُرُونَ	لِأَنْصُرَنَّ	لِأَنْصُرَانِ	لِأَنْصُرُونَ
أَنْصُرَنَّ	أَنْصُرَانِ	أَنْصُرُونَ	لِأَنْصُرَنَّ	لِأَنْصُرَانِ	لِأَنْصُرُونَ
بحث امر غائب معروف بانون تاکید خفیفه			بحث امر غائب مجهول بانون تاکید خفیفه		
لِأَنْصُرَنَّ	لِأَنْصُرَانِ	لِأَنْصُرُونَ	لِأَنْصُرَنَّ	لِأَنْصُرَانِ	لِأَنْصُرُونَ
لِأَنْصُرَنَّ	لِأَنْصُرَانِ	لِأَنْصُرُونَ	لِأَنْصُرَنَّ	لِأَنْصُرَانِ	لِأَنْصُرُونَ
لِأَنْصُرَنَّ	لِأَنْصُرَانِ	لِأَنْصُرُونَ	لِأَنْصُرَنَّ	لِأَنْصُرَانِ	لِأَنْصُرُونَ
بحث نهی حاضر معروف			بحث نهی حاضر مجهول		
لَا تُنْصِرُ	لَا تُنْصِرَا	لَا تُنْصِرُوا	لَا تُنْصِرُ	لَا تُنْصِرَا	لَا تُنْصِرُوا
لَا تُنْصِرُ	لَا تُنْصِرَا	لَا تُنْصِرُوا	لَا تُنْصِرُ	لَا تُنْصِرَا	لَا تُنْصِرُوا
بحث نهی غائب معروف			بحث نهی غائب مجهول		
لَا يُنْصِرُ	لَا يُنْصِرَا	لَا يُنْصِرُوا	لَا يُنْصِرُ	لَا يُنْصِرَا	لَا يُنْصِرُوا
لَا تُنْصِرُ	لَا تُنْصِرَا	لَا تُنْصِرُونَ	لَا تُنْصِرُ	لَا تُنْصِرَا	لَا تُنْصِرُونَ
لَا أَنْصِرُ	لَا أَنْصِرَا	لَا أَنْصِرُوا	لَا أَنْصِرُ	لَا أَنْصِرَا	لَا أَنْصِرُوا

بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید ثقیلہ					
لَا تُنْصِرَنَّ	لَا تُنْصِرَانِ	لَا تُنْصِرُونَ	لَا تُنْصِرَنَّ	لَا تُنْصِرَانِ	لَا تُنْصِرُونَ
لَا تُنْصِرَنَّ	لَا تُنْصِرَانِ	لَا تُنْصِرُونَ	لَا تُنْصِرَنَّ	لَا تُنْصِرَانِ	لَا تُنْصِرُونَ
بحث نہی غائب معروف بانون تاکید ثقیلہ					
لَا يُنْصِرَنَّ	لَا يُنْصِرَانِ	لَا يُنْصِرُونَ	لَا يُنْصِرَنَّ	لَا يُنْصِرَانِ	لَا يُنْصِرُونَ
لَا تُنْصِرَنَّ	لَا تُنْصِرَانِ	لَا تُنْصِرُونَ	لَا تُنْصِرَنَّ	لَا تُنْصِرَانِ	لَا تُنْصِرُونَ
لَا أَنْصِرَنَّ	لَا أَنْصِرَانِ	لَا أَنْصِرُونَ			
بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ					
لَا تُنْصِرَنَّ	لَا تُنْصِرَانِ	لَا تُنْصِرُونَ	لَا تُنْصِرَنَّ	لَا تُنْصِرَانِ	لَا تُنْصِرُونَ
بحث نہی غائب معروف بانون تاکید خفیفہ					
لَا يُنْصِرَنَّ	لَا يُنْصِرَانِ	لَا يُنْصِرُونَ	لَا يُنْصِرَنَّ	لَا يُنْصِرَانِ	لَا يُنْصِرُونَ
لَا أَنْصِرَنَّ	لَا أَنْصِرَانِ	لَا أَنْصِرُونَ			
بحث اسم فاعل					
نَاصِرٌ	نَاصِرَانِ	نَاصِرُونَ	نَاصِرَةٌ	نَاصِرَتَانِ	نَاصِرَاتٌ
بحث اسم مفعول					
مَنْصُورٌ	مَنْصُورَانِ	مَنْصُورُونَ	مَنْصُورَةٌ	مَنْصُورَتَانِ	مَنْصُورَاتٌ

تنبیہ: اسم ظرف، اسم آلہ صغریٰ، وسطیٰ، کبریٰ، اسم تفضیل مذکر اور مؤنث کی پوری بحث صرف صغیر میں گذر چکی ہے۔

## باب دوم

صرفِ صغیر فعل ثلاثی مجرد صحیح

## از باب فَعَلَ یَفْعِلُ

چوں اَلضَّرَبُ: مارنا۔

علامت اس باب کی یہ ہے کہ ماضی میں عین کلمہ مفتوح اور مضارع میں عین کلمہ مکسور۔

ضَرَبَ یَضْرِبُ ضَرْبًا فَهُوَ ضَارِبٌ وَ ضَرِبَ یَضْرِبُ ضَرْبًا فَذَاكَ مَضْرُوبٌ  
 مَا ضَرَبَ مَا ضَرِبَ لَمْ یَضْرِبْ لَمْ یَضْرِبْ لَا یَضْرِبْ لَا یَضْرِبْ لَنْ یَضْرِبَ  
 لَنْ یُضْرَبَ لَیُضْرَبَنَّ لَیُضْرَبَنَّ لَیُضْرَبَنَّ **الأمر منه:** اضْرِبْ لِتَضْرِبَ  
 لِیَضْرِبَ لِیَضْرِبَ اضْرِبَنَّ لِتَضْرِبَنَّ لِیَضْرِبَنَّ لِیَضْرِبَنَّ لِتَضْرِبَنَّ  
 لِیَضْرِبَنَّ **والنهی عنه:** لَا تَضْرِبْ لَا تَضْرِبْ لَا یَضْرِبْ لَا یَضْرِبْ  
 لَا تَضْرِبَنَّ لَا تَضْرِبَنَّ لَا یَضْرِبَنَّ لَا یَضْرِبَنَّ لَا تَضْرِبَنَّ لَا یَضْرِبَنَّ  
 لَا یُضْرَبَنَّ **الظرف منه:** مَضْرِبٌ مَضْرِبَانِ مَضَارِبٌ وَ مُضِیْرٌ **والآلة منه:**  
 مِضْرِبٌ مِضْرِبَانِ مِضَارِبٌ وَ مُضِیْرٌ مِضْرِبَةٌ مِضْرِبَتَانِ مِضَارِبٌ وَ  
 مُضِیْرَةٌ مِضْرَابٌ مِضْرَابَانِ مِضَارِیْبٌ وَ مُضِیْرِیْبٌ **أفعل التفضیل المذکر**  
**منه:** أَضْرَبُ أَضْرَبَانِ أَضْرَبُونَ أَضَارِبُ وَ أَضِیْرُ **والمؤنث منه:** ضَرْبِیْ  
 ضَرْبِیَّانِ ضَرْبِیَّاتٌ ضَرْبٌ وَ ضَرْبِیْ.

**مصادر:** اَلْغَسْلُ (دھونا) اَلْفَصْلُ (جدا کرنا) اَلْجُلُوسُ (بیٹھنا)

## صرف کبیر

بحث اثبات فعل ماضی مجهول			بحث اثبات فعل ماضی معروف		
ضَرَبُوا	ضَرَبَا	ضَرَبَ	ضَرَبُوا	ضَرَبَا	ضَرَبَ
ضَرَبْنِ	ضَرَبَتَا	ضَرَبَتْ	ضَرَبْنِ	ضَرَبَتَا	ضَرَبَتْ
ضَرَبْتُمْ	ضَرَبْتُمَا	ضَرَبْتِ	ضَرَبْتُمْ	ضَرَبْتُمَا	ضَرَبْتِ
ضَرَبْتُنَّ	ضَرَبْتُمَا	ضَرَبْتِ	ضَرَبْتُنَّ	ضَرَبْتُمَا	ضَرَبْتِ
	ضَرَبْنَا	ضَرَبْتُ		ضَرَبْنَا	ضَرَبْتُ
بحث نفی فعل ماضی مجهول			بحث نفی فعل ماضی معروف		
مَا ضَرَبُوا	مَا ضَرَبَا	مَا ضَرَبَ	مَا ضَرَبُوا	مَا ضَرَبَا	مَا ضَرَبَ
مَا ضَرَبْنِ	مَا ضَرَبَتَا	مَا ضَرَبَتْ	مَا ضَرَبْنِ	مَا ضَرَبَتَا	مَا ضَرَبَتْ
مَا ضَرَبْتُمْ	مَا ضَرَبْتُمَا	مَا ضَرَبْتِ	مَا ضَرَبْتُمْ	مَا ضَرَبْتُمَا	مَا ضَرَبْتِ
مَا ضَرَبْتُنَّ	مَا ضَرَبْتُمَا	مَا ضَرَبْتِ	مَا ضَرَبْتُنَّ	مَا ضَرَبْتُمَا	مَا ضَرَبْتِ
	مَا ضَرَبْنَا	مَا ضَرَبْتُ		مَا ضَرَبْنَا	مَا ضَرَبْتُ
بحث اثبات فعل مضارع مجهول			بحث اثبات فعل مضارع معروف		
يُضَرِبُونَ	يُضَرِبَانِ	يُضَرِبُ	يُضَرِبُونَ	يُضَرِبَانِ	يُضَرِبُ
يُضَرِبْنِ	تُضَرِبَانِ	تُضَرِبُ	يُضَرِبْنِ	تُضَرِبَانِ	تُضَرِبُ
تُضَرِبْتُمْ	تُضَرِبْتُمَا	تُضَرِبْتِ	تُضَرِبْتُمْ	تُضَرِبْتُمَا	تُضَرِبْتِ
تُضَرِبْتُنَّ	تُضَرِبْتُمَا	تُضَرِبْتِ	تُضَرِبْتُنَّ	تُضَرِبْتُمَا	تُضَرِبْتِ
	نُضَرِبُ	أُضَرِبُ		نُضَرِبُ	أُضَرِبُ



بحث لام تاکید بانون تاکید ثقیله در فعل مستقبل مجهول			بحث لام تاکید بانون تاکید ثقیله در فعل مستقبل معروف		
لِضْرِبَنَّ	لِضْرَبَانِ	لِضْرَبَنَّ	لِضْرِبَنَّ	لِضْرَبَانِ	لِضْرَبَنَّ
لَتَضْرِبَنَّ	لَتَضْرَبَانِ	لَتَضْرِبَنَّ	لَتَضْرِبَنَّ	لَتَضْرَبَانِ	لَتَضْرِبَنَّ
لَتَضْرِبَنَّ	لَتَضْرَبَانِ	لَتَضْرِبَنَّ	لَتَضْرِبَنَّ	لَتَضْرَبَانِ	لَتَضْرِبَنَّ
لَتَضْرِبَنَّ	لَتَضْرَبَانِ	لَتَضْرِبَنَّ	لَتَضْرِبَنَّ	لَتَضْرَبَانِ	لَتَضْرِبَنَّ
	لَنَضْرِبَنَّ	لَأُضْرِبَنَّ		لَنَضْرِبَنَّ	لَأُضْرِبَنَّ
بحث لام تاکید بانون تاکید خفیفه در فعل مستقبل مجهول			بحث لام تاکید بانون تاکید خفیفه در فعل مستقبل معروف		
لُضْرِبَنَّ	لُضْرَبَنَّ	لُضْرِبَنَّ	لَتَضْرِبَنَّ	لِضْرِبَنَّ	لِضْرِبَنَّ
لُضْرِبَنَّ	لُضْرَبَنَّ	لُضْرِبَنَّ	لَتَضْرِبَنَّ	لَتَضْرِبَنَّ	لَتَضْرِبَنَّ
	لَنُضْرِبَنَّ	لَأُضْرِبَنَّ		لَنَضْرِبَنَّ	لَأُضْرِبَنَّ
بحث امر حاضر مجهول			بحث امر حاضر معروف		
لِضْرِبُوا	لِضْرَبَا	لِضْرِبْ	اِضْرِبُوا	اِضْرَبَا	اِضْرِبْ
لِضْرِبَنَّ	لِضْرَبَا	لِضْرِبِي	اِضْرِبَنَّ	اِضْرَبَا	اِضْرِبِي
بحث امر غائب مجهول			بحث امر غائب معروف		
لِضْرِبُوا	لِضْرَبَا	لِضْرِبْ	لِضْرِبُوا	لِضْرَبَا	لِضْرِبْ
لِضْرِبَنَّ	لِضْرَبَا	لِضْرِبْ	لِضْرِبَنَّ	لِضْرَبَا	لِضْرِبْ
	لَنُضْرِبْ	لَأُضْرِبْ		لَنُضْرِبْ	لَأُضْرِبْ

بحث امر حاضر مجهول بانون تاکید ثقیله			بحث امر حاضر معروف بانون تاکید ثقیله		
لِضْرَبَنَّ	لِضْرَبَانِ	لِضْرَبَنْ	اِضْرِبَنَّ	اِضْرِبَانِ	اِضْرِبَنْ
لِضْرَبَنَّ	لِضْرَبَانِ	لِضْرَبَنْ	اِضْرِبَنَّ	اِضْرِبَانِ	اِضْرِبَنْ
بحث امر غائب مجهول بانون تاکید ثقیله			بحث امر غائب معروف بانون تاکید ثقیله		
لِضْرَبَنَّ	لِضْرَبَانِ	لِضْرَبَنْ	لِضْرَبَنَّ	لِضْرَبَانِ	لِضْرَبَنْ
لِضْرَبَنَّ	لِضْرَبَانِ	لِضْرَبَنْ	لِضْرَبَنَّ	لِضْرَبَانِ	لِضْرَبَنْ
	لِضْرَبَنْ	لِضْرَبَنْ		لِضْرَبَنْ	لِضْرَبَنْ
بحث امر حاضر مجهول بانون تاکید خفیفه			بحث امر حاضر معروف بانون تاکید خفیفه		
لِضْرَبَنَّ	لِضْرَبَنْ	لِضْرَبَنْ	اِضْرِبَنَّ	اِضْرِبَنْ	اِضْرِبَنْ
بحث امر غائب مجهول بانون تاکید خفیفه			بحث امر غائب معروف بانون تاکید خفیفه		
لِضْرَبَنَّ	لِضْرَبَنْ	لِضْرَبَنْ	لِضْرَبَنَّ	لِضْرَبَنْ	لِضْرَبَنْ
	لِضْرَبَنْ	لِضْرَبَنْ		لِضْرَبَنْ	لِضْرَبَنْ
بحث نہی حاضر مجهول			بحث نہی حاضر معروف		
لَا تُضْرَبُوا	لَا تُضْرَبَا	لَا تُضْرَبْ	لَا تُضْرَبُوا	لَا تُضْرَبَا	لَا تُضْرَبْ
لَا تُضْرَبَنَّ	لَا تُضْرَبَا	لَا تُضْرَبْ	لَا تُضْرَبَنَّ	لَا تُضْرَبَا	لَا تُضْرَبْ
بحث نہی غائب مجهول			بحث نہی غائب معروف		
لَا يُضْرَبُوا	لَا يُضْرَبَا	لَا يُضْرَبْ	لَا يُضْرَبُوا	لَا يُضْرَبَا	لَا يُضْرَبْ
لَا يُضْرَبَنَّ	لَا يُضْرَبَا	لَا يُضْرَبْ	لَا يُضْرَبَنَّ	لَا يُضْرَبَا	لَا يُضْرَبْ
	لَا يُضْرَبْ	لَا يُضْرَبْ		لَا يُضْرَبْ	لَا يُضْرَبْ

بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید ثقیلہ					
لَا تُضْرِبَنَّ	لَا تُضْرِبَانِ	لَا تُضْرِبَنَّ	لَا تُضْرِبَنَّ	لَا تُضْرِبَنَّ	لَا تُضْرِبَنَّ
لَا تُضْرِبَنَّ	لَا تُضْرِبَانِ	لَا تُضْرِبَنَّ	لَا تُضْرِبَنَّ	لَا تُضْرِبَنَّ	لَا تُضْرِبَنَّ
بحث نہی غائب معروف بانون تاکید ثقیلہ					
لَا يُضْرِبَنَّ	لَا يُضْرِبَانِ	لَا يُضْرِبَنَّ	لَا يُضْرِبَنَّ	لَا يُضْرِبَنَّ	لَا يُضْرِبَنَّ
لَا تُضْرِبَنَّ	لَا تُضْرِبَانِ	لَا تُضْرِبَنَّ	لَا تُضْرِبَنَّ	لَا تُضْرِبَنَّ	لَا تُضْرِبَنَّ
لَا أُضْرِبَنَّ	لَا نُضْرِبَنَّ	لَا أُضْرِبَنَّ	لَا نُضْرِبَنَّ	لَا أُضْرِبَنَّ	لَا نُضْرِبَنَّ
بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ					
لَا تُضْرِبَنَّ	لَا تُضْرِبَنَّ	لَا تُضْرِبَنَّ	لَا تُضْرِبَنَّ	لَا تُضْرِبَنَّ	لَا تُضْرِبَنَّ
بحث نہی غائب معروف بانون تاکید خفیفہ					
لَا يُضْرِبَنَّ	لَا يُضْرِبَنَّ	لَا يُضْرِبَنَّ	لَا يُضْرِبَنَّ	لَا يُضْرِبَنَّ	لَا يُضْرِبَنَّ
لَا أُضْرِبَنَّ	لَا نُضْرِبَنَّ	لَا أُضْرِبَنَّ	لَا نُضْرِبَنَّ	لَا أُضْرِبَنَّ	لَا نُضْرِبَنَّ
بحث اسم فاعل					
ضَارِبٌ	ضَارِبَانِ	ضَارِبَةٌ	ضَارِبُونَ	ضَارِبَانِ	ضَارِبَاتٌ
بحث اسم مفعول					
مَضْرُوبٌ	مَضْرُوبَانِ	مَضْرُوبَةٌ	مَضْرُوبُونَ	مَضْرُوبَانِ	مَضْرُوبَاتٌ

باب سوم

صرفِ صغیر فعل ثلاثی مجرد صحیح

از باب فَعِلَ يَفْعَلُ

چوں السَّمْعُ: سننا۔ علامت اس باب کی یہ ہے کہ ماضی کے عین کلمہ میں کسرہ اور مضارع کے عین کلمہ میں فتح ہوتا ہے۔

سَمِعَ يَسْمَعُ سَمْعًا فَهُوَ سَامِعٌ وَسَمِعَ يَسْمَعُ سَمْعًا فَذَاكَ مَسْمُوعٌ مَا سَمِعَ  
مَا سَمِعَ لَمْ يَسْمَعْ لَمْ يَسْمَعْ لَا يَسْمَعُ لَا يَسْمَعُ لَنْ يَسْمَعَ لَنْ يَسْمَعَ  
لَيَسْمَعَنَّ لَيَسْمَعَنَّ لَيَسْمَعَنَّ **الأمر منه:** اِسْمَعْ لِتَسْمَعَ لَيَسْمَعَ  
لَيَسْمَعَ اِسْمَعَنَّ لِتَسْمَعَنَّ لَيَسْمَعَنَّ لَيَسْمَعَنَّ اِسْمَعَنَّ لِتَسْمَعَنَّ  
لَيَسْمَعَنَّ **والنهي عنه:** لَا تَسْمَعْ لَا تَسْمَعْ لَا يَسْمَعْ لَا يَسْمَعْ لَا تَسْمَعَنَّ  
لَا تَسْمَعَنَّ لَا يَسْمَعَنَّ لَا يَسْمَعَنَّ لَا تَسْمَعَنَّ لَا تَسْمَعَنَّ لَا يَسْمَعَنَّ  
لَا يَسْمَعَنَّ **الظرف منه:** مَسْمَعٌ مَسْمَعَانِ مَسَامِعٌ وَمُسِمِعٌ **والآلة منه:**  
مَسْمَعٌ مَسْمَعَانِ مَسَامِعٌ وَمُسِمِعٌ مَسْمَعَةٌ مَسْمَعَتَانِ مَسَامِعٌ وَمُسِمِعَةٌ  
مَسْمَاعٌ مَسْمَاعَانِ مَسَامِيعٌ وَمُسِمِيعٌ **أفعل التفضيل المذكر منه:** اَسْمَعْ  
اَسْمَعَانِ اَسْمَعُونَ اَسَامِعٌ وَاَسْمِيعُ **والمؤنث منه:** سَمْعَى سَمْعَيَانِ سَمْعَيَاتٌ  
سَمْعٌ وَسَمِيعَى.

مصادر: **الْعِلْمُ (جاننا)    الْحَمْدُ (تعریف کرنا)    الشُّرْبُ (پینا)**

## صرفِ کبیر

بحث اثبات فعل ماضی مجهول			بحث اثبات فعل ماضی معروف		
سَمِعُوا	سَمِعَا	سَمِعَ	سَمِعُوا	سَمِعَا	سَمِعَ
سَمِعْنَ	سَمِعَتَا	سَمِعَتْ	سَمِعْنَ	سَمِعَتَا	سَمِعَتْ
سَمِعْتُمْ	سَمِعْتُمَا	سَمِعْتُمْ	سَمِعْتُمْ	سَمِعْتُمَا	سَمِعْتُمْ
سَمِعْتُنَّ	سَمِعْتُمَا	سَمِعْتِ	سَمِعْتُنَّ	سَمِعْتُمَا	سَمِعْتِ
	سَمِعْنَا	سَمِعْتُ		سَمِعْنَا	سَمِعْتُ
بحث نفی فعل ماضی مجهول			بحث نفی فعل ماضی معروف		
مَا سَمِعُوا	مَا سَمِعَا	مَا سَمِعَ	مَا سَمِعُوا	مَا سَمِعَا	مَا سَمِعَ
مَا سَمِعْنَ	مَا سَمِعَتَا	مَا سَمِعَتْ	مَا سَمِعْنَ	مَا سَمِعَتَا	مَا سَمِعَتْ
مَا سَمِعْتُمْ	مَا سَمِعْتُمَا	مَا سَمِعْتُمْ	مَا سَمِعْتُمْ	مَا سَمِعْتُمَا	مَا سَمِعْتُمْ
مَا سَمِعْتُنَّ	مَا سَمِعْتُمَا	مَا سَمِعْتِ	مَا سَمِعْتُنَّ	مَا سَمِعْتُمَا	مَا سَمِعْتِ
	مَا سَمِعْنَا	مَا سَمِعْتُ		مَا سَمِعْنَا	مَا سَمِعْتُ
بحث اثبات فعل مضارع مجهول			بحث اثبات فعل مضارع معروف		
يُسَمِعُونَ	يُسَمِعَانِ	يُسَمِعُ	يُسَمِعُونَ	يُسَمِعَانِ	يُسَمِعُ
يُسَمِعْنَ	تُسَمِعَانِ	تُسَمِعُ	يُسَمِعْنَ	تُسَمِعَانِ	تُسَمِعُ
تُسَمِعُونَ	تُسَمِعَانِ	تُسَمِعُ	تُسَمِعُونَ	تُسَمِعَانِ	تُسَمِعُ
تُسَمِعُنَّ	تُسَمِعَانِ	تُسَمِعِينَ	تُسَمِعُنَّ	تُسَمِعَانِ	تُسَمِعِينَ
	نُسَمِعُ	أُسَمِعُ		نُسَمِعُ	أُسَمِعُ

بحث نفی فعل مضارع مجهول			بحث نفی فعل مضارع معروف		
لَا یُسْمَعُ	لَا یُسْمَعَانِ	لَا یُسْمَعُونَ	لَا یُسْمَعُ	لَا یُسْمَعَانِ	لَا یُسْمَعُونَ
لَا تُسْمَعُ	لَا تُسْمَعَانِ	لَا تُسْمَعْنَ	لَا تُسْمَعُ	لَا تُسْمَعَانِ	لَا تُسْمَعْنَ
لَا تَسْمَعُ	لَا تَسْمَعَانِ	لَا تَسْمَعُونَ	لَا تَسْمَعُ	لَا تَسْمَعَانِ	لَا تَسْمَعُونَ
لَا تَسْمَعِیْنَ	لَا تَسْمَعَانِ	لَا تَسْمَعْنَ	لَا تَسْمَعِیْنَ	لَا تَسْمَعَانِ	لَا تَسْمَعْنَ
لَا أُسْمَعُ	لَا نُسْمَعُ		لَا أُسْمَعُ	لَا نُسْمَعُ	
بحث نفی تاکید به لن در فعل مستقبل مجهول			بحث نفی تاکید به لن در فعل مستقبل معروف		
لَنْ یُسْمَعَ	لَنْ یُسْمَعَا	لَنْ یُسْمَعُوا	لَنْ یُسْمَعَ	لَنْ یُسْمَعَا	لَنْ یُسْمَعُوا
لَنْ تُسْمَعَ	لَنْ تُسْمَعَا	لَنْ یُسْمَعْنَ	لَنْ تُسْمَعَ	لَنْ تُسْمَعَا	لَنْ یُسْمَعْنَ
لَنْ تَسْمَعَ	لَنْ تَسْمَعَا	لَنْ تَسْمَعُوا	لَنْ تَسْمَعَ	لَنْ تَسْمَعَا	لَنْ تَسْمَعُوا
لَنْ تَسْمَعِیْ	لَنْ تَسْمَعَا	لَنْ تَسْمَعْنَ	لَنْ تَسْمَعِیْ	لَنْ تَسْمَعَا	لَنْ تَسْمَعْنَ
لَنْ أُسْمَعَ	لَنْ نُسْمَعَ		لَنْ أُسْمَعَ	لَنْ نُسْمَعَ	
بحث نفی جحد به لم در فعل مستقبل مجهول			بحث نفی جحد به لم در فعل مستقبل معروف		
لَمْ یُسْمَعْ	لَمْ یُسْمَعَا	لَمْ یُسْمَعُوا	لَمْ یُسْمَعْ	لَمْ یُسْمَعَا	لَمْ یُسْمَعُوا
لَمْ تُسْمَعْ	لَمْ تُسْمَعَا	لَمْ یُسْمَعْنَ	لَمْ تُسْمَعْ	لَمْ تُسْمَعَا	لَمْ یُسْمَعْنَ
لَمْ تَسْمَعْ	لَمْ تَسْمَعَا	لَمْ تَسْمَعُوا	لَمْ تَسْمَعْ	لَمْ تَسْمَعَا	لَمْ تَسْمَعُوا
لَمْ تَسْمَعِیْ	لَمْ تَسْمَعَا	لَمْ تَسْمَعْنَ	لَمْ تَسْمَعِیْ	لَمْ تَسْمَعَا	لَمْ تَسْمَعْنَ
لَمْ أُسْمَعْ	لَمْ نُسْمَعْ		لَمْ أُسْمَعْ	لَمْ نُسْمَعْ	

بحث لام تاکید بانون تاکید ثقیله در فعل مستقبل مجهول			بحث لام تاکید بانون تاکید ثقیله در فعل مستقبل معروف		
لِیَسْمَعَنَّ	لِیُسْمَعَنَّ	لِیُسْمَعَنَّ	لِیَسْمَعَنَّ	لِیُسْمَعَنَّ	لِیُسْمَعَنَّ
لَتُسْمَعَنَّ	لَتُسْمَعَنَّ	لَتُسْمَعَنَّ	لَتُسْمَعَنَّ	لَتُسْمَعَنَّ	لَتُسْمَعَنَّ
لَتُسْمَعَنَّ	لَتُسْمَعَنَّ	لَتُسْمَعَنَّ	لَتُسْمَعَنَّ	لَتُسْمَعَنَّ	لَتُسْمَعَنَّ
لَتُسْمَعَنَّ	لَتُسْمَعَنَّ	لَتُسْمَعَنَّ	لَتُسْمَعَنَّ	لَتُسْمَعَنَّ	لَتُسْمَعَنَّ
	لَنُسْمَعَنَّ	لَأُسْمَعَنَّ		لَنُسْمَعَنَّ	لَأُسْمَعَنَّ
بحث لام تاکید بانون تاکید خفیفه در فعل مستقبل مجهول			بحث لام تاکید بانون تاکید خفیفه در فعل مستقبل معروف		
لَتُسْمَعَنَّ	لِیُسْمَعَنَّ	لِیُسْمَعَنَّ	لَتُسْمَعَنَّ	لِیُسْمَعَنَّ	لِیُسْمَعَنَّ
لَتُسْمَعَنَّ	لَتُسْمَعَنَّ	لَتُسْمَعَنَّ	لَتُسْمَعَنَّ	لَتُسْمَعَنَّ	لَتُسْمَعَنَّ
	لَنُسْمَعَنَّ	لَأُسْمَعَنَّ		لَنُسْمَعَنَّ	لَأُسْمَعَنَّ
بحث امر حاضر مجهول			بحث امر حاضر معروف		
لِتُسْمَعُوا	لِتُسْمَعَا	لِتُسْمَعْ	اِسْمَعُوا	اِسْمَعَا	اِسْمَعْ
لِتُسْمَعَنَّ	لِتُسْمَعَا	لِتُسْمَعِی	اِسْمَعَنَّ	اِسْمَعَا	اِسْمَعِی
بحث امر غائب مجهول			بحث امر غائب معروف		
لِیُسْمَعُوا	لِیُسْمَعَا	لِیُسْمَعْ	لِیُسْمَعُوا	لِیُسْمَعَا	لِیُسْمَعْ
لِیُسْمَعَنَّ	لِتُسْمَعَا	لِتُسْمَعْ	لِیُسْمَعَنَّ	لِتُسْمَعَا	لِتُسْمَعْ
	لِنُسْمَعْ	لَأُسْمَعْ		لِنُسْمَعْ	لَأُسْمَعْ

بحث امر حاضر معروف بانون تاکید ثقیله			بحث امر حاضر مجہول بانون تاکید ثقیله		
اِسْمَعَنَّ	اِسْمَعَانِ	اِسْمَعَنَّ	لِتُسْمَعَنَّ	لِتُسْمَعَانِ	لِتُسْمَعَنَّ
اِسْمَعَنَّ	اِسْمَعَانِ	اِسْمَعَنَّ	لِتُسْمَعَنَّ	لِتُسْمَعَانِ	لِتُسْمَعَنَّ
بحث امر غائب معروف بانون تاکید ثقیله			بحث امر غائب مجہول بانون تاکید ثقیله		
لِیُسْمَعَنَّ	لِیُسْمَعَانِ	لِیُسْمَعَنَّ	لِیُسْمَعَنَّ	لِیُسْمَعَانِ	لِیُسْمَعَنَّ
لِتُسْمَعَنَّ	لِتُسْمَعَانِ	لِتُسْمَعَنَّ	لِتُسْمَعَنَّ	لِتُسْمَعَانِ	لِتُسْمَعَنَّ
لَا تُسْمَعَنَّ	لَا تُسْمَعَنَّ		لَا تُسْمَعَنَّ	لَا تُسْمَعَنَّ	
بحث امر حاضر معروف بانون تاکید خفیفه			بحث امر حاضر مجہول بانون تاکید خفیفه		
اِسْمَعَنَّ	اِسْمَعَنَّ	اِسْمَعَنَّ	لِتُسْمَعَنَّ	لِتُسْمَعَنَّ	لِتُسْمَعَنَّ
بحث امر غائب معروف بانون تاکید خفیفه			بحث امر غائب مجہول بانون تاکید خفیفه		
لِیُسْمَعَنَّ	لِیُسْمَعَنَّ	لِتُسْمَعَنَّ	لِیُسْمَعَنَّ	لِیُسْمَعَنَّ	لِتُسْمَعَنَّ
لَا تُسْمَعَنَّ	لَا تُسْمَعَنَّ		لَا تُسْمَعَنَّ	لَا تُسْمَعَنَّ	
بحث نہی حاضر معروف			بحث نہی حاضر مجہول		
لَا تُسْمَعُ	لَا تُسْمَعَا	لَا تُسْمَعُوا	لَا تُسْمَعُ	لَا تُسْمَعَا	لَا تُسْمَعُوا
لَا تُسْمَعِیْ	لَا تُسْمَعَا	لَا تُسْمَعَنَّ	لَا تُسْمَعِیْ	لَا تُسْمَعَا	لَا تُسْمَعَنَّ
بحث نہی غائب معروف			بحث نہی غائب مجہول		
لَا یُسْمَعُ	لَا یُسْمَعَا	لَا یُسْمَعُوا	لَا یُسْمَعُ	لَا یُسْمَعَا	لَا یُسْمَعُوا
لَا تُسْمَعُ	لَا تُسْمَعَا	لَا یُسْمَعَنَّ	لَا تُسْمَعُ	لَا تُسْمَعَا	لَا یُسْمَعَنَّ
لَا أُسْمَعُ	لَا نُسْمَعُ		لَا أُسْمَعُ	لَا نُسْمَعُ	

بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید ثقیلہ					
لَا تُسْمَعَنَّ	لَا تُسْمَعَانِ	لَا تُسْمَعُنَّ	لَا تُسْمَعَنَّ	لَا تُسْمَعَانِ	لَا تُسْمَعُنَّ
لَا تُسْمَعَنَّ	لَا تُسْمَعَانِ	لَا تُسْمَعُنَّ	لَا تُسْمَعَنَّ	لَا تُسْمَعَانِ	لَا تُسْمَعُنَّ
بحث نہی غائب معروف بانون تاکید ثقیلہ					
لَا یُسْمَعَنَّ	لَا یُسْمَعَانِ	لَا یُسْمَعُنَّ	لَا یُسْمَعَنَّ	لَا یُسْمَعَانِ	لَا یُسْمَعُنَّ
لَا تُسْمَعَنَّ	لَا تُسْمَعَانِ	لَا تُسْمَعُنَّ	لَا یُسْمَعَنَّ	لَا یُسْمَعَانِ	لَا یُسْمَعُنَّ
لَا أُسْمَعَنَّ	لَا نُسْمَعَنَّ	لَا أُسْمَعَنَّ	لَا نُسْمَعَنَّ		
بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ					
لَا تُسْمَعَنَّ	لَا تُسْمَعُنَّ	لَا تُسْمَعَنَّ	لَا تُسْمَعَنَّ	لَا تُسْمَعُنَّ	لَا تُسْمَعَنَّ
بحث نہی غائب معروف بانون تاکید خفیفہ					
لَا یُسْمَعَنَّ	لَا یُسْمَعُنَّ	لَا یُسْمَعَنَّ	لَا یُسْمَعَنَّ	لَا یُسْمَعُنَّ	لَا یُسْمَعَنَّ
لَا أُسْمَعَنَّ	لَا نُسْمَعَنَّ	لَا أُسْمَعَنَّ	لَا نُسْمَعَنَّ		
بحث اسم فاعل					
سَامِعٌ	سَامِعَانِ	سَامِعَةٌ	سَامِعُونَ	سَامِعَانِ	سَامِعَاتُ
بحث اسم مفعول					
مَسْمُوعٌ	مَسْمُوعَانِ	مَسْمُوعَةٌ	مَسْمُوعُونَ	مَسْمُوعَانِ	مَسْمُوعَاتُ

## باب چہارم

## صرفِ صغیر فعل ثلاثی مجرد صحیح

## از باب فَعَلَ یَفْعَلُ

چوں اَلْفَتْحُ: کھولنا۔ علامت اس باب کی دو ہیں۔ اول یہ کہ عین کلمہ ماضی اور مضارع میں مفتوح۔ دوسرے یہ کہ عین کلمہ یا لام کلمہ میں ایک حرف حلقی ہو اور حرف حلقی چھ ہیں:

۱۔ ہمزہ ۲۔ ح ۳۔ خ ۴۔ ہ ۵۔ ع ۶۔ غ ۷۔

حرف حلقی شش بود اے نورِ عین

ہمزہ ہاء و حاء و خاء و عین و غین

فَتَحَ یَفْتَحُ فَتَحًا فَهُوَ فَاتِحٌ وَ فَتَحَ یُفْتَحُ فَتَحًا فَذَاكَ مَفْتُوحٌ مَا فَتَحَ مَا فَتَحَ

لَمْ یَفْتَحْ لَمْ یُفْتَحْ لَا یَفْتَحْ لَا یُفْتَحْ لَنْ یَفْتَحَ لَنْ یُفْتَحَ لَیْفَتَحَنَّ لَیُفْتَحَنَّ

لَیْفَتَحَنَّ لَیُفْتَحَنَّ لِیْفَتَحَنَّ لِیُفْتَحَنَّ لِیْفَتَحَنَّ لِیُفْتَحَنَّ لِیْفَتَحَنَّ لِیُفْتَحَنَّ

لَا تَفْتَحُ لَا یَفْتَحُ لَا تَفْتَحَنَّ لَا یَفْتَحَنَّ لَا تَفْتَحَنَّ لَا یَفْتَحَنَّ لَا تَفْتَحَنَّ لَا یَفْتَحَنَّ

لَا تَفْتَحَنَّ لَا یَفْتَحَنَّ لَا تَفْتَحَنَّ لَا یَفْتَحَنَّ لَا تَفْتَحَنَّ لَا یَفْتَحَنَّ لَا تَفْتَحَنَّ لَا یَفْتَحَنَّ

لَا تَفْتَحَنَّ لَا یَفْتَحَنَّ لَا تَفْتَحَنَّ لَا یَفْتَحَنَّ لَا تَفْتَحَنَّ لَا یَفْتَحَنَّ لَا تَفْتَحَنَّ لَا یَفْتَحَنَّ

وَالْآلَةُ مِنْهُ: مِفْتَاحٌ مِفْتَاحَانِ مِفْتَاحٌ وَ مِفْطِیحٌ مِفْطِیحَانِ مِفْطِیحٌ وَ مِفْطِیحَانِ مِفْطِیحٌ وَ مِفْطِیحَانِ

مِفْطِیحَانِ مِفْطِیحَانِ مِفْطِیحٌ وَ مِفْطِیحَانِ مِفْطِیحٌ وَ مِفْطِیحَانِ مِفْطِیحٌ وَ مِفْطِیحَانِ مِفْطِیحٌ وَ مِفْطِیحَانِ

أَفْتَحُونَ أَفَاتِحُ وَ أَفِیْیحُ وَ الْمُؤَنَّثُ مِنْهُ: فَتَحَى فَتَحَانِ فَتَحَاتٍ فَتَحَ وَ فَتِیحَى.

مصادر: الْمَنْعُ (روکنا) الصَّبْغُ (رنگنا) الرَّهْنُ (رہن رکھنا)

## باب پنجم

صرفِ صغیر فعل ثلاثی مجرد صحیح

## از باب فَعَلَ یَفْعُلُ

چوں الْکَرُمُ: بزرگ ہونا۔

علامت اس باب کی یہ ہے کہ عین کلمہ ماضی اور مضارع کا مضموم۔

کَرُمَ یُکْرُمُ کَرَمًا فَهُوَ کَرِیمٌ وَ کَرِمَ یُکْرِمُ کَرَمًا فَذَاکَ مَکْرُوْمٌ مَا کَرُمَ مَا کَرِمَ  
 لَمْ یُکْرَمْ لَمْ یُکْرَمْ لَا یُکْرَمْ لَا یُکْرَمْ لَنْ یُکْرَمْ لَنْ یُکْرَمْ لَیْکْرَمَنَّ لَیْکْرَمَنَّ  
 لَیْکْرَمَنَّ لَیْکْرَمَنَّ **الأمر منه:** اُکْرَمْ لِتُکْرَمْ لَیْکْرَمْ اُکْرَمَنَّ لِتُکْرَمَنَّ  
 لَیْکْرَمَنَّ لَیْکْرَمَنَّ اُکْرَمَنَّ لِتُکْرَمَنَّ لَیْکْرَمَنَّ **والنهی عنه:** لَا تُکْرَمْ  
 لَا تُکْرَمْ لَا یُکْرَمْ لَا یُکْرَمْ لَا تُکْرَمَنَّ لَا تُکْرَمَنَّ لَا یُکْرَمَنَّ لَا یُکْرَمَنَّ  
 لَا تُکْرَمَنَّ لَا تُکْرَمَنَّ لَا یُکْرَمَنَّ لَا یُکْرَمَنَّ **الظرف منه:** مَکْرَمٌ مَکْرَمَانِ  
 مَکَارِمٌ وَ مُکْرِیمٌ **والآلة منه:** مِکْرَمٌ مِکْرَمَانِ مَکَارِمٌ وَ مُکْرِیمٌ مِکْرَمَةٌ  
 مِکْرَمَتَانِ مَکَارِمٌ وَ مُکْرِیمَةٌ مِکْرَامٌ مِکْرَامَانِ مَکَارِیمٌ وَ مُکْرِیمٌ **افعل**  
**التفضیل المذکر منه:** اُکْرَمُ اُکْرَمَانِ اُکْرَمُوْنَ اُکَارِمٌ وَ اُکْرِیمٌ **والمؤنث**  
**منه:** کُرْمِی کُرْمِیَانِ کُرْمِیَاتٌ کُرْمٌ وَ کُرِیمِی.

**مصادر:** الْکَرَامَةُ (بزرگ ہونا) الْقُرْبُ (نزدیک ہونا) الْبُعْدُ (دور ہونا)

## باب ششم

صرف صغیر ثلاثی مجرد صحیح

## از باب فَعَلَ یَفْعَلُ

چوں اَلْحَسَبُ: گمان کرنا۔

علامت اس باب کی یہ ہے کہ عین کلمہ ماضی اور مضارع کا مکسور۔

حَسِبَ یَحْسِبُ حَسْبًا فَهُوَ حَاسِبٌ وَ حُسِبَ یُحْسَبُ حَسْبًا فَذَاكَ  
 مَحْسُوبٌ مَا حَسِبَ مَا حُسِبَ لَمْ یَحْسِبْ لَمْ یُحْسَبْ لَا یَحْسِبُ  
 لَا یُحْسَبُ لَنْ یَحْسِبَ لَنْ یُحْسَبَ لِيَحْسِبَنَّ لِيُحْسِبَنَّ لِيَحْسِبَنَّ  
**الامر منه:** اِحْسِبْ لِتَحْسِبَ لِيَحْسِبَ اِحْسِبَنَّ لِتَحْسِبَنَّ لِيَحْسِبَنَّ  
 لِيُحْسِبَنَّ اِحْسِبَنَّ لِتَحْسِبَنَّ لِيُحْسِبَنَّ **والنهی عنه:** لَا تَحْسِبْ  
 لَا تُحْسِبْ لَا یَحْسِبْ لَا یُحْسِبْ لَا تَحْسِبَنَّ لَا تُحْسِبَنَّ لَا یَحْسِبَنَّ  
 لَا یُحْسِبَنَّ لَا تَحْسِبَنَّ لَا تُحْسِبَنَّ لَا یَحْسِبَنَّ **الظرف منه:**  
 مَحْسِبٌ مَحْسِبَانِ مَحَاسِبٌ وَمُحَسِّبٌ **والآلة منه:** مَحْسَبٌ مَحْسَبَانِ  
 مَحَاسِبٌ وَمُحَسِّبٌ مُحَسِّبَةٌ مُحَسِّبَتَانِ مَحَاسِبٌ وَمُحَسِّبَةٌ مُحَسَّابٌ  
 مُحَسَّابَانِ مَحَاسِيبٌ وَمُحَسِّبٌ **أفعل التفضیل المذکر منه:** اَحْسَبُ  
 اَحْسَبَانِ اَحْسَبُونَ اَحَاسِبٌ وَاَحْسِبُ **والمؤنث منه:** حُسْبَى حُسْبَيَانِ  
 حُسْبَيَاتٌ حُسْبٌ وَ حُسْبَى.

ثلاثی مزید فیہ باہمزہ وصل کے نوباب ہیں

باب اول

صرف صغیر فعل ثلاثی مزید فیہ صحیح

از باب اِفْتَعَال

چوں اَلْاِجْتِنَابُ: پرہیز کرنا۔

علامت اس باب کی یہ ہے کہ اس کی ماضی میں پانچ حرف ہوتے ہیں۔ تین اصلی اور دو زائد۔ یعنی شروع میں ہمزہ وصلی اور تیسری جگہ تا۔

اِجْتَنَبَ يَجْتَنِبُ اِجْتِنَابًا فَهُوَ مُجْتَنِبٌ وَّ اُجْتِنِبْ يُجْتَنَبُ اِجْتِنَابًا فَذَاكَ  
مُجْتَنَبٌ مَا اِجْتَنَبَ مَا اُجْتِنِبَ لَمْ يَجْتَنِبْ لَمْ يُجْتَنَبْ لَا يَجْتَنِبْ لَا يُجْتَنَبُ  
لَنْ يَجْتَنِبَ لَنْ يُجْتَنَبَ لِيَجْتَنِبَ لِيُجْتَنَبَ لِيَجْتَنِبَ لِيُجْتَنَبَ **الامر منه:**  
اِجْتَنِبْ لِتُجْتَنِبَ لِيَجْتَنِبَ اِجْتَنِبْ لِتُجْتَنِبَ لِيَجْتَنِبَ لِيُجْتَنِبَ  
اِجْتَنِبْ لِتُجْتَنِبَ لِيَجْتَنِبَ **والنهي عنه:** لَا تَجْتَنِبْ لَا تُجْتَنَبْ  
لَا يَجْتَنِبْ لَا يُجْتَنَبْ لَا تَجْتَنِبْ لَا يُجْتَنَبْ لَا يَجْتَنِبْ لَا يُجْتَنَبْ  
لَا تَجْتَنِبْ لَا يُجْتَنِبْ لَا يَجْتَنِبْ لَا يُجْتَنِبْ **الظرف منه:** مُجْتَنَبٌ مُجْتَنَبَانِ مُجْتَنَبَاتٌ.

**مصادر:** اَلْاِكْتِسَابُ (کمانا) اَلْاِقْتِبَاسُ (چھاٹنا) اَلْاِقْتِرَانُ (نزدیک ہونا)

صرف کبیر

بحث اثبات فعل ماضی مجہول			بحث اثبات فعل ماضی معروف		
اُجْتَنِبُوا	اُجْتَنِبَا	اُجْتَنِبْ	اِجْتَنَبُوا	اِجْتَنَبَا	اِجْتَنَبْ

اُجْتَنِبْتُ	اُجْتَنَبْتُ	اُجْتَنِبْتُ	اُجْتَنِبْتُ	اُجْتَنِبْتُ	اُجْتَنِبْتُ
اُجْتَنِبْتَ	اُجْتَنِبْتُمَا	اُجْتَنِبْتُمَا	اُجْتَنِبْتُمَا	اُجْتَنِبْتُمَا	اُجْتَنِبْتُمَا
اُجْتَنِبْتُمْ	اُجْتَنِبْتُمْ	اُجْتَنِبْتُمْ	اُجْتَنِبْتُمْ	اُجْتَنِبْتُمْ	اُجْتَنِبْتُمْ
اُجْتَنِبْتُمْ	اُجْتَنِبْتُمْ	اُجْتَنِبْتُمْ	اُجْتَنِبْتُمْ	اُجْتَنِبْتُمْ	اُجْتَنِبْتُمْ

تنبیہ: بحث فعل ماضی معروف و مجہول کے اول میں ”ما“ نفی کا لگا دیں تو فعل ماضی منفی بن جائے گا۔

بحث اثبات فعل مضارع مجہول			بحث اثبات فعل مضارع معروف		
يُجْتَنِبُونَ	يُجْتَنِبَانِ	يُجْتَنِبُ	يُجْتَنِبُونَ	يُجْتَنِبَانِ	يُجْتَنِبُ
تُجْتَنِبُونَ	تُجْتَنِبَانِ	تُجْتَنِبُ	تُجْتَنِبُونَ	تُجْتَنِبَانِ	تُجْتَنِبُ
تُجْتَنِبُونَ	تُجْتَنِبَانِ	تُجْتَنِبُ	تُجْتَنِبُونَ	تُجْتَنِبَانِ	تُجْتَنِبُ
تُجْتَنِبُونَ	تُجْتَنِبَانِ	تُجْتَنِبُ	تُجْتَنِبُونَ	تُجْتَنِبَانِ	تُجْتَنِبُ
تُجْتَنِبُونَ	تُجْتَنِبَانِ	تُجْتَنِبُ	تُجْتَنِبُونَ	تُجْتَنِبَانِ	تُجْتَنِبُ

تنبیہ: بحث اثبات فعل مضارع معروف و مجہول کے اول میں ”لا“ نفی کا لگا دیں تو فعل مضارع منفی بن جائے گا۔

بحث نفی تاکید بن در فعل مستقبل مجہول			بحث نفی تاکید بن در فعل مستقبل معروف		
لَنْ يُجْتَنِبُوا	لَنْ يُجْتَنِبَا	لَنْ يُجْتَنِبَ	لَنْ يُجْتَنِبُوا	لَنْ يُجْتَنِبَا	لَنْ يُجْتَنِبَ
لَنْ يُجْتَنِبُوا	لَنْ يُجْتَنِبَا	لَنْ يُجْتَنِبَ	لَنْ يُجْتَنِبُوا	لَنْ يُجْتَنِبَا	لَنْ يُجْتَنِبَ
لَنْ يُجْتَنِبُوا	لَنْ يُجْتَنِبَا	لَنْ يُجْتَنِبَ	لَنْ يُجْتَنِبُوا	لَنْ يُجْتَنِبَا	لَنْ يُجْتَنِبَ
لَنْ يُجْتَنِبُوا	لَنْ يُجْتَنِبَا	لَنْ يُجْتَنِبَ	لَنْ يُجْتَنِبُوا	لَنْ يُجْتَنِبَا	لَنْ يُجْتَنِبَ

لَنْ أَجْتَنِبَ			لَنْ نَجْتَنِبَ		
بحث نفی محمد بہ لم در فعل مستقبل معروف			بحث نفی محمد بہ لم در فعل مستقبل مجهول		
لَمْ يَجْتَنِبْ	لَمْ يَجْتَنِبَا	لَمْ يَجْتَنِبُوا	لَمْ يُجْتَنَبْ	لَمْ يُجْتَنَبَا	لَمْ يُجْتَنَبُوا
لَمْ تَجْتَنِبْ	لَمْ تَجْتَنِبَا	لَمْ يَجْتَنِبَنَّ	لَمْ تُجْتَنَبْ	لَمْ تُجْتَنَبَا	لَمْ يُجْتَنَبَنَّ
لَمْ تَجْتَنِبْ	لَمْ تَجْتَنِبَا	لَمْ تَجْتَنِبُوا	لَمْ تُجْتَنَبْ	لَمْ تُجْتَنَبَا	لَمْ تُجْتَنَبُوا
لَمْ تَجْتَنِبِي	لَمْ تَجْتَنِبَا	لَمْ تَجْتَنِبَنَّ	لَمْ تُجْتَنَبِي	لَمْ تُجْتَنَبَا	لَمْ تُجْتَنَبَنَّ
لَمْ أَجْتَنِبْ	لَمْ نَجْتَنِبْ		لَمْ أَجْتَنِبْ	لَمْ نَجْتَنِبْ	
بحث لام تاکید بانون تاکید ثقیلہ معروف			بحث لام تاکید بانون تاکید ثقیلہ مجهول		
لَيَجْتَنِبَنَّ	لَيَجْتَنِبَانِ	لَيَجْتَنِبَنَّ	لَيُجْتَنَبَنَّ	لَيُجْتَنَبَانِ	لَيُجْتَنَبَنَّ
لَتَجْتَنِبَنَّ	لَتَجْتَنِبَانِ	لَيَجْتَنِبَنَّ	لَتُجْتَنَبَنَّ	لَتُجْتَنَبَانِ	لَيُجْتَنَبَنَّ
لَتَجْتَنِبَنَّ	لَتَجْتَنِبَانِ	لَتَجْتَنِبَنَّ	لَتُجْتَنَبَنَّ	لَتُجْتَنَبَانِ	لَتُجْتَنَبَنَّ
لَتَجْتَنِبَنَّ	لَتَجْتَنِبَانِ	لَتَجْتَنِبَنَّ	لَتُجْتَنَبَنَّ	لَتُجْتَنَبَانِ	لَتُجْتَنَبَنَّ
لَا أَجْتَنِبْ	لَنَجْتَنِبْ		لَا أَجْتَنِبْ	لَنَجْتَنِبْ	
بحث لام تاکید بانون تاکید خفیفہ معروف			بحث لام تاکید بانون تاکید خفیفہ مجهول		
لَيَجْتَنِبَنَّ	لَيَجْتَنِبَنَّ	لَتَجْتَنِبَنَّ	لَيُجْتَنَبَنَّ	لَيُجْتَنَبَنَّ	لَتُجْتَنَبَنَّ
لَتَجْتَنِبَنَّ	لَتَجْتَنِبَنَّ	لَا أَجْتَنِبْ	لَتُجْتَنَبَنَّ	لَتُجْتَنَبَنَّ	لَا أَجْتَنِبْ
لَنَجْتَنِبَنَّ			لَنَجْتَنِبَنَّ		
بحث امر حاضر معروف			بحث امر حاضر مجهول		
اجْتَنِبْ	اجْتَنِبَا	اجْتَنِبُوا	لِتُجْتَنَبْ	لِتُجْتَنَبَا	لِتُجْتَنَبُوا

اِجْتَنِبِي	اِجْتَنِبَا	اِجْتَنِبِي	اِجْتَنِبِي	اِجْتَنِبَا	اِجْتَنِبِي
بحث امر غائب معروف			بحث امر غائب مجہول		
لِيُجْتَنِبْ	لِيُجْتَنِبَا	لِيُجْتَنِبْ	لِيُجْتَنِبْ	لِيُجْتَنِبَا	لِيُجْتَنِبُوا
لَتَجْتَنِبْ	لَتَجْتَنِبَا	لَتَجْتَنِبْ	لَتَجْتَنِبْ	لَتَجْتَنِبَا	لَتَجْتَنِبُنْ
لَا تُجْتَنِبْ	لَا تُجْتَنِبْ	لَا تُجْتَنِبْ	لَا تُجْتَنِبْ	لَا تُجْتَنِبْ	
بحث امر حاضر معروف بانون تاکید ثقیلہ			بحث امر حاضر مجہول بانون تاکید ثقیلہ		
اِجْتَنِبِي	اِجْتَنِبَانِ	اِجْتَنِبِي	اِجْتَنِبِي	اِجْتَنِبَانِ	اِجْتَنِبِي
اِجْتَنِبِي	اِجْتَنِبَانِ	اِجْتَنِبِي	اِجْتَنِبِي	اِجْتَنِبَانِ	اِجْتَنِبِي
بحث امر غائب معروف بانون تاکید ثقیلہ			بحث امر غائب مجہول بانون تاکید ثقیلہ		
لِيُجْتَنِبِي	لِيُجْتَنِبَانِ	لِيُجْتَنِبِي	لِيُجْتَنِبِي	لِيُجْتَنِبَانِ	لِيُجْتَنِبِي
لَتَجْتَنِبِي	لَتَجْتَنِبَانِ	لَتَجْتَنِبِي	لَتَجْتَنِبِي	لَتَجْتَنِبَانِ	لَتَجْتَنِبِي
لَا تُجْتَنِبِي	لَا تُجْتَنِبِي	لَا تُجْتَنِبِي	لَا تُجْتَنِبِي	لَا تُجْتَنِبِي	
بحث امر حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ			بحث امر حاضر مجہول بانون تاکید خفیفہ		
اِجْتَنِبِي	اِجْتَنِبِي	اِجْتَنِبِي	اِجْتَنِبِي	اِجْتَنِبِي	اِجْتَنِبِي
اِجْتَنِبِي	اِجْتَنِبِي	اِجْتَنِبِي	اِجْتَنِبِي	اِجْتَنِبِي	اِجْتَنِبِي
بحث امر غائب معروف بانون تاکید خفیفہ			بحث امر غائب مجہول بانون تاکید خفیفہ		
لِيُجْتَنِبِي	لِيُجْتَنِبِي	لِيُجْتَنِبِي	لِيُجْتَنِبِي	لِيُجْتَنِبِي	لِيُجْتَنِبِي
لَا تُجْتَنِبِي	لَا تُجْتَنِبِي	لَا تُجْتَنِبِي	لَا تُجْتَنِبِي	لَا تُجْتَنِبِي	
بحث نہی حاضر معروف			بحث نہی حاضر مجہول		
لَا تَجْتَنِبْ	لَا تَجْتَنِبَا	لَا تَجْتَنِبْ	لَا تَجْتَنِبْ	لَا تَجْتَنِبَا	لَا تَجْتَنِبُوا

لَا تُجْتَنِبِي	لَا تُجْتَنِبَا	لَا تُجْتَنِبِينَ	لَا تُجْتَنِبِي	لَا تُجْتَنِبَا	لَا تُجْتَنِبِينَ
بحث نہی غائب معروف			بحث نہی غائب مجہول		
لَا يُجْتَنِبُ	لَا يُجْتَنِبَا	لَا يُجْتَنِبُوا	لَا يُجْتَنِبُ	لَا يُجْتَنِبَا	لَا يُجْتَنِبُوا
لَا تُجْتَنِبُ	لَا تُجْتَنِبَا	لَا يُجْتَنِبِينَ	لَا تُجْتَنِبُ	لَا تُجْتَنِبَا	لَا يُجْتَنِبِينَ
لَا أُجْتَنِبُ	لَا نُجْتَنِبُ		لَا أُجْتَنِبُ	لَا نُجْتَنِبُ	
بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید ثقیلہ			بحث نہی حاضر مجہول بانون تاکید ثقیلہ		
لَا تُجْتَنِبَنَّ	لَا تُجْتَنِبَانِ	لَا تُجْتَنِبْنَ	لَا تُجْتَنِبَنَّ	لَا تُجْتَنِبَانِ	لَا تُجْتَنِبْنَ
لَا تُجْتَنِبَنَّ	لَا تُجْتَنِبَانِ	لَا تُجْتَنِبَنَّ	لَا تُجْتَنِبَنَّ	لَا تُجْتَنِبَانِ	لَا تُجْتَنِبَنَّ
بحث نہی غائب معروف بانون تاکید ثقیلہ			بحث نہی غائب مجہول بانون تاکید ثقیلہ		
لَا يُجْتَنِبَنَّ	لَا يُجْتَنِبَانِ	لَا يُجْتَنِبَنَّ	لَا يُجْتَنِبَنَّ	لَا يُجْتَنِبَانِ	لَا يُجْتَنِبَنَّ
لَا تُجْتَنِبَنَّ	لَا تُجْتَنِبَانِ	لَا يُجْتَنِبَنَّ	لَا تُجْتَنِبَنَّ	لَا تُجْتَنِبَانِ	لَا يُجْتَنِبَنَّ
لَا أُجْتَنِبَنَّ	لَا نُجْتَنِبَنَّ		لَا أُجْتَنِبَنَّ	لَا نُجْتَنِبَنَّ	
بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ			بحث نہی حاضر مجہول بانون تاکید خفیفہ		
لَا تُجْتَنِبْنِ	لَا تُجْتَنِبْنِ	لَا تُجْتَنِبْنِ	لَا تُجْتَنِبْنِ	لَا تُجْتَنِبْنِ	لَا تُجْتَنِبْنِ
بحث نہی غائب معروف بانون تاکید خفیفہ			بحث نہی غائب مجہول بانون تاکید خفیفہ		
لَا يُجْتَنِبْنِ	لَا يُجْتَنِبْنِ	لَا تُجْتَنِبْنِ	لَا يُجْتَنِبْنِ	لَا يُجْتَنِبْنِ	لَا تُجْتَنِبْنِ
لَا أُجْتَنِبْنِ	لَا نُجْتَنِبْنِ		لَا أُجْتَنِبْنِ	لَا نُجْتَنِبْنِ	
بحث اسم فاعل					
مُجْتَنِبٌ	مُجْتَنِبَانِ	مُجْتَنِبُونَ	مُجْتَنِبٌ	مُجْتَنِبَانِ	مُجْتَنِبُونَ



## صرف کبیر

بحث اثبات فعل ماضی مجہول			بحث اثبات فعل ماضی معروف		
اُسْتَنْصِرُوا	اُسْتَنْصِرَا	اُسْتَنْصِرَ	اُسْتَنْصِرُوا	اُسْتَنْصِرَا	اُسْتَنْصِرَ
اُسْتَنْصِرْنَ	اُسْتَنْصِرَتَا	اُسْتَنْصِرَتْ	اُسْتَنْصِرْنَ	اُسْتَنْصِرَتَا	اُسْتَنْصِرَتْ
اُسْتَنْصِرْتُمْ	اُسْتَنْصِرْتُمَا	اُسْتَنْصِرْتُمْ	اُسْتَنْصِرْتُمْ	اُسْتَنْصِرْتُمَا	اُسْتَنْصِرْتُمْ
اُسْتَنْصِرْتُنَّ	اُسْتَنْصِرْتُمَا	اُسْتَنْصِرْتُنَّ	اُسْتَنْصِرْتُنَّ	اُسْتَنْصِرْتُمَا	اُسْتَنْصِرْتُنَّ
	اُسْتَنْصِرْنَا	اُسْتَنْصِرْتُ		اُسْتَنْصِرْنَا	اُسْتَنْصِرْتُ

تنبیہ: بحث اثبات فعل ماضی معروف و مجہول کے اوّل میں ”مَا“ نفی کا لگا دیں تو نفی فعل ماضی بن جائے گا۔

بحث اثبات فعل مضارع مجہول			بحث اثبات فعل مضارع معروف		
يُسْتَنْصِرُونَ	يُسْتَنْصِرَانِ	يُسْتَنْصِرُ	يُسْتَنْصِرُونَ	يُسْتَنْصِرَانِ	يُسْتَنْصِرُ
يُسْتَنْصِرْنَ	تُسْتَنْصِرَانِ	تُسْتَنْصِرُ	يُسْتَنْصِرْنَ	تُسْتَنْصِرَانِ	تُسْتَنْصِرُ
تُسْتَنْصِرُونَ	تُسْتَنْصِرَانِ	تُسْتَنْصِرُ	تُسْتَنْصِرُونَ	تُسْتَنْصِرَانِ	تُسْتَنْصِرُ
تُسْتَنْصِرِينَ	تُسْتَنْصِرَانِ	تُسْتَنْصِرِينَ	تُسْتَنْصِرِينَ	تُسْتَنْصِرَانِ	تُسْتَنْصِرِينَ
	نُسْتَنْصِرُ	اُسْتَنْصِرُ		نُسْتَنْصِرُ	اُسْتَنْصِرُ

تنبیہ: اس کے شروع میں ”لَا“ نفی کا لگا دینے سے مضارع منفی بن جائے گا۔

بحث نفی تاکید بن در فعل مستقبل مجہول			بحث نفی تاکید بن در فعل مستقبل معروف		
لَنْ يُسْتَنْصِرُوا	لَنْ يُسْتَنْصِرَا	لَنْ يُسْتَنْصِرَ	لَنْ يُسْتَنْصِرُوا	لَنْ يُسْتَنْصِرَا	لَنْ يُسْتَنْصِرَ
لَنْ يُسْتَنْصِرْنَ	لَنْ تُسْتَنْصِرَا	لَنْ تُسْتَنْصِرَ	لَنْ يُسْتَنْصِرْنَ	لَنْ تُسْتَنْصِرَا	لَنْ تُسْتَنْصِرَ

لَنْ تُسْتَنْصِرَ	لَنْ تُسْتَنْصِرَا	لَنْ تُسْتَنْصِرُوا	لَنْ تُسْتَنْصِرَ	لَنْ تُسْتَنْصِرَا	لَنْ تُسْتَنْصِرُوا
لَنْ تُسْتَنْصِرِي	لَنْ تُسْتَنْصِرَا	لَنْ تُسْتَنْصِرُنَّ	لَنْ تُسْتَنْصِرِي	لَنْ تُسْتَنْصِرَا	لَنْ تُسْتَنْصِرُنَّ
لَنْ أُسْتَنْصَرَ	لَنْ نُسْتَنْصَرَ		لَنْ أُسْتَنْصَرَ	لَنْ نُسْتَنْصَرَ	

بحث نفی جحد بہ لم در فعل مستقبل مجهول

بحث نفی جحد بہ لم در فعل مستقبل معروف

لَمْ يُسْتَنْصِرْ	لَمْ يُسْتَنْصِرَا	لَمْ يُسْتَنْصِرُوا	لَمْ يُسْتَنْصِرْ	لَمْ يُسْتَنْصِرَا	لَمْ يُسْتَنْصِرُوا
لَمْ تُسْتَنْصِرْ	لَمْ تُسْتَنْصِرَا	لَمْ تُسْتَنْصِرُنَّ	لَمْ تُسْتَنْصِرْ	لَمْ تُسْتَنْصِرَا	لَمْ تُسْتَنْصِرُنَّ
لَمْ تَسْتَنْصِرْ	لَمْ تَسْتَنْصِرَا	لَمْ تَسْتَنْصِرُوا	لَمْ تَسْتَنْصِرْ	لَمْ تَسْتَنْصِرَا	لَمْ تَسْتَنْصِرُوا
لَمْ تُسْتَنْصِرِي	لَمْ تُسْتَنْصِرَا	لَمْ تُسْتَنْصِرُنَّ	لَمْ تُسْتَنْصِرِي	لَمْ تُسْتَنْصِرَا	لَمْ تُسْتَنْصِرُنَّ
لَمْ أُسْتَنْصَرَ	لَمْ نُسْتَنْصَرَ		لَمْ أُسْتَنْصَرَ	لَمْ نُسْتَنْصَرَ	

بحث لام تاکید بانون تاکید ثقیلہ مجهول

بحث لام تاکید بانون تاکید ثقیلہ معروف

لَيْسْتُ نَصِيرًا	لَيْسْتُ نَصِيرَانِ	لَيْسْتُ نَصِيرُونَ	لَيْسْتُ نَصِيرًا	لَيْسْتُ نَصِيرَانِ	لَيْسْتُ نَصِيرُونَ
لَتَسْتَنْصِرِ	لَتَسْتَنْصِرَا	لَتَسْتَنْصِرُنَّ	لَتَسْتَنْصِرِ	لَتَسْتَنْصِرَا	لَتَسْتَنْصِرُنَّ
لَتُسْتَنْصِرْ	لَتُسْتَنْصِرَا	لَتُسْتَنْصِرُنَّ	لَتُسْتَنْصِرْ	لَتُسْتَنْصِرَا	لَتُسْتَنْصِرُنَّ
لَتُسْتَنْصِرِي	لَتُسْتَنْصِرَا	لَتُسْتَنْصِرُنَّ	لَتُسْتَنْصِرِي	لَتُسْتَنْصِرَا	لَتُسْتَنْصِرُنَّ
لَأُسْتَنْصَرَ	لَأُسْتَنْصِرُنَّ		لَأُسْتَنْصَرَ	لَأُسْتَنْصِرُنَّ	

بحث لام تاکید بانون تاکید خفیفہ مجهول

بحث لام تاکید بانون تاکید خفیفہ معروف

لَيْسْتُ نَصِيرًا	لَيْسْتُ نَصِيرَانِ	لَيْسْتُ نَصِيرُونَ	لَيْسْتُ نَصِيرًا	لَيْسْتُ نَصِيرَانِ	لَيْسْتُ نَصِيرُونَ
لَتَسْتَنْصِرِ	لَتَسْتَنْصِرَا	لَتَسْتَنْصِرُنَّ	لَتَسْتَنْصِرِ	لَتَسْتَنْصِرَا	لَتَسْتَنْصِرُنَّ
لَأُسْتَنْصَرَ	لَأُسْتَنْصِرُنَّ		لَأُسْتَنْصَرَ	لَأُسْتَنْصِرُنَّ	

بحث امر حاضر معروف			بحث امر حاضر مجہول		
اِسْتَنْصِرُ	اِسْتَنْصِرَا	اِسْتَنْصِرُوا	اِسْتَنْصِرُ	اِسْتَنْصِرَا	اِسْتَنْصِرُوا
اِسْتَنْصِرِي	اِسْتَنْصِرَا	اِسْتَنْصِرْنَ	اِسْتَنْصِرِي	اِسْتَنْصِرَا	اِسْتَنْصِرْنَ
بحث امر غائب معروف			بحث امر غائب مجہول		
لِیَسْتَنْصِرْ	لِیَسْتَنْصِرَا	لِیَسْتَنْصِرُوا	لِیَسْتَنْصِرْ	لِیَسْتَنْصِرَا	لِیَسْتَنْصِرُوا
لِتَسْتَنْصِرْ	لِتَسْتَنْصِرَا	لِتَسْتَنْصِرْنَ	لِتَسْتَنْصِرْ	لِتَسْتَنْصِرَا	لِتَسْتَنْصِرْنَ
لَا سْتَنْصِرُ	لَا سْتَنْصِرُ		لَا سْتَنْصِرُ	لَا سْتَنْصِرُ	
بحث امر حاضر معروف بانون تاکید ثقیلہ			بحث امر حاضر مجہول بانون تاکید ثقیلہ		
اِسْتَنْصِرَنَّ	اِسْتَنْصِرَانَّ	اِسْتَنْصِرُنَّ	اِسْتَنْصِرَنَّ	اِسْتَنْصِرَانَّ	اِسْتَنْصِرُنَّ
اِسْتَنْصِرِنَّ	اِسْتَنْصِرَانَّ	اِسْتَنْصِرُنَّ	اِسْتَنْصِرِنَّ	اِسْتَنْصِرَانَّ	اِسْتَنْصِرُنَّ
بحث امر غائب معروف بانون تاکید ثقیلہ			بحث امر غائب مجہول بانون تاکید ثقیلہ		
لِیَسْتَنْصِرَنَّ	لِیَسْتَنْصِرَانَّ	لِیَسْتَنْصِرُنَّ	لِیَسْتَنْصِرَنَّ	لِیَسْتَنْصِرَانَّ	لِیَسْتَنْصِرُنَّ
لِتَسْتَنْصِرَنَّ	لِتَسْتَنْصِرَانَّ	لِتَسْتَنْصِرُنَّ	لِتَسْتَنْصِرَنَّ	لِتَسْتَنْصِرَانَّ	لِتَسْتَنْصِرُنَّ
لَا سْتَنْصِرَنَّ	لَا سْتَنْصِرَنَّ		لَا سْتَنْصِرَنَّ	لَا سْتَنْصِرَنَّ	
بحث امر حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ			بحث امر حاضر مجہول بانون تاکید خفیفہ		
اِسْتَنْصِرُنْ	اِسْتَنْصِرُنْ	اِسْتَنْصِرُنْ	اِسْتَنْصِرُنْ	اِسْتَنْصِرُنْ	اِسْتَنْصِرُنْ
بحث امر غائب معروف بانون تاکید خفیفہ			بحث امر غائب مجہول بانون تاکید خفیفہ		
لِیَسْتَنْصِرُنْ	لِیَسْتَنْصِرُنْ	لِیَسْتَنْصِرُنْ	لِیَسْتَنْصِرُنْ	لِیَسْتَنْصِرُنْ	لِیَسْتَنْصِرُنْ
لَا سْتَنْصِرُنْ	لَا سْتَنْصِرُنْ		لَا سْتَنْصِرُنْ	لَا سْتَنْصِرُنْ	

بحثِ نہی حاضر معروف			بحثِ نہی حاضر مجہول		
لَا تُسْتَنْصِرُ	لَا تُسْتَنْصِرَا	لَا تُسْتَنْصِرُوا	لَا تُسْتَنْصِرُ	لَا تُسْتَنْصِرَا	لَا تُسْتَنْصِرُوا
لَا تُسْتَنْصِرِي	لَا تُسْتَنْصِرَا	لَا تُسْتَنْصِرْنَ	لَا تُسْتَنْصِرِي	لَا تُسْتَنْصِرَا	لَا تُسْتَنْصِرْنَ
بحثِ نہی غائب معروف			بحثِ نہی غائب مجہول		
لَا يُسْتَنْصِرُ	لَا يُسْتَنْصِرَا	لَا يُسْتَنْصِرُوا	لَا يُسْتَنْصِرُ	لَا يُسْتَنْصِرَا	لَا يُسْتَنْصِرُوا
لَا تُسْتَنْصِرُ	لَا تُسْتَنْصِرَا	لَا يُسْتَنْصِرْنَ	لَا تُسْتَنْصِرُ	لَا تُسْتَنْصِرَا	لَا يُسْتَنْصِرْنَ
لَا أُسْتَنْصِرُ	لَا نُسْتَنْصِرُ		لَا أُسْتَنْصِرُ	لَا نُسْتَنْصِرُ	
بحثِ نہی حاضر معروف بانون تاکید ثقیلہ			بحثِ نہی حاضر مجہول بانون تاکید ثقیلہ		
لَا تُسْتَنْصِرَنَّ	لَا تُسْتَنْصِرَانِ	لَا تُسْتَنْصِرُنَّ	لَا تُسْتَنْصِرَنَّ	لَا تُسْتَنْصِرَانِ	لَا تُسْتَنْصِرُنَّ
لَا تُسْتَنْصِرَنَّ	لَا تُسْتَنْصِرَانِ	لَا تُسْتَنْصِرُنَّ	لَا تُسْتَنْصِرَنَّ	لَا تُسْتَنْصِرَانِ	لَا تُسْتَنْصِرُنَّ
بحثِ نہی غائب معروف بانون تاکید ثقیلہ			بحثِ نہی غائب مجہول بانون تاکید ثقیلہ		
لَا يُسْتَنْصِرَنَّ	لَا يُسْتَنْصِرَانِ	لَا يُسْتَنْصِرُنَّ	لَا يُسْتَنْصِرَنَّ	لَا يُسْتَنْصِرَانِ	لَا يُسْتَنْصِرُنَّ
لَا تُسْتَنْصِرَنَّ	لَا تُسْتَنْصِرَانِ	لَا تُسْتَنْصِرُنَّ	لَا تُسْتَنْصِرَنَّ	لَا تُسْتَنْصِرَانِ	لَا تُسْتَنْصِرُنَّ
لَا أُسْتَنْصِرَنَّ	لَا نُسْتَنْصِرَنَّ		لَا أُسْتَنْصِرَنَّ	لَا نُسْتَنْصِرَنَّ	
بحثِ نہی حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ			بحثِ نہی حاضر مجہول بانون تاکید خفیفہ		
لَا تُسْتَنْصِرَنَّ	لَا تُسْتَنْصِرُنَّ	لَا تُسْتَنْصِرَنَّ	لَا تُسْتَنْصِرَنَّ	لَا تُسْتَنْصِرُنَّ	لَا تُسْتَنْصِرَنَّ
بحثِ نہی غائب معروف بانون تاکید خفیفہ			بحثِ نہی غائب مجہول بانون تاکید خفیفہ		
لَا يُسْتَنْصِرَنَّ	لَا يُسْتَنْصِرُنَّ	لَا تُسْتَنْصِرَنَّ	لَا يُسْتَنْصِرَنَّ	لَا يُسْتَنْصِرُنَّ	لَا تُسْتَنْصِرَنَّ
لَا أُسْتَنْصِرَنَّ	لَا نُسْتَنْصِرَنَّ		لَا أُسْتَنْصِرَنَّ	لَا نُسْتَنْصِرَنَّ	



**تنبیہ:** یہ باب لازم ہے اس کا مجہول اور اسم مفعول مستعمل نہیں ہوتا، مگر طالب علم کی آسانی کے لیے صرف صغیر میں لکھ دیا گیا ہے۔

### صرف کبیر

بحث اثبات فعل ماضی معروف					
اِنْفَطَرُ	اِنْفَطَرَا	اِنْفَطَرُوا	اِنْفَطَرْتُ	اِنْفَطَرْتَا	اِنْفَطَرْنَا
اِنْفَطَرْتَ	اِنْفَطَرْتُمَا	اِنْفَطَرْتُمْ	اِنْفَطَرْتِ	اِنْفَطَرْتُمَا	اِنْفَطَرْتُنَّ
		اِنْفَطَرْتُ	اِنْفَطَرْنَا		

**تنبیہ:** اس کے شروع میں ”مَا“ لگا دو ماضی منفی بن جائے گا۔

بحث اثبات فعل مضارع معروف					
يَنْفَطِرُ	يَنْفَطِرَانِ	يَنْفَطِرُونَ	تَنْفَطِرُ	تَنْفَطِرَانِ	يَنْفَطِرْنَ
تَنْفَطِرُ	تَنْفَطِرَانِ	تَنْفَطِرُونَ	تَنْفَطِرِينَ	تَنْفَطِرَانِ	تَنْفَطِرْنَ
		اَنْفَطِرُ	نَنْفَطِرُ		

**تنبیہ:** اس کے شروع میں ”لَا“ لگا دینے سے مضارع منفی بن جائے گا۔

بحث نفی تاکید بہ لن در فعل مستقبل معروف					
لَنْ يَنْفَطِرَ	لَنْ يَنْفَطِرَا	لَنْ يَنْفَطِرُوا	لَنْ تَنْفَطِرَ	لَنْ تَنْفَطِرَا	لَنْ يَنْفَطِرْنَ
لَنْ تَنْفَطِرَ	لَنْ تَنْفَطِرَا	لَنْ تَنْفَطِرُوا	لَنْ تَنْفَطِرِي	لَنْ تَنْفَطِرَا	لَنْ تَنْفَطِرْنَ
		لَنْ اَنْفَطِرَ	لَنْ نَنْفَطِرَ		

### بحث نفی جحد بہ لم در فعل مستقبل معروف

لَمْ يَنْفَطِرَ	لَمْ يَنْفَطِرَا	لَمْ يَنْفَطِرُوا	لَمْ تَنْفَطِرَ	لَمْ تَنْفَطِرَا	لَمْ يَنْفَطِرْنَ
-----------------	------------------	-------------------	-----------------	------------------	-------------------

لَمْ تَنْفَطِرْ	لَمْ تَنْفَطِرَا	لَمْ تَنْفَطِرُوا	لَمْ تَنْفَطِرِي	لَمْ تَنْفَطِرَا	لَمْ تَنْفَطِرْنَ
		لَمْ أَنْفَطِرْ	لَمْ نَنْفَطِرْ		

## بحث لام تاکید بانون تاکید ثقیله معروف

لَيَنْفَطِرَنَّ	لَيَنْفَطِرَانِ	لَيَنْفَطِرُنَّ	لَيَنْفَطِرُنَّ	لَيَنْفَطِرَانِ	لَيَنْفَطِرُنَّ
لَتَنْفَطِرَنَّ	لَتَنْفَطِرَانِ	لَتَنْفَطِرُنَّ	لَتَنْفَطِرُنَّ	لَتَنْفَطِرَانِ	لَتَنْفَطِرُنَّ
		لَأَنْفَطِرَنَّ	لَأَنْفَطِرَنَّ		

## بحث لام تاکید بانون تاکید خفیفه معروف

لَيَنْفَطِرُنَّ	لَيَنْفَطِرُنَّ	لَيَنْفَطِرُنَّ	لَيَنْفَطِرُنَّ	لَيَنْفَطِرُنَّ	لَيَنْفَطِرُنَّ
		لَأَنْفَطِرُنَّ	لَأَنْفَطِرُنَّ		

## بحث امر حاضر معروف

اَنْفَطِرْ	اَنْفَطِرَا	اَنْفَطِرُوا	اَنْفَطِرِي	اَنْفَطِرَا	اَنْفَطِرْنَ
------------	-------------	--------------	-------------	-------------	--------------

## بحث امر غائب معروف

لَيَنْفَطِرْ	لَيَنْفَطِرَا	لَيَنْفَطِرُوا	لَيَنْفَطِرْ	لَيَنْفَطِرَا	لَيَنْفَطِرْنَ
		لَأَنْفَطِرْ	لَأَنْفَطِرْ		

## بحث امر حاضر معروف بانون تاکید ثقیله

اَنْفَطِرَنَّ	اَنْفَطِرَانِ	اَنْفَطِرُنَّ	اَنْفَطِرُنَّ	اَنْفَطِرَانِ	اَنْفَطِرُنَّ
---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

## بحث امر غائب معروف بانون تاکید ثقیله

لَيَنْفَطِرَنَّ	لَيَنْفَطِرَانِ	لَيَنْفَطِرُنَّ	لَيَنْفَطِرُنَّ	لَيَنْفَطِرَانِ	لَيَنْفَطِرُنَّ
		لَأَنْفَطِرَنَّ	لَأَنْفَطِرَنَّ		

## بحث امر حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ

		اِنْفَطِرُنْ	اِنْفَطِرُنْ	اِنْفَطِرُنْ	
--	--	--------------	--------------	--------------	--

## بحث امر غائب معروف بانون تاکید خفیفہ

لِیَنْفَطِرُنْ	لِیَنْفَطِرُنْ	لِیَنْفَطِرُنْ	لِیَنْفَطِرُنْ	لِیَنْفَطِرُنْ	
----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	--

## بحث نہی حاضر معروف

لَا تَنْفَطِرْ	لَا تَنْفَطِرَا	لَا تَنْفَطِرُوا	لَا تَنْفَطِرِي	لَا تَنْفَطِرَا	لَا تَنْفَطِرُنْ
----------------	-----------------	------------------	-----------------	-----------------	------------------

## بحث نہی غائب معروف

لَا یَنْفَطِرْ	لَا یَنْفَطِرَا	لَا یَنْفَطِرُوا	لَا تَنْفَطِرْ	لَا تَنْفَطِرَا	لَا تَنْفَطِرُنْ
		لَا أَنْفَطِرْ	لَا نَنْفَطِرْ		

## بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید ثقیلہ

لَا تَنْفَطِرَنَّ	لَا تَنْفَطِرَانَّ	لَا تَنْفَطِرُنَّ	لَا تَنْفَطِرَنَّ	لَا تَنْفَطِرَانَّ	لَا تَنْفَطِرُنَّ
-------------------	--------------------	-------------------	-------------------	--------------------	-------------------

## بحث نہی غائب معروف بانون تاکید ثقیلہ

لَا یَنْفَطِرَنَّ	لَا یَنْفَطِرَانَّ	لَا یَنْفَطِرُنَّ	لَا تَنْفَطِرَنَّ	لَا تَنْفَطِرَانَّ	لَا یَنْفَطِرُنَّ
		لَا أَنْفَطِرَنَّ	لَا نَنْفَطِرَنَّ		

## بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ

		لَا تَنْفَطِرُنْ	لَا تَنْفَطِرُنْ	لَا تَنْفَطِرُنْ	
--	--	------------------	------------------	------------------	--

## بحث نہی غائب معروف بانون تاکید خفیفہ

لَا یَنْفَطِرُنْ	لَا یَنْفَطِرُنْ	لَا تَنْفَطِرُنْ	لَا أَنْفَطِرُنْ	لَا نَنْفَطِرُنْ	
------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	--

## بحث اسم ظرف

	مُنْفَطِرٌ	مُنْفَطِرَانِ	مُنْفَطِرَاتٌ		
--	------------	---------------	---------------	--	--

## باب چہارم

صرف صغیر فعل ثلاثی مزید فیہ صحیح

## از باب افعلال

چوں الْأُحْمَرَارُ: سرخ ہونا۔

علامت اس باب کی یہ ہے کہ اس کی ماضی میں پانچ حرف ہوتے ہیں۔ تین اصلی اور دو زائد، یعنی شروع میں ہمزہ وصلی اور لام کلمہ مکرر مشدود۔

أُحْمَرُ يُحْمَرُ أَحْمَرَارًا فَذَاكَ مُحْمَرٌ  
مَا أَحْمَرٌ مَا أَحْمَرٌ لَمْ يُحْمَرْ لَمْ يُحْمَرْ لَمْ يُحْمَرْ لَمْ يُحْمَرْ لَمْ يُحْمَرْ  
لَا يُحْمَرُ لَا يُحْمَرُ لَنْ يُحْمَرَ لَنْ يُحْمَرَ لَنْ يُحْمَرَ لَنْ يُحْمَرَ  
الْأَمْرُ مِنْهُ: أَحْمَرٌ أَحْمَرٌ أَحْمَرٌ لَتُحْمَرَ لَتُحْمَرَ لَتُحْمَرَ لَتُحْمَرَ لَتُحْمَرَ  
لَتُحْمَرَ لَتُحْمَرَ لَتُحْمَرَ لَتُحْمَرَ لَتُحْمَرَ لَتُحْمَرَ لَتُحْمَرَ لَتُحْمَرَ لَتُحْمَرَ  
لَتُحْمَرَ لَتُحْمَرَ لَتُحْمَرَ لَتُحْمَرَ لَتُحْمَرَ لَتُحْمَرَ لَتُحْمَرَ لَتُحْمَرَ  
لَا تُحْمَرُ لَا تُحْمَرُ لَا تُحْمَرُ لَا تُحْمَرُ لَا تُحْمَرُ لَا تُحْمَرُ لَا تُحْمَرُ لَا تُحْمَرُ  
لَا يُحْمَرُ لَا يُحْمَرُ لَا يُحْمَرُ لَا يُحْمَرُ لَا يُحْمَرُ لَا يُحْمَرُ لَا يُحْمَرُ لَا يُحْمَرُ  
لَا يُحْمَرُ لَا يُحْمَرُ لَا يُحْمَرُ لَا يُحْمَرُ لَا يُحْمَرُ لَا يُحْمَرُ لَا يُحْمَرُ لَا يُحْمَرُ  
لَا يُحْمَرُ لَا يُحْمَرُ لَا يُحْمَرُ لَا يُحْمَرُ لَا يُحْمَرُ لَا يُحْمَرُ لَا يُحْمَرُ لَا يُحْمَرُ

الْأُغْبَرَارُ (غبار آلودہ ہونا)

مصادر: الْأُخْضَرَارُ (سبز ہونا)

الْأُبْلَقَائُ (البلق ہونا گھوڑے کا)

تنبیہ: یہ باب لازمی ہے۔

## صرف کبیر

## بحث اثبات فعل ماضی معروف

اِحْمَرُّ	اِحْمَرَّا	اِحْمَرُّوْا	اِحْمَرَّتْ	اِحْمَرَّتَا	اِحْمَرَّرْنَ
اِحْمَرَرْتُ	اِحْمَرَرْتُمَا	اِحْمَرَرْتُمْ	اِحْمَرَرْتُ	اِحْمَرَرْتُمَا	اِحْمَرَرْتُنَّ
		اِحْمَرَرْتُ	اِحْمَرَرْنَا		

تنبیہ: اس کے شروع میں ”ما“ نفی کا لگا دینے سے ماضی منفی بن جائے گا۔

## بحث اثبات فعل مضارع معروف

يَحْمَرُّ	يَحْمَرَّانِ	يَحْمَرُّوْنَ	تَحْمَرُّ	تَحْمَرَّانِ	يَحْمَرَّرْنَ
تَحْمَرُّ	تَحْمَرَّانِ	تَحْمَرُّوْنَ	تَحْمَرِّينَ	تَحْمَرَّانِ	تَحْمَرَّرْنَ
		أَحْمَرُّ	نَحْمَرُّ		

تنبیہ: اس کے شروع میں ”لا“ نفی کا لگا دینے سے مضارع منفی بن جائے گا۔

## بحث نفی تاکید بہ لن در فعل مستقبل معروف

لَنْ يَحْمَرَ	لَنْ يَحْمَرَّا	لَنْ يَحْمَرُّوْا	لَنْ تَحْمَرَ	لَنْ تَحْمَرَّا	لَنْ يَحْمَرَّرْنَ
لَنْ تَحْمَرَ	لَنْ تَحْمَرَّا	لَنْ تَحْمَرُّوْا	لَنْ تَحْمَرِّي	لَنْ تَحْمَرَّا	لَنْ تَحْمَرَّرْنَ
		لَنْ أَحْمَرُّ	لَنْ نَحْمَرُّ		

## بحث نفی جحد بہ لم در فعل مستقبل معروف

لَمْ يَحْمَرَ	لَمْ يَحْمَرَّا	لَمْ يَحْمَرُّوْا	لَمْ يَحْمَرَ	لَمْ يَحْمَرَّا	لَمْ يَحْمَرَّرْنَ
لَمْ تَحْمَرَ	لَمْ تَحْمَرَّا	لَمْ تَحْمَرُّوْا	لَمْ يَحْمَرَّرْنَ	لَمْ تَحْمَرُّ	لَمْ تَحْمَرِّي
لَمْ تَحْمَرَّرْنَ	لَمْ تَحْمَرَّا	لَمْ تَحْمَرُّوْا	لَمْ تَحْمَرِّي	لَمْ تَحْمَرَّا	لَمْ تَحْمَرَّرْنَ

لَمْ أَحْمَرْ	لَمْ أَحْمَرِ	لَمْ أَحْمَرِ	لَمْ أَحْمَرِ	لَمْ نَحْمَرِ	لَمْ نَحْمَرِ
بحث لام تاکید بانون تاکید ثقیله معروف					
لِيَحْمَرَنَّ	لِيَحْمَرَانِ	لِيَحْمَرُنَّ	لِيَحْمَرُنَّ	لَتَحْمَرَنَّ	لَتَحْمَرَانِ
لَتَحْمَرَنَّ	لَتَحْمَرَانِ	لَتَحْمَرُنَّ	لَتَحْمَرُنَّ	لَتَحْمَرَنَّ	لَتَحْمَرَانِ
		لَا حَمَرَنَّ	لَا حَمَرَنَّ	لَنَحْمَرَنَّ	
بحث لام تاکید بانون تاکید خفیفه معروف					
لِيَحْمَرَنَّ	لِيَحْمَرُنَّ	لِيَحْمَرُنَّ	لِيَحْمَرُنَّ	لَتَحْمَرَنَّ	لَتَحْمَرُنَّ
		لَا حَمَرَنَّ	لَا حَمَرَنَّ	لَنَحْمَرَنَّ	
بحث امر حاضر معروف					
أَحْمَرْ	أَحْمَرِ	أَحْمَرِ	أَحْمَرِ	أَحْمَرُوا	أَحْمَرِي
		أَحْمَرَا	أَحْمَرَا	أَحْمَرُونَ	
بحث امر غائب معروف					
لِيَحْمَرْ	لِيَحْمَرِ	لِيَحْمَرِ	لِيَحْمَرِ	لِيَحْمَرُوا	لَتَحْمَرْ
لَتَحْمَرْ	لَتَحْمَرِ	لَتَحْمَرِ	لَتَحْمَرِ	لَتَحْمَرُوا	لَا حَمَرْ
	لَا حَمَرِ	لَنَحْمَرْ	لَنَحْمَرِ	لَنَحْمَرِ	لَنَحْمَرِ
بحث امر حاضر معروف بانون تاکید ثقیله					
أَحْمَرَنَّ	أَحْمَرَانِ	أَحْمَرُنَّ	أَحْمَرُنَّ	أَحْمَرَانِ	أَحْمَرُونَ
بحث امر غائب معروف بانون تاکید ثقیله					
لِيَحْمَرَنَّ	لِيَحْمَرَانِ	لِيَحْمَرُنَّ	لِيَحْمَرُنَّ	لَتَحْمَرَانِ	لَتَحْمَرُونَ

		لَا حُمْرَنَّ	لِنَحْمَرَنَّ		
بحث امر حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ					
		اِحْمَرَنَّ	اِحْمَرُنَّ	اِحْمَرَنَّ	
بحث امر غائب معروف بانون تاکید خفیفہ					
		لَيَحْمَرَنَّ	لَتَحْمَرَنَّ	لَا حُمْرَنَّ	لِنَحْمَرَنَّ
بحث نہی حاضر معروف					
لَا تَحْمَرَّ	لَا تَحْمَرِّ	لَا تَحْمَرُّ	لَا تَحْمَرَّا	لَا تَحْمَرُّوا	لَا تَحْمَرِّي
		لَا تَحْمَرَّا	لَا تَحْمَرُّنَّ		
بحث نہی غائب معروف					
لَا يَحْمَرَّ	لَا يَحْمَرِّ	لَا يَحْمَرُّ	لَا يَحْمَرَّا	لَا يَحْمَرُّوا	لَا تَحْمَرَّ
لَا تَحْمَرِّ	لَا تَحْمَرُّ	لَا تَحْمَرَّا	لَا يَحْمَرُّنَّ	لَا أَحْمَرَّ	لَا أَحْمَرِّ
	لَا أَحْمَرُّ	لَا نَحْمَرَّ	لَا نَحْمَرَّا	لَا نَحْمَرُّ	
بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید ثقیلہ					
لَا تَحْمَرَنَّ	لَا تَحْمَرَّانِ	لَا تَحْمَرُّنَّ	لَا تَحْمَرِّنَّ	لَا تَحْمَرَّانِ	لَا تَحْمَرِّرُنَّ
بحث نہی غائب معروف بانون تاکید ثقیلہ					
لَا يَحْمَرَنَّ	لَا يَحْمَرَّانِ	لَا يَحْمَرُّنَّ	لَا يَحْمَرِّنَّ	لَا يَحْمَرَّانِ	لَا يَحْمَرِّرُنَّ
		لَا أَحْمَرَّنَّ	لَا نَحْمَرَّنَّ		
بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ					
		لَا تَحْمَرَّنَّ	لَا تَحْمَرُّنَّ	لَا تَحْمَرَّنَّ	

بحث نہی غائب معروف بانون تاکید خفیفہ					
لَا يَحْمَرُّنْ	لَا يَحْمَرُّنْ	لَا تَحْمَرُّنْ	لَا أَحْمَرُّنْ	لَا نَحْمَرُّنْ	
بحث اسم ظرف					
مُحْمَرٌّ	مُحْمَرَّانِ	مُحْمَرَّاتُ			

## باب پنجم

صرف صغیر فعل ثلاثی مزید فیہ

## از باب افعیلال

چوں اَلَا ذَهِيْمَامُ: سخت سیاہ ہونا۔

علامت اس باب کی یہ ہے کہ اسکی ماضی میں چھ حرف ہوتے ہیں۔ تین اصلی اور تین زائد، یعنی شروع میں ہمزہ وصلی اور عین کلمہ اور لام کلمہ کے درمیان الف اور لام کلمہ مکرر مشدد۔

اِذْهَامٌ يَذْهَامُ اِذْهِيْمَامًا فَهُوَ مَذْهَامٌ وَاذْهُومٌ يَذْهَامُ اِذْهِيْمَامًا فِذَاكَ مَذْهَامٌ  
مَا اِذْهَامٌ مَا اَذْهُومٌ لَمْ يَذْهَامْ لَمْ يَذْهَامْ لَمْ يَذْهَامِمْ لَمْ يَذْهَامْ لَمْ يَذْهَامْ  
لَمْ يَذْهَامِمْ لَا يَذْهَامُ لَا يَذْهَامُ لَنْ يَذْهَامَ لَنْ يَذْهَامَ لِيَذْهَامَنَّ لِيَذْهَامَنَّ  
لِيَذْهَامَنَّ لِيَذْهَامَنَّ **الأمر منه:** اِذْهَامٌ اِذْهَامٌ اِذْهَامِمْ لِيَذْهَامَ لِيَذْهَامَ لِيَذْهَامِمْ  
لِيَذْهَامَ لِيَذْهَامِمْ لِيَذْهَامَ لِيَذْهَامَ لِيَذْهَامِمْ اِذْهَامَنَّ لِيَذْهَامَنَّ لِيَذْهَامَنَّ  
لِيَذْهَامَنَّ اِذْهَامَنَّ لِيَذْهَامَنَّ لِيَذْهَامَنَّ **والنهي عنه:** لَا تَذْهَامُ  
لَا تَذْهَامُ لَا تَذْهَامِمْ لَا تَذْهَامُ لَا تَذْهَامُ لَا تَذْهَامِمْ لَا يَذْهَامُ لَا يَذْهَامُ  
لَا يَذْهَامِمْ لَا يَذْهَامُ لَا يَذْهَامُ لَا يَذْهَامِمْ لَا تَذْهَامَنَّ لَا تَذْهَامَنَّ لَا يَذْهَامَنَّ

لَا يُدْهَمَنَّ لَا تَدْهَمَنَّ لَا يُدْهَمَنَّ لَا يُدْهَمَنَّ **الظرف منه:** مُدْهَمٌ  
مُدْهَمَانِ مُدْهَمَاتٌ.

**مصادر:** الْأَشْهِيَابُ (گھوڑے کا سفید ہونا) الْأَكْمِيَتَاتُ (کمیت ہونا گھوڑے کا)  
الْأَسْمِيرَارُ (گندم گوں ہونا)

### صرف کبیر

بحث اثبات فعل ماضی معروف					
إِدْهَمَ	إِدْهَمَا	إِدْهَمُوا	إِدْهَمْتُ	إِدْهَمْنَا	إِدْهَمْتُمْ
إِدْهَمْتُمْ	إِدْهَمْتُمَا	إِدْهَمْتُمَا	إِدْهَمْتُمْ	إِدْهَمْتُمْ	إِدْهَمْتُمْ
			إِدْهَمْتُ	إِدْهَمْنَا	

**تنبیہ:** اس کے شروع میں ”مَا“ نفی کا لگا دینے سے ماضی منفی بن جائے گا۔

بحث اثبات فعل مضارع معروف					
يُدْهَمُ	يُدْهَمَانِ	يُدْهَمُونَ	تُدْهَمُ	تُدْهَمَانِ	تُدْهَمُونَ
تُدْهَمُ	تُدْهَمَانِ	تُدْهَمُونَ	تُدْهَمَانِ	تُدْهَمَانِ	تُدْهَمُونَ
		أُدْهَمُ	نُدْهَمُ		

**تنبیہ:** اس کے شروع میں ”لَا“ نفی کا لگا دینے سے مضارع منفی بن جائے گا۔

بحث نفی تاکید بن در فعل مستقبل معروف					
لَنْ يُدْهَمَ	لَنْ يُدْهَمَا	لَنْ يُدْهَمُوا	لَنْ تُدْهَمَ	لَنْ تُدْهَمَا	لَنْ تُدْهَمُوا
لَنْ تُدْهَمَ	لَنْ تُدْهَمَا	لَنْ تُدْهَمُوا	لَنْ تُدْهَمِي	لَنْ تُدْهَمَا	لَنْ تُدْهَمُوا
		لَنْ أُدْهَمَ	لَنْ نُدْهَمَ		

### بحث نفی مجد بہ لم در فعل مستقبل معروف

لَمْ يَدْهَامَ	لَمْ يَدْهَامِمْ	لَمْ يَدْهَامَا	لَمْ يَدْهَامُوا	لَمْ تَدْهَامَ	لَمْ تَدْهَامِمْ
لَمْ تَدْهَامَ	لَمْ تَدْهَامِمْ	لَمْ تَدْهَامَا	لَمْ تَدْهَامُوا	لَمْ تَدْهَامَ	لَمْ تَدْهَامِمْ
لَمْ تَدْهَامَ	لَمْ تَدْهَامِمْ	لَمْ تَدْهَامَا	لَمْ تَدْهَامُوا	لَمْ تَدْهَامَ	لَمْ تَدْهَامِمْ
لَمْ أَذْهَامَ	لَمْ أَذْهَامِمْ	لَمْ نَدْهَامَ	لَمْ نَدْهَامِمْ	لَمْ أَذْهَامَ	لَمْ أَذْهَامِمْ

### بحث لام تاکید بانون تاکید ثقیلہ معروف

لَيْدْهَامَنَّ	لَيْدْهَامَنَّ	لَيْدْهَامَنَّ	لَيْدْهَامَنَّ	لَيْدْهَامَنَّ	لَيْدْهَامَنَّ
لَيْدْهَامَنَّ	لَيْدْهَامَنَّ	لَيْدْهَامَنَّ	لَيْدْهَامَنَّ	لَيْدْهَامَنَّ	لَيْدْهَامَنَّ
		لَاذْهَامَنَّ	لَاذْهَامَنَّ		

### بحث لام تاکید بانون تاکید خفیفہ معروف

لَيْدْهَامَنَّ	لَيْدْهَامَنَّ	لَيْدْهَامَنَّ	لَيْدْهَامَنَّ	لَيْدْهَامَنَّ	لَيْدْهَامَنَّ
		لَاذْهَامَنَّ	لَاذْهَامَنَّ		

### بحث امر حاضر معروف

اِذْهَامَ	اِذْهَامِمْ	اِذْهَامَا	اِذْهَامُوا	اِذْهَامِ	اِذْهَامِي
		اِذْهَامِمْ	اِذْهَامَا		

### بحث امر غائب معروف

لَيْدْهَامَ	لَيْدْهَامِمْ	لَيْدْهَامَا	لَيْدْهَامُوا	لَيْدْهَامِ	لَيْدْهَامِي
لَيْدْهَامَ	لَيْدْهَامِمْ	لَيْدْهَامَا	لَيْدْهَامُوا	لَيْدْهَامِ	لَيْدْهَامِي
	لَاذْهَامِمْ	لَاذْهَامَا	لَاذْهَامُوا		

## بحث امر حاضر معروف بانون تاکید ثقیلہ

اِذْهَامَنَّ	اِذْهَامَانِ	اِذْهَامُنَّ	اِذْهَامُنَّ	اِذْهَامَانِ	اِذْهَامُنَّ
--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

## بحث امر غائب معروف بانون تاکید ثقیلہ

لِیْذْهَامَنَّ	لِیْذْهَامَانِ	لِیْذْهَامُنَّ	لِیْذْهَامُنَّ	لِیْذْهَامَانِ	لِیْذْهَامُنَّ
----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

		لِیْذْهَامُنَّ	لِیْذْهَامُنَّ		
--	--	----------------	----------------	--	--

## بحث امر حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ

		اِذْهَامُنَّ	اِذْهَامُنَّ	اِذْهَامُنَّ	
--	--	--------------	--------------	--------------	--

## بحث امر غائب معروف بانون تاکید خفیفہ

لِیْذْهَامُنَّ	لِیْذْهَامُنَّ	لِیْذْهَامُنَّ	لِیْذْهَامُنَّ	لِیْذْهَامُنَّ	
----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	--

## بحث نہی حاضر معروف

لَا تَذْهَامَنَّ	لَا تَذْهَامَانِ	لَا تَذْهَامُنَّ	لَا تَذْهَامُنَّ	لَا تَذْهَامَانِ	لَا تَذْهَامُنَّ
------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

		لَا تَذْهَامُنَّ	لَا تَذْهَامُنَّ		
--	--	------------------	------------------	--	--

## بحث نہی غائب معروف

لَا یَذْهَامَنَّ	لَا یَذْهَامَانِ	لَا یَذْهَامُنَّ	لَا یَذْهَامُنَّ	لَا یَذْهَامَانِ	لَا یَذْهَامُنَّ
------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

لَا تَذْهَامَنَّ	لَا تَذْهَامَانِ	لَا یَذْهَامُنَّ	لَا تَذْهَامَانِ	لَا تَذْهَامَانِ	لَا تَذْهَامَانِ
------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

		لَا نَذْهَامَنَّ	لَا نَذْهَامَانِ	لَا نَذْهَامُنَّ	لَا نَذْهَامُنَّ
--	--	------------------	------------------	------------------	------------------

## بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید ثقیلہ

لَا تَذْهَامَنَّ	لَا تَذْهَامَانِ	لَا تَذْهَامُنَّ	لَا تَذْهَامُنَّ	لَا تَذْهَامَانِ	لَا تَذْهَامُنَّ
------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

بحث نہی غائب معروف بانون تاکید ثقیلہ					
لَا يَدْهَامَنَّ	لَا يَدْهَامَانِ	لَا يَدْهَامُنَّ	لَا تَدْهَامَنَّ	لَا تَدْهَامَانِ	لَا يَدْهَامِمَنَّانِ
			لَا أَذْهَامَنَّ	لَا نَدْهَامَنَّ	
بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ					
			لَا تَدْهَامُنَّ	لَا تَدْهَامُنْ	
بحث نہی غائب معروف بانون تاکید خفیفہ					
لَا يَدْهَامَنَّ	لَا يَدْهَامُنْ	لَا تَدْهَامُنْ	لَا أَذْهَامُنْ	لَا نَدْهَامُنْ	
بحث اسم ظرف					
		مُذْهَامٌ	مُذْهَامَانِ	مُذْهَامَاتُ	

## باب ششم

صرف صغیر ثلاثی مزید فیہ صحیح

## از باب افعیعال

چوں اَلَاخْشِيشَانُ: بہت سخت ہونا۔

علامت اس باب کی یہ ہے کہ اس کی ماضی میں چھ حرف ہوتے ہیں۔ تین اصلی اور تین زائد، یعنی شروع میں ہمزہ وصلی اور چوتھی جگہ واو اور عین کلمہ مکرر۔

اِخْشَوْشَنَ يَخْشَوْشَنُ اِخْشِيشَانَا فَهُوَ مُخْشَوْشٌ وَاُخْشَوْشِنَ يَخْشَوْشَنُ  
اِخْشِيشَانَا فَاِذَاكَ مُخْشَوْشٌ مَا اِخْشَوْشَنَ مَا اُخْشَوْشِنَ لَمْ يَخْشَوْشِنَ  
لَمْ يَخْشَوْشِنَ لَا يَخْشَوْشِنُ لَا يَخْشَوْشَنُ لَنْ يَخْشَوْشِنَ لَنْ يَخْشَوْشِنَ

لِيَخْشَوْشَنَّ لِيَخْشَوْشَنَّ لِيَخْشَوْشَنَّ **الأمر منه**: اِخْشَوْشَنَّ  
لِتَخْشَوْشَنَّ لِيَخْشَوْشَنَّ اِخْشَوْشَنَّ لَتَخْشَوْشَنَّ لِيَخْشَوْشَنَّ  
لِيَخْشَوْشَنَّ اِخْشَوْشَنَّ لَتَخْشَوْشَنَّ لِيَخْشَوْشَنَّ **والنهي عنه**:  
لَا تَخْشَوْشَنَّ لَا تَخْشَوْشَنَّ لَا يَخْشَوْشَنَّ لَا يُخْشَوْشَنَّ لَا تَخْشَوْشَنَّ  
لَا تَخْشَوْشَنَّ لَا يَخْشَوْشَنَّ لَا يُخْشَوْشَنَّ لَا تَخْشَوْشَنَّ لَا تَخْشَوْشَنَّ  
لَا يَخْشَوْشَنَّ لَا يُخْشَوْشَنَّ **الظرف منه**: مُخْشَوْشَنَّ مُخْشَوْشَنَّ  
مُخْشَوْشَنَاتٌ.

**مصادر**: اَلْاِخْلِيَاقُ ( کپڑے کا پرانا ہونا ) اَلْمِلْيَاحُ ( پانی کا کھاری ہونا )

## باب ہفتم

صرفِ صغیر فعل ثلاثی مزید فیہ صحیح

## از باب افعوال

چوں اَلْاِجْلُوْاْذُ: گھوڑے کا دوڑنا۔

علامت اس باب کی یہ ہے کہ اس کی ماضی میں چھ حرف ہوتے ہیں۔ تین اصلی اور تین زائد، یعنی شروع میں ہمزہ وصلی اور چوتھی جگہ واو مکرر مشدود۔

اِجْلُوْذَ يَجْلُوْذُ اِجْلُوْاْذًا فَهُوَ مُجْلُوْذٌ وَّ اِجْلُوْذَ يُجْلُوْذُ اِجْلُوْاْذًا فِذَاكَ مُجْلُوْذٌ  
مَا اِجْلُوْذَ مَا اِجْلُوْذَ لَمْ يَجْلُوْذَ لَمْ يَجْلُوْذَ لَا يَجْلُوْذَ لَا يُجْلُوْذَ لَنْ يَجْلُوْذَ  
لَنْ يُجْلُوْذَ لِيَجْلُوْذَنَّ لِيَجْلُوْذَنَّ لِيَجْلُوْذَنَّ **الأمر منه**: اِجْلُوْذَ لَتَجْلُوْذَ  
لِيَجْلُوْذَ لِيَجْلُوْذَ لَتَجْلُوْذَنَّ لِيَجْلُوْذَنَّ لِيَجْلُوْذَنَّ اِجْلُوْذَ لَتَجْلُوْذَنَّ

لِيَجْلُوْذَنْ لِيَجْلُوْذَنْ **والنهي عنه:** لَا تَجْلُوْذْ لَا تُجْلُوْذْ لَا يَجْلُوْذْ لَا يُجْلُوْذْ  
لَا تَجْلُوْذَنَّ لَا تُجْلُوْذَنَّ لَا يَجْلُوْذَنَّ لَا يُجْلُوْذَنَّ لَا تَجْلُوْذَنْ لَا تُجْلُوْذَنْ  
لَا يَجْلُوْذَنْ لَا يُجْلُوْذَنْ **الظرف منه:** مُجْلُوْذٌ مُجْلُوْذَانِ مُجْلُوْذَاتٌ.

**مصادر:** الْاُخْرَوَاتُ (لکڑی کا پھیلنا) الْاَعْلَوَاتُ (اونٹ کے گلے میں قلادہ ڈالنا)

## باب ہشتم

صرف صغیر فعل ثلاثی مزید فیہ صحیح

## از باب اِفَاعِلْ

چوں الْاِثَّاَقْلُ: بھاری ہونا۔

علامت اس باب کی یہ ہے کہ اس کی ماضی میں چھ حرف ہوتے ہیں۔ تین اصلی، تین زائد۔ یعنی شروع میں ہمزہ وصلی اور فاکلمہ مکرر مشدد اور بعد اس کے الف زائد۔

اِثَّاَقْلَ يَثَّاَقْلُ اِثَّاَقْلًا فَهُوَ مَثَّاَقْلٌ وَاُثُوْقِلَ يُثَّاَقْلُ اِثَّاَقْلًا فِذَاكَ مَثَّاَقْلٌ مَا اِثَّاَقْلَ  
مَا اُثُوْقِلَ لَمْ يَثَّاَقْلَ لَمْ يَثَّاَقْلَ لَا يَثَّاَقْلُ لَا يُثَّاَقْلُ لَنْ يَثَّاَقْلَ لَنْ يَثَّاَقْلَ لِيَثَّاَقْلَنَّ  
لِيَثَّاَقْلَنَّ لِيَثَّاَقْلَنَّ **الأمر منه:** اِثَّاَقْلْ لِيَثَّاَقْلْ لِيَثَّاَقْلْ اِثَّاَقْلَنَّ لِيَثَّاَقْلَنَّ  
لِيَثَّاَقْلَنَّ لِيَثَّاَقْلَنَّ اِثَّاَقْلَنَّ لِيَثَّاَقْلَنَّ لِيَثَّاَقْلَنَّ **والنهي عنه:** لَا تَثَّاَقْلْ لَا تُثَّاَقْلْ  
لَا يَثَّاَقْلْ لَا يُثَّاَقْلْ لَا تَثَّاَقْلَنَّ لَا تُثَّاَقْلَنَّ لَا يَثَّاَقْلَنَّ لَا يُثَّاَقْلَنَّ لَا تَثَّاَقْلَنْ  
لَا يُثَّاَقْلَنْ **الظرف منه:** مَثَّاَقْلٌ مَثَّاَقْلَانِ مَثَّاَقْلَاتٌ.

**مصادر:** الْاِدَارُكُ (پہنچنا، پہنچانا) الْاِصَالُحُ (آپس میں صلح کرنا)

## باب نہم

## صرفِ صغیر فعل ثلاثی مزید فیہ صحیح

## از بابِ اِفْعَل

چوں اَلَا طَهَّرُ: پاک ہونا۔

علامت اس باب کی یہ ہے کہ اس کی ماضی میں چھ حرف ہوتے ہیں۔ تین اصلی اور تین زائد یعنی شروع میں ہمزہ وصلی اور تیسری جگہ فاکلمہ اور پانچویں جگہ عین کلمہ مکرر مشدود۔

اَطْهَرَ يَطْهَرُ اِطْهَرًا فَذَاكَ مُطَهَّرٌ مَا اِطْهَرَ  
مَا اُطْهِرَ لَمْ يَطْهَرْ لَمْ يَطْهَرْ لَا يَطْهَرُ لَا يُطْهَرُ لَنْ يَطْهَرَ لَنْ يَطْهَرَ لِيَطْهَرَ  
لِيُطْهَرَ لِيُطْهَرَ **الأمر منه:** اَطْهَرُ لِتَطْهَرَ لِيُطْهَرَ اِطْهَرَنَّ  
لِيُطْهَرَ لِيُطْهَرَ اِطْهَرَنَّ لِتَطْهَرَ لِيُطْهَرَ **والنهي عنه:**  
لَا تَطْهَرُ لَا تُطْهَرُ لَا يَطْهَرُ لَا تَطْهَرَنَّ لَا يُطْهَرَنَّ لَا يَطْهَرَنَّ  
لَا تَطْهَرَنَّ لَا تُطْهَرَنَّ لَا يَطْهَرَنَّ لَا يَطْهَرَنَّ **الظرف منه:** مُطَهَّرٌ مُطَهَّرَانِ  
مُطَهَّرَاتٌ.

اَلَا ذَكَّرُ (نصیحت قبول کرنا)

اَلَا زَمُّ (کپڑا اوڑھنا) **مصادر:**

تنبیہ

یہاں تک ۹ باب ثلاثی مزید فیہ باہمزہ وصل کے ختم ہو گئے۔

آگے ۵ باب بے ہمزہ وصل کے ذکر کیے جاتے ہیں۔

## باب اول

## صرف صغیر فعل ثلاثی مزید فیہ صحیح

## از باب افعال

چوں اَلْاُکْرَامُ: عزت کرنا۔

علامت اس باب کی یہ ہے کہ اس کی ماضی میں چار حرف ہوتے ہیں۔ تین اصلی اور ایک زائد، یعنی شروع میں ہمزہ قطعی۔

اُکْرِمَ یُکْرِمُ اِکْرَامًا فَذَاکَ مُکْرِمٌ مَا اُکْرِمَ  
 مَا اُکْرِمَ لَمْ یُکْرِمْ لَمْ یُکْرِمْ لَا یُکْرِمُ لَا یُکْرِمُ لَنْ یُکْرِمَ لَنْ یُکْرِمَ لَیُکْرِمَنَّ  
 لَیُکْرِمَنَّ لَیُکْرِمَنَّ لَیُکْرِمَنَّ **الامر منه:** اُکْرِمْ لَتُکْرِمْ لَیُکْرِمْ لَیُکْرِمَنَّ اُکْرِمَنَّ  
 لَتُکْرِمَنَّ لَیُکْرِمَنَّ لَیُکْرِمَنَّ اُکْرِمَنَّ لَتُکْرِمَنَّ لَیُکْرِمَنَّ لَیُکْرِمَنَّ **والنهی عنه:**  
 لَا تُکْرِمْ لَا تُکْرِمْ لَا یُکْرِمُ لَا تُکْرِمَنَّ لَا تُکْرِمَنَّ لَا یُکْرِمَنَّ لَا یُکْرِمَنَّ  
 لَا تُکْرِمَنَّ لَا تُکْرِمَنَّ لَا یُکْرِمَنَّ لَا یُکْرِمَنَّ **الظرف منه:** مُکْرِمٌ مُکْرِمَانِ  
 مُکْرِمَاتٌ۔

اَلْاِذْهَابُ (لے جانا)

**مصادر:** اَلْاِسْلَامُ (مسلمان ہونا)

اَلْاِکْمَالُ (پورا کرنا)

## صرف کبیر

بحث اثبات فعل ماضی مجهول			بحث اثبات فعل ماضی معروف		
اُکْرِمُوا	اُکْرِمَا	اُکْرِمَ	اُکْرِمُوا	اُکْرِمَا	اُکْرِمَ

أُكْرِمْتُ	أُكْرِمْتَا	أُكْرِمْتُ	أُكْرِمْنَا	أُكْرِمْتُمَا	أُكْرِمْتُمْ
أُكْرِمْتُ	أُكْرِمْتُمَا	أُكْرِمْتُمْ	أُكْرِمْتُنَّ	أُكْرِمْتُمَا	أُكْرِمْتُنَّ
أُكْرِمْتُ	أُكْرِمْنَا	أُكْرِمْتُمْ	أُكْرِمْتُنَّ	أُكْرِمْتُمَا	أُكْرِمْتُمْ
أُكْرِمْتُ	أُكْرِمْنَا	أُكْرِمْتُمْ	أُكْرِمْتُنَّ	أُكْرِمْتُمَا	أُكْرِمْتُمْ

**تنبیہ:** ”مَا“ نفی کا ماضی کے شروع میں لگانے سے ماضی منفی معروف و مجہول بن جائیگا۔

بحث اثبات فعل مضارع معروف			بحث اثبات فعل مضارع مجہول		
يُكْرِمُ	يُكْرِمَانِ	يُكْرِمُونَ	يُكْرِمُ	يُكْرِمَانِ	يُكْرِمُونَ
تُكْرِمُ	تُكْرِمَانِ	تُكْرِمُونَ	تُكْرِمُ	تُكْرِمَانِ	تُكْرِمُونَ
تُكْرِمُ	تُكْرِمَانِ	تُكْرِمُونَ	تُكْرِمُ	تُكْرِمَانِ	تُكْرِمُونَ
تُكْرِمِينَ	تُكْرِمَانِ	تُكْرِمُونَ	تُكْرِمِينَ	تُكْرِمَانِ	تُكْرِمُونَ
أُكْرِمُ	أُكْرِمْنَا	أُكْرِمْتُمْ	أُكْرِمُ	أُكْرِمْنَا	أُكْرِمْتُمْ

**تنبیہ:** اس کے شروع میں ”لَا“ نفی کا لگا دینے سے نفی فعل مضارع معروف اور مجہول بن جائے گا۔

بحث نفی تاکید بہ لن در فعل مستقبل معروف			بحث نفی تاکید بہ لن در فعل مستقبل مجہول		
لَنْ يُكْرِمَ	لَنْ يُكْرِمَا	لَنْ يُكْرِمُوا	لَنْ يُكْرِمَ	لَنْ يُكْرِمَا	لَنْ يُكْرِمُوا
لَنْ تُكْرِمَ	لَنْ تُكْرِمَا	لَنْ تُكْرِمُوا	لَنْ تُكْرِمَ	لَنْ تُكْرِمَا	لَنْ تُكْرِمُوا
لَنْ تُكْرِمَ	لَنْ تُكْرِمَا	لَنْ تُكْرِمُوا	لَنْ تُكْرِمَ	لَنْ تُكْرِمَا	لَنْ تُكْرِمُوا
لَنْ تُكْرِمِي	لَنْ تُكْرِمَا	لَنْ تُكْرِمُوا	لَنْ تُكْرِمِي	لَنْ تُكْرِمَا	لَنْ تُكْرِمُوا
لَنْ أُكْرِمَ	لَنْ أُكْرِمَا	لَنْ أُكْرِمُوا	لَنْ أُكْرِمَ	لَنْ أُكْرِمَا	لَنْ أُكْرِمُوا

بحث نفی جہد بہ لم در فعل مستقبل مجہول			بحث نفی جہد بہ لم در فعل مستقبل معروف		
لَمْ يُكْرِمُوا	لَمْ يُكْرِمَا	لَمْ يُكْرِمْ	لَمْ يُكْرِمُوا	لَمْ يُكْرِمَا	لَمْ يُكْرِمْ
لَمْ تُكْرِمْنِ	لَمْ تُكْرِمَا	لَمْ تُكْرِمِ	لَمْ تُكْرِمْنِ	لَمْ تُكْرِمَا	لَمْ تُكْرِمِ
لَمْ تُكْرِمُوا	لَمْ تُكْرِمَا	لَمْ تُكْرِمْ	لَمْ تُكْرِمُوا	لَمْ تُكْرِمَا	لَمْ تُكْرِمْ
لَمْ تُكْرِمِي	لَمْ تُكْرِمَا	لَمْ تُكْرِمِي	لَمْ تُكْرِمْنِ	لَمْ تُكْرِمَا	لَمْ تُكْرِمِ
	لَمْ نُكْرِمْ	لَمْ أُكْرِمْ		لَمْ نُكْرِمْ	لَمْ أُكْرِمْ
بحث لام تاکید بانون تاکید ثقیلہ مجہول			بحث لام تاکید بانون تاکید ثقیلہ معروف		
لَيُكْرِمُنَّ	لَيُكْرِمَانِ	لَيُكْرِمَنَّ	لَيُكْرِمُنَّ	لَيُكْرِمَانِ	لَيُكْرِمَنَّ
لَتُكْرِمَنَّ	لَتُكْرِمَانِ	لَتُكْرِمَنَّ	لَتُكْرِمَنَّ	لَتُكْرِمَانِ	لَتُكْرِمَنَّ
لَتُكْرِمَنَّ	لَتُكْرِمَانِ	لَتُكْرِمَنَّ	لَتُكْرِمَنَّ	لَتُكْرِمَانِ	لَتُكْرِمَنَّ
لَتُكْرِمَنَّ	لَتُكْرِمَانِ	لَتُكْرِمَنَّ	لَتُكْرِمَنَّ	لَتُكْرِمَانِ	لَتُكْرِمَنَّ
	لَنُكْرِمَنَّ	لَأُكْرِمَنَّ		لَنُكْرِمَنَّ	لَأُكْرِمَنَّ
بحث لام تاکید بانون تاکید خفیفہ مجہول			بحث لام تاکید بانون تاکید خفیفہ معروف		
لَتُكْرِمُنَّ	لَيُكْرِمُنَّ	لَيُكْرِمَنَّ	لَتُكْرِمُنَّ	لَيُكْرِمُنَّ	لَيُكْرِمَنَّ
لَتُكْرِمُنَّ	لَتُكْرِمُنَّ	لَتُكْرِمَنَّ	لَتُكْرِمُنَّ	لَتُكْرِمُنَّ	لَتُكْرِمَنَّ
	لَنُكْرِمَنَّ	لَأُكْرِمَنَّ		لَنُكْرِمَنَّ	لَأُكْرِمَنَّ
بحث امر حاضر مجہول			بحث امر حاضر معروف		
لِتُكْرِمُوا	لِتُكْرِمَا	لِتُكْرِمْ	اُكْرِمُوا	اُكْرِمَا	اُكْرِمْ
لِتُكْرِمْنِ	لِتُكْرِمَا	لِتُكْرِمِي	اُكْرِمْنِ	اُكْرِمَا	اُكْرِمِي

بحث امر غائب مجہول			بحث امر غائب معروف		
لِکْرَمُوا	لِکْرَمَا	لِکْرَم	لِکْرَمُوا	لِکْرَمَا	لِکْرَم
لِکْرَمَنْ	لِکْرَمَا	لِکْرَم	لِکْرَمَنْ	لِکْرَمَا	لِکْرَم
	لِکْرَم	لَا کْرَم		لِکْرَم	لَا کْرَم
بحث امر حاضر مجہول بانون تاکید ثقیلہ			بحث امر حاضر معروف بانون تاکید ثقیلہ		
لِکْرَمَنْ	لِکْرَمَانِ	لِکْرَمَنْ	اُکْرَمَنْ	اُکْرَمَانِ	اُکْرَمَنْ
لِکْرَمَانِ	لِکْرَمَانِ	لِکْرَمَانِ	اُکْرَمَانِ	اُکْرَمَانِ	اُکْرَمَانِ
بحث امر غائب مجہول بانون تاکید ثقیلہ			بحث امر غائب معروف بانون تاکید ثقیلہ		
لِکْرَمَنْ	لِکْرَمَانِ	لِکْرَمَنْ	لِکْرَمَنْ	لِکْرَمَانِ	لِکْرَمَنْ
لِکْرَمَانِ	لِکْرَمَانِ	لِکْرَمَانِ	لِکْرَمَانِ	لِکْرَمَانِ	لِکْرَمَانِ
	لِکْرَمَنْ	لَا کْرَمَنْ		لِکْرَمَنْ	لَا کْرَمَنْ
بحث امر حاضر مجہول بانون تاکید خفیفہ			بحث امر حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ		
لِکْرَمَنْ	لِکْرَمَنْ	لِکْرَمَنْ	اُکْرَمَنْ	اُکْرَمَنْ	اُکْرَمَنْ
بحث امر غائب مجہول بانون تاکید خفیفہ			بحث امر غائب معروف بانون تاکید خفیفہ		
لِکْرَمَنْ	لِکْرَمَنْ	لِکْرَمَنْ	لِکْرَمَنْ	لِکْرَمَنْ	لِکْرَمَنْ
	لِکْرَمَنْ	لَا کْرَمَنْ		لِکْرَمَنْ	لَا کْرَمَنْ
بحث نہی حاضر مجہول			بحث نہی حاضر معروف		
لَا تُکْرَمُوا	لَا تُکْرَمَا	لَا تُکْرَم	لَا تُکْرَمُوا	لَا تُکْرَمَا	لَا تُکْرَم
لَا تُکْرَمَنْ	لَا تُکْرَمَا	لَا تُکْرَمِی	لَا تُکْرَمَنْ	لَا تُکْرَمَا	لَا تُکْرَمِی

بحث نہی غائب مجہول			بحث نہی غائب معروف		
لَا يُكْرِمُوا	لَا يُكْرِمَا	لَا يُكْرِمُ	لَا يُكْرِمُوا	لَا يُكْرِمَا	لَا يُكْرِمُ
لَا تُكْرِمَنَّ	لَا تُكْرِمَا	لَا تُكْرِمُ	لَا يُكْرِمَنَّ	لَا تُكْرِمَا	لَا يُكْرِمُ
	لَا نُكْرِمُ	لَا أُكْرِمُ		لَا نُكْرِمُ	لَا أُكْرِمُ
بحث نہی حاضر مجہول بانون تاکید ثقیلہ			بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید ثقیلہ		
لَا تُكْرِمَنَّ	لَا تُكْرِمَانِ	لَا تُكْرِمَنَّ	لَا تُكْرِمَنَّ	لَا تُكْرِمَانِ	لَا تُكْرِمَنَّ
لَا تُكْرِمَنَّ	لَا تُكْرِمَانِ	لَا تُكْرِمَنَّ	لَا تُكْرِمَنَّ	لَا تُكْرِمَانِ	لَا تُكْرِمَنَّ
بحث نہی غائب مجہول بانون تاکید ثقیلہ			بحث نہی غائب معروف بانون تاکید ثقیلہ		
لَا يُكْرِمَنَّ	لَا يُكْرِمَانِ	لَا يُكْرِمَنَّ	لَا يُكْرِمَنَّ	لَا يُكْرِمَانِ	لَا يُكْرِمَنَّ
لَا تُكْرِمَنَّ	لَا تُكْرِمَانِ	لَا تُكْرِمَنَّ	لَا يُكْرِمَنَّ	لَا تُكْرِمَانِ	لَا يُكْرِمَنَّ
	لَا نُكْرِمَنَّ	لَا أُكْرِمَنَّ		لَا نُكْرِمَنَّ	لَا أُكْرِمَنَّ
بحث نہی حاضر مجہول بانون تاکید خفیفہ			بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ		
تُكْرِمَنَّ	تُكْرِمَنَّ	تُكْرِمَنَّ	تُكْرِمَنَّ	تُكْرِمَنَّ	تُكْرِمَنَّ
بحث نہی غائب مجہول بانون تاکید خفیفہ			بحث نہی غائب معروف بانون تاکید خفیفہ		
لَا تُكْرِمَنَّ	لَا يُكْرِمَنَّ	لَا يُكْرِمَنَّ	لَا تُكْرِمَنَّ	لَا يُكْرِمَنَّ	لَا يُكْرِمَنَّ
	لَا نُكْرِمَنَّ	لَا أُكْرِمَنَّ		لَا نُكْرِمَنَّ	لَا أُكْرِمَنَّ
بحث اسم ظرف					
		مُكْرِمَاتُ	مُكْرِمَانِ	مُكْرِمٌ	

## باب دوم

## صرف صغیر فعل ثلاثی مزید فیہ صحیح

## از باب تفعیل

چوں التَّصْرِيفُ: پھرانا۔

علامت اس باب کی یہ ہے کہ اس کی ماضی میں چار حرف ہوتے ہیں۔ تین اصلی اور ایک زائد یعنی عین کلمہ مکرر مشدود۔

صَرَّفَ يُصَرِّفُ تَصْرِيفًا فَذَاكَ  
مُصَرِّفٌ مَا صَرَّفَ مَا صَرَّفَ لَمْ يُصَرِّفْ لَمْ يُصَرِّفْ لَا يُصَرِّفْ لَا يُصَرِّفُ  
لَنْ يُصَرِّفَ لَنْ يُصَرِّفَ لِيُصَرِّفَ لِيُصَرِّفَ لِيُصَرِّفَ **الامر منه:**  
صَرَّفَ لِيُصَرِّفَ لِيُصَرِّفَ صَرَّفَ لِيُصَرِّفَ لِيُصَرِّفَ لِيُصَرِّفَ  
صَرَّفَ لِيُصَرِّفَ لِيُصَرِّفَ **والنهي عنه:** لَا تُصَرِّفْ لَا تُصَرِّفُ  
لَا يُصَرِّفْ لَا يُصَرِّفُ لَا تُصَرِّفَ لَا تُصَرِّفُ لَا يُصَرِّفَ لَا يُصَرِّفُ  
لَا تُصَرِّفَ لَا يُصَرِّفَ لَا يُصَرِّفَ **الظرف منه:** مُصَرِّفٌ مُصَرِّفَانِ مُصَرِّفَاتٌ.

الْتَّمَكِينُ (ٹھکانا دینا)

مصادر: التَّقْدِيمُ (سامنے لانا)

التَّعْظِيمُ (عزت کرنا)

## صرف کبیر

بحث اثبات فعل ماضی مجہول			بحث اثبات فعل ماضی معروف		
صَرَّفُوا	صَرَّفَا	صَرَّفَ	صَرَّفُوا	صَرَّفَا	صَرَّفَ

صَرَّفْتُ	صَرَّفْتَا	صَرَّفْنَا	صَرَّفْتُ	صَرَّفْتَا	صَرَّفْنَا
صَرَّفْتَ	صَرَّفْتُمَا	صَرَّفْتُمْ	صَرَّفْتَ	صَرَّفْتُمَا	صَرَّفْتُمْ
صَرَّفْتِ	صَرَّفْتُمَا	صَرَّفْتُنَّ	صَرَّفْتِ	صَرَّفْتُمَا	صَرَّفْتُنَّ
صَرَّفْتُ	صَرَّفْنَا		صَرَّفْتُ	صَرَّفْنَا	

**تنبیہ:** اس کے شروع میں ”ما“ نفی کا لگا دینے سے ماضی منفی بن جائے گا۔

بحث اثبات فعل مضارع معروف			بحث اثبات فعل مضارع مجہول		
يُصَرِّفُ	يُصَرِّفَانِ	يُصَرِّفُونَ	يُصَرِّفُ	يُصَرِّفَانِ	يُصَرِّفُونَ
تُصَرِّفُ	تُصَرِّفَانِ	تُصَرِّفُونَ	تُصَرِّفُ	تُصَرِّفَانِ	تُصَرِّفُونَ
تُصَرِّفُ	تُصَرِّفَانِ	تُصَرِّفُونَ	تُصَرِّفُ	تُصَرِّفَانِ	تُصَرِّفُونَ
تُصَرِّفِينَ	تُصَرِّفَانِ	تُصَرِّفُونَ	تُصَرِّفِينَ	تُصَرِّفَانِ	تُصَرِّفُونَ
أُصَرِّفُ	أُصَرِّفُ		أُصَرِّفُ	أُصَرِّفُ	

**تنبیہ:** اس کے شروع میں ”لا“ نفی کا لگا دینے سے مضارع منفی بن جائے گا۔

بحث نفی تاکید بہ لن در فعل مستقبل معروف			بحث نفی تاکید بہ لن در فعل مستقبل مجہول		
لَنْ يُصَرِّفَ	لَنْ يُصَرِّفَا	لَنْ يُصَرِّفُوا	لَنْ يُصَرِّفَ	لَنْ يُصَرِّفَا	لَنْ يُصَرِّفُوا
لَنْ تُصَرِّفَ	لَنْ تُصَرِّفَا	لَنْ تُصَرِّفُوا	لَنْ تُصَرِّفَ	لَنْ تُصَرِّفَا	لَنْ تُصَرِّفُوا
لَنْ تُصَرِّفَ	لَنْ تُصَرِّفَا	لَنْ تُصَرِّفُوا	لَنْ تُصَرِّفَ	لَنْ تُصَرِّفَا	لَنْ تُصَرِّفُوا
لَنْ تُصَرِّفِي	لَنْ تُصَرِّفَا	لَنْ تُصَرِّفُوا	لَنْ تُصَرِّفِي	لَنْ تُصَرِّفَا	لَنْ تُصَرِّفُوا
لَنْ أُصَرِّفَ	لَنْ أُصَرِّفَ		لَنْ أُصَرِّفَ	لَنْ أُصَرِّفَ	

بحث نفی جحد بہ لم در فعل مستقبل معروف			بحث نفی جحد بہ لم در فعل مستقبل مجہول		
لَمْ يُصَرِّفْ	لَمْ يُصَرِّفَا	لَمْ يُصَرِّفُوا	لَمْ يُصَرِّفْ	لَمْ يُصَرِّفَا	لَمْ يُصَرِّفُوا
لَمْ تُصَرِّفْ	لَمْ تُصَرِّفَا	لَمْ تُصَرِّفْنَ	لَمْ تُصَرِّفْ	لَمْ تُصَرِّفَا	لَمْ تُصَرِّفْنَ
لَمْ تُصَرِّفْ	لَمْ تُصَرِّفَا	لَمْ تُصَرِّفُوا	لَمْ تُصَرِّفْ	لَمْ تُصَرِّفَا	لَمْ تُصَرِّفُوا
لَمْ تُصَرِّفِي	لَمْ تُصَرِّفَا	لَمْ تُصَرِّفْنَ	لَمْ تُصَرِّفِي	لَمْ تُصَرِّفَا	لَمْ تُصَرِّفْنَ
لَمْ أُصَرِّفْ	لَمْ نُصَرِّفْ		لَمْ أُصَرِّفْ	لَمْ نُصَرِّفْ	
بحث لام تاکید بانون تاکید ثقیلہ معروف			بحث لام تاکید بانون تاکید ثقیلہ مجہول		
لِیُصَرِّفَنَّ	لِیُصَرِّفَانِ	لِیُصَرِّفُنَّ	لِیُصَرِّفَنَّ	لِیُصَرِّفَانِ	لِیُصَرِّفُنَّ
لَتُصَرِّفَنَّ	لَتُصَرِّفَانِ	لَتُصَرِّفْنَ	لَتُصَرِّفَنَّ	لَتُصَرِّفَانِ	لَتُصَرِّفْنَ
لَتُصَرِّفَنَّ	لَتُصَرِّفَانِ	لَتُصَرِّفُنَّ	لَتُصَرِّفَنَّ	لَتُصَرِّفَانِ	لَتُصَرِّفُنَّ
لَتُصَرِّفَنَّ	لَتُصَرِّفَانِ	لَتُصَرِّفْنَ	لَتُصَرِّفَنَّ	لَتُصَرِّفَانِ	لَتُصَرِّفْنَ
لَأُصَرِّفَنَّ	لَنُصَرِّفَنَّ		لَأُصَرِّفَنَّ	لَنُصَرِّفَنَّ	
بحث لام تاکید بانون تاکید خفیفہ معروف			بحث لام تاکید بانون تاکید خفیفہ مجہول		
لِیُصَرِّفَنَّ	لِیُصَرِّفُنَّ	لِیُصَرِّفَنَّ	لِیُصَرِّفَنَّ	لِیُصَرِّفُنَّ	لِیُصَرِّفَنَّ
لَتُصَرِّفَنَّ	لَتُصَرِّفُنَّ	لَتُصَرِّفَنَّ	لَتُصَرِّفَنَّ	لَتُصَرِّفُنَّ	لَتُصَرِّفَنَّ
لَأُصَرِّفَنَّ	لَنُصَرِّفَنَّ		لَأُصَرِّفَنَّ	لَنُصَرِّفَنَّ	
بحث امر حاضر معروف			بحث امر حاضر مجہول		
صَرِّفْ	صَرِّفَا	صَرِّفُوا	لِتُصَرِّفْ	لِتُصَرِّفَا	لِتُصَرِّفُوا
صَرِّفِي	صَرِّفَا	صَرِّفْنَ	لِتُصَرِّفِي	لِتُصَرِّفَا	لِتُصَرِّفْنَ

بحث امر غائب معروف			بحث امر غائب مجہول		
لِصَرَّفَ	لِصَرَّفَا	لِصَرَّفُوا	لِصَرَّفَ	لِصَرَّفَا	لِصَرَّفُوا
لِتَصَرَّفَ	لِتَصَرَّفَا	لِتَصَرَّفُوا	لِتَصَرَّفَ	لِتَصَرَّفَا	لِتَصَرَّفُوا
لَا صَرَّفَ	لَا صَرَّفَا		لَا صَرَّفَ	لَا صَرَّفَا	
بحث امر حاضر معروف بانون تاکید ثقیلہ			بحث امر حاضر مجہول بانون تاکید ثقیلہ		
صَرَّفَنَّ	صَرَّفَانِ	صَرَّفْنِ	لِتَصَرَّفَنَّ	لِتَصَرَّفَانِ	لِتَصَرَّفْنِ
صَرَّفَنَّ	صَرَّفَانِ	صَرَّفْنِ	لِتَصَرَّفَنَّ	لِتَصَرَّفَانِ	لِتَصَرَّفْنِ
بحث امر غائب معروف بانون تاکید ثقیلہ			بحث امر غائب مجہول بانون تاکید ثقیلہ		
لِصَرَّفَنَّ	لِصَرَّفَانِ	لِصَرَّفْنِ	لِصَرَّفَنَّ	لِصَرَّفَانِ	لِصَرَّفْنِ
لِتَصَرَّفَنَّ	لِتَصَرَّفَانِ	لِتَصَرَّفْنِ	لِتَصَرَّفَنَّ	لِتَصَرَّفَانِ	لِتَصَرَّفْنِ
لَا صَرَّفَنَّ	لَا صَرَّفَانِ		لَا صَرَّفَنَّ	لَا صَرَّفَانِ	
بحث امر حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ			بحث امر حاضر مجہول بانون تاکید خفیفہ		
صَرَّفَنَّ	صَرَّفْنِ	صَرَّفَنْ	لِتَصَرَّفَنَّ	لِتَصَرَّفْنِ	لِتَصَرَّفَنْ
بحث امر غائب معروف بانون تاکید خفیفہ			بحث امر غائب مجہول بانون تاکید خفیفہ		
لِصَرَّفَنَّ	لِصَرَّفْنِ	لِصَرَّفَنْ	لِصَرَّفَنَّ	لِصَرَّفْنِ	لِصَرَّفَنْ
لَا صَرَّفَنَّ	لَا صَرَّفْنِ		لَا صَرَّفَنَّ	لَا صَرَّفْنِ	
بحث نہی حاضر معروف			بحث نہی حاضر مجہول		
لَا تُصَرَّفَ	لَا تُصَرَّفَا	لَا تُصَرَّفُوا	لَا تُصَرَّفَ	لَا تُصَرَّفَا	لَا تُصَرَّفُوا
لَا تُصَرَّفِي	لَا تُصَرَّفَا	لَا تُصَرَّفَنْ	لَا تُصَرَّفِي	لَا تُصَرَّفَا	لَا تُصَرَّفَنْ

بحث نہی غائب معروف			بحث نہی غائب مجہول		
لَا يُصَرِّفُ	لَا يُصَرِّفَا	لَا يُصَرِّفُوا	لَا يُصَرِّفُ	لَا يُصَرِّفَا	لَا يُصَرِّفُوا
لَا تُصَرِّفُ	لَا تُصَرِّفَا	لَا تُصَرِّفْنَ	لَا تُصَرِّفُ	لَا تُصَرِّفَا	لَا تُصَرِّفْنَ
لَا أُصَرِّفُ	لَا نُصَرِّفُ		لَا أُصَرِّفُ	لَا نُصَرِّفُ	
بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید ثقیلہ			بحث نہی حاضر مجہول بانون تاکید ثقیلہ		
لَا تُصَرِّفَنَّ	لَا تُصَرِّفَانِ	لَا تُصَرِّفْنَ	لَا تُصَرِّفَنَّ	لَا تُصَرِّفَانِ	لَا تُصَرِّفْنَ
لَا تُصَرِّفَنَّ	لَا تُصَرِّفَانِ	لَا تُصَرِّفَنَّ	لَا تُصَرِّفَنَّ	لَا تُصَرِّفَانِ	لَا تُصَرِّفَنَّ
بحث نہی غائب معروف بانون تاکید ثقیلہ			بحث نہی غائب مجہول بانون تاکید ثقیلہ		
لَا يُصَرِّفَنَّ	لَا يُصَرِّفَانِ	لَا يُصَرِّفَنَّ	لَا يُصَرِّفَنَّ	لَا يُصَرِّفَانِ	لَا يُصَرِّفَنَّ
لَا تُصَرِّفَنَّ	لَا تُصَرِّفَانِ	لَا يُصَرِّفَنَّ	لَا تُصَرِّفَنَّ	لَا تُصَرِّفَانِ	لَا يُصَرِّفَنَّ
لَا أُصَرِّفَنَّ	لَا نُصَرِّفَنَّ		لَا أُصَرِّفَنَّ	لَا نُصَرِّفَنَّ	
بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ			بحث نہی حاضر مجہول بانون تاکید خفیفہ		
لَا تُصَرِّفَنَّ	لَا تُصَرِّفَنَّ	لَا تُصَرِّفَنَّ	لَا تُصَرِّفَنَّ	لَا تُصَرِّفَنَّ	لَا تُصَرِّفَنَّ
بحث نہی غائب معروف بانون تاکید خفیفہ			بحث نہی غائب مجہول بانون تاکید خفیفہ		
لَا يُصَرِّفَنَّ	لَا يُصَرِّفَنَّ	لَا تُصَرِّفَنَّ	لَا يُصَرِّفَنَّ	لَا يُصَرِّفَنَّ	لَا تُصَرِّفَنَّ
لَا أُصَرِّفَنَّ	لَا نُصَرِّفَنَّ		لَا أُصَرِّفَنَّ	لَا نُصَرِّفَنَّ	
بحث اسم ظرف					
مَصْرَفٌ	مُصَرِّفَانِ	مُصَرِّفَاتٍ			

## باب سوم

## صرفِ صغیر فعل ثلاثی مزید فیہ صحیح

## از باب تَفَعَّل

چوں التَّقَبَّلُ: قبول کرنا۔

علامت اس باب کی یہ ہے کہ اس کی ماضی میں پانچ حرف ہوتے ہیں۔ تین اصلی اور دو زائد، شروع میں تا اور عین کلمہ مکرر مشدد۔

تَقَبَّلَ يَتَقَبَّلُ تَقَبُّلاً فَذَاكَ مُتَقَبِّلٌ مَا تَقَبَّلَ  
مَا تُقَبَّلُ لَمْ يَتَقَبَّلْ لَمْ يُتَقَبَّلْ لَا يَتَقَبَّلُ لَا يُتَقَبَّلُ لَنْ يَتَقَبَّلَ لَنْ يُتَقَبَّلَ لِيَتَقَبَّلَنَّ  
لِيَتَقَبَّلَنَّ لِيَتَقَبَّلَنَّ لِيَتَقَبَّلَنَّ **الأمر منه:** تَقَبَّلْ لِتَتَقَبَّلْ لِيَتَقَبَّلْ لِيَتَقَبَّلَنَّ  
لِيَتَقَبَّلَنَّ لِيَتَقَبَّلَنَّ تَقَبَّلَنَّ لِيَتَقَبَّلَنَّ **والنهي عنه:** لَا تَتَقَبَّلْ  
لَا تُتَقَبَّلْ لَا يَتَقَبَّلْ لَا يُتَقَبَّلْ لَا تَتَقَبَّلَنَّ لَا يُتَقَبَّلَنَّ لَا تَتَقَبَّلَنَّ  
لَا تُتَقَبَّلَنَّ لَا يَتَقَبَّلَنَّ لَا يُتَقَبَّلَنَّ **الظرف منه:** مُتَقَبِّلٌ مُتَقَبِّلَانِ مُتَقَبِّلَاتٌ.

التَّعَجَّلُ (جلدی کرنا)

**مصادر:** التَّفَكُّهُ (میوہ کھانا)

التَّبَسُّمُ (مسکرانا)

## صرفِ کبیر

بحث اثبات فعل ماضی مجہول			بحث اثبات فعل ماضی معروف		
تَقَبَّلُوا	تَقَبَّلَا	تَقَبَّلَ	تَقَبَّلُوا	تَقَبَّلَا	تَقَبَّلَ
تَقَبَّلْنَ	تَقَبَّلَتَا	تَقَبَّلَتْ	تَقَبَّلْنَ	تَقَبَّلَتَا	تَقَبَّلَتْ

تَقَبَّلْتُمْ	تَقَبَّلْتُمَا	تَقَبَّلْتِ	تَقَبَّلْتُمْ	تَقَبَّلْتُمَا	تَقَبَّلْتِ
تَقَبَّلْتُنَّ	تَقَبَّلْتُمَا	تَقَبَّلْتِ	تَقَبَّلْتُنَّ	تَقَبَّلْتُمَا	تَقَبَّلْتِ
تَقَبَّلْتُ	تَقَبَّلْنَا	تَقَبَّلْتُ	تَقَبَّلْتُ	تَقَبَّلْنَا	تَقَبَّلْتُ

تنبیہ: ماضی مثبت کے شروع میں ”مَا“ نفی کا لگانے سے ماضی منفی بن جائے گا۔

بحث اثبات فعل مضارع مجہول			بحث اثبات فعل مضارع معروف		
يُتَقَبَّلُونَ	يُتَقَبَّلَانِ	يُتَقَبَّلُ	يَتَقَبَّلُونَ	يَتَقَبَّلَانِ	يَتَقَبَّلُ
يُتَقَبَّلْنَ	تُتَقَبَّلَانِ	تُتَقَبَّلُ	يَتَقَبَّلْنَ	تَتَقَبَّلَانِ	تَتَقَبَّلُ
تُتَقَبَّلُونَ	تُتَقَبَّلَانِ	تُتَقَبَّلُ	تَتَقَبَّلُونَ	تَتَقَبَّلَانِ	تَتَقَبَّلُ
تُتَقَبَّلْنَ	تُتَقَبَّلَانِ	تُتَقَبَّلْنَ	تَتَقَبَّلْنَ	تَتَقَبَّلَانِ	تَتَقَبَّلْنَ
	نُتَقَبَّلُ	أُتَقَبَّلُ		نَتَقَبَّلُ	أُتَقَبَّلُ

تنبیہ: اس کے شروع میں ”لَا“ نفی کا لگانے سے مضارع منفی بن جائے گا۔

بحث نفی تاکید بن در فعل مستقبل مجہول			بحث نفی تاکید بن در فعل مستقبل معروف		
لَنْ يُتَقَبَّلُوا	لَنْ يُتَقَبَّلَا	لَنْ يُتَقَبَّلَ	لَنْ يَتَقَبَّلُوا	لَنْ يَتَقَبَّلَا	لَنْ يَتَقَبَّلَ
لَنْ يُتَقَبَّلْنَ	لَنْ تُتَقَبَّلَا	لَنْ تُتَقَبَّلَ	لَنْ يَتَقَبَّلْنَ	لَنْ تَتَقَبَّلَا	لَنْ تَتَقَبَّلَ
لَنْ تُتَقَبَّلُوا	لَنْ تُتَقَبَّلَا	لَنْ تُتَقَبَّلَ	لَنْ تَتَقَبَّلُوا	لَنْ تَتَقَبَّلَا	لَنْ تَتَقَبَّلَ
لَنْ تُتَقَبَّلْنَ	لَنْ تُتَقَبَّلَا	لَنْ تُتَقَبَّلْنَ	لَنْ تَتَقَبَّلْنَ	لَنْ تَتَقَبَّلَا	لَنْ تَتَقَبَّلْنَ
	لَنْ نُتَقَبَّلَ	لَنْ أُتَقَبَّلَ		لَنْ نَتَقَبَّلَ	لَنْ أُتَقَبَّلَ
بحث نفی جحد بہ لم در فعل مستقبل مجہول			بحث نفی جحد بہ لم در فعل مستقبل معروف		
لَمْ يُتَقَبَّلُوا	لَمْ يُتَقَبَّلَا	لَمْ يُتَقَبَّلَ	لَمْ يَتَقَبَّلُوا	لَمْ يَتَقَبَّلَا	لَمْ يَتَقَبَّلَ

لَمْ تَقْبَلْ	لَمْ تَقْبَلَا	لَمْ يَتَقَبَّلْ	لَمْ يَتَقَبَّلَا	لَمْ تَقْبَلْ	لَمْ يَتَقَبَّلْ
لَمْ تَقْبَلْ	لَمْ تَقْبَلَا	لَمْ تَقْبَلْ	لَمْ تَقْبَلُوا	لَمْ تَقْبَلْ	لَمْ تَقْبَلُوا
لَمْ تَقْبَلِي	لَمْ تَقْبَلَا	لَمْ تَقْبَلِي	لَمْ تَقْبَلْ	لَمْ تَقْبَلَا	لَمْ تَقْبَلْ
لَمْ أَتَقَبَّلْ	لَمْ نَتَقَبَّلْ	لَمْ أَتَقَبَّلْ		لَمْ نَتَقَبَّلْ	

بحث لام تاکید بانون تاکید ثقیلہ مجهول

بحث لام تاکید بانون تاکید ثقیلہ معروف

لَيَتَقَبَّلَنَّ	لَيَتَقَبَّلَانِ	لَيَتَقَبَّلَنَّ	لَيَتَقَبَّلَنَّ	لَيَتَقَبَّلَانِ	لَيَتَقَبَّلَنَّ
لَتَتَقَبَّلَنَّ	لَتَتَقَبَّلَانِ	لَتَتَقَبَّلَنَّ	لَتَتَقَبَّلَنَّ	لَتَتَقَبَّلَانِ	لَتَتَقَبَّلَنَّ
لَتَتَقَبَّلَنَّ	لَتَتَقَبَّلَانِ	لَتَتَقَبَّلَنَّ	لَتَتَقَبَّلَنَّ	لَتَتَقَبَّلَانِ	لَتَتَقَبَّلَنَّ
لَتَتَقَبَّلَنَّ	لَتَتَقَبَّلَانِ	لَتَتَقَبَّلَنَّ	لَتَتَقَبَّلَنَّ	لَتَتَقَبَّلَانِ	لَتَتَقَبَّلَنَّ
لَا تُقَبَّلَنَّ	لَا تُقَبَّلَانِ	لَا تُقَبَّلَنَّ		لَا تُقَبَّلَنَّ	

بحث لام تاکید بانون تاکید خفیفہ مجهول

بحث لام تاکید بانون تاکید خفیفہ معروف

لَيَتَقَبَّلَنَّ	لَيَتَقَبَّلَانِ	لَيَتَقَبَّلَنَّ	لَتَتَقَبَّلَنَّ	لَيَتَقَبَّلَانِ	لَيَتَقَبَّلَنَّ
لَتَتَقَبَّلَنَّ	لَتَتَقَبَّلَانِ	لَتَتَقَبَّلَنَّ	لَتَتَقَبَّلَنَّ	لَتَتَقَبَّلَانِ	لَتَتَقَبَّلَنَّ
لَا تُقَبَّلَنَّ	لَا تُقَبَّلَانِ	لَا تُقَبَّلَنَّ		لَا تُقَبَّلَنَّ	

بحث امر حاضر مجهول

بحث امر حاضر معروف

تَقَبَّلْ	تَقَبَّلَا	لِتَتَقَبَّلْ	تَقَبَّلُوا	تَقَبَّلَا	لِتَتَقَبَّلُوا
تَقَبَّلِي	تَقَبَّلَا	لِتَتَقَبَّلِي	تَقَبَّلْ	تَقَبَّلَا	لِتَتَقَبَّلْ

بحث امر غائب مجهول

بحث امر غائب معروف

لَيَتَقَبَّلْ	لَيَتَقَبَّلَا	لَيَتَقَبَّلْ	لَيَتَقَبَّلُوا	لَيَتَقَبَّلَا	لَيَتَقَبَّلُوا
---------------	----------------	---------------	-----------------	----------------	-----------------

لِتَقَبَّلْ	لِتَقَبَّلَا	لِتَقَبَّلُنْ	لِتَقَبَّلْ	لِتَقَبَّلَا	لِتَقَبَّلُنْ
لَا تُقَبَّلْ	لَا تُقَبَّلَا	لَا تُقَبَّلُنْ	لَا تُقَبَّلْ	لَا تُقَبَّلَا	لَا تُقَبَّلُنْ
بحث امر حاضر معروف بانون تاکید ثقیله			بحث امر حاضر مجہول بانون تاکید ثقیله		
تَقَبَّلْ	تَقَبَّلَا	تَقَبَّلُنْ	تَقَبَّلْ	تَقَبَّلَا	تَقَبَّلُنْ
تَقَبَّلْ	تَقَبَّلَا	تَقَبَّلُنْ	تَقَبَّلْ	تَقَبَّلَا	تَقَبَّلُنْ
بحث امر غائب معروف بانون تاکید ثقیله			بحث امر غائب مجہول بانون تاکید ثقیله		
لِيَتَقَبَّلْ	لِيَتَقَبَّلَا	لِيَتَقَبَّلُنْ	لِيَتَقَبَّلْ	لِيَتَقَبَّلَا	لِيَتَقَبَّلُنْ
لِيَتَقَبَّلْ	لِيَتَقَبَّلَا	لِيَتَقَبَّلُنْ	لِيَتَقَبَّلْ	لِيَتَقَبَّلَا	لِيَتَقَبَّلُنْ
لَا تَقَبَّلْ	لَا تَقَبَّلَا	لَا تَقَبَّلُنْ	لَا تَقَبَّلْ	لَا تَقَبَّلَا	لَا تَقَبَّلُنْ
بحث امر حاضر معروف بانون تاکید خفیفه			بحث امر حاضر مجہول بانون تاکید خفیفه		
تَقَبَّلْ	تَقَبَّلَا	تَقَبَّلُنْ	تَقَبَّلْ	تَقَبَّلَا	تَقَبَّلُنْ
تَقَبَّلْ	تَقَبَّلَا	تَقَبَّلُنْ	تَقَبَّلْ	تَقَبَّلَا	تَقَبَّلُنْ
بحث امر غائب معروف بانون تاکید خفیفه			بحث امر غائب مجہول بانون تاکید خفیفه		
لِيَتَقَبَّلْ	لِيَتَقَبَّلَا	لِيَتَقَبَّلُنْ	لِيَتَقَبَّلْ	لِيَتَقَبَّلَا	لِيَتَقَبَّلُنْ
لَا تَقَبَّلْ	لَا تَقَبَّلَا	لَا تَقَبَّلُنْ	لَا تَقَبَّلْ	لَا تَقَبَّلَا	لَا تَقَبَّلُنْ
بحث نہی حاضر معروف			بحث نہی حاضر مجہول		
لَا تَقَبَّلْ	لَا تَقَبَّلَا	لَا تَقَبَّلُنْ	لَا تَقَبَّلْ	لَا تَقَبَّلَا	لَا تَقَبَّلُنْ
لَا تَقَبَّلْ	لَا تَقَبَّلَا	لَا تَقَبَّلُنْ	لَا تَقَبَّلْ	لَا تَقَبَّلَا	لَا تَقَبَّلُنْ
بحث نہی غائب معروف			بحث نہی غائب مجہول		
لَا يَتَقَبَّلْ	لَا يَتَقَبَّلَا	لَا يَتَقَبَّلُنْ	لَا يَتَقَبَّلْ	لَا يَتَقَبَّلَا	لَا يَتَقَبَّلُنْ
لَا يَتَقَبَّلْ	لَا يَتَقَبَّلَا	لَا يَتَقَبَّلُنْ	لَا يَتَقَبَّلْ	لَا يَتَقَبَّلَا	لَا يَتَقَبَّلُنْ

لَا تُتَقَبَّلُ	لَا تُتَقَبَّلَا	لَا يُتَقَبَّلَنَّ	لَا يُتَقَبَّلَنَّ	لَا تُتَقَبَّلَا	لَا يُتَقَبَّلَنَّ
لَا أُتَقَبَّلُ	لَا نَتَقَبَّلُ	لَا تُتَقَبَّلَنَّ	لَا تُتَقَبَّلَنَّ	لَا تُتَقَبَّلَا	لَا يُتَقَبَّلَنَّ
بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید ثقیلہ			بحث نہی حاضر مجہول بانون تاکید ثقیلہ		
لَا تُتَقَبَّلَنَّ	لَا تُتَقَبَّلَانِ	لَا تُتَقَبَّلَنَّ	لَا تُتَقَبَّلَنَّ	لَا تُتَقَبَّلَانِ	لَا تُتَقَبَّلَنَّ
لَا تُتَقَبَّلَنَّ	لَا تُتَقَبَّلَانِ	لَا تُتَقَبَّلَنَّ	لَا تُتَقَبَّلَنَّ	لَا تُتَقَبَّلَانِ	لَا تُتَقَبَّلَنَّ
بحث نہی غائب معروف بانون تاکید ثقیلہ			بحث نہی غائب مجہول بانون تاکید ثقیلہ		
لَا يُتَقَبَّلَنَّ	لَا يُتَقَبَّلَانِ	لَا يُتَقَبَّلَنَّ	لَا يُتَقَبَّلَنَّ	لَا يُتَقَبَّلَانِ	لَا يُتَقَبَّلَنَّ
لَا تُتَقَبَّلَنَّ	لَا تُتَقَبَّلَانِ	لَا تُتَقَبَّلَنَّ	لَا تُتَقَبَّلَنَّ	لَا تُتَقَبَّلَانِ	لَا تُتَقَبَّلَنَّ
لَا أُتَقَبَّلَنَّ	لَا نَتَقَبَّلَنَّ	لَا أُتَقَبَّلَنَّ	لَا أُتَقَبَّلَنَّ	لَا نَتَقَبَّلَنَّ	لَا أُتَقَبَّلَنَّ
بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ			بحث نہی حاضر مجہول بانون تاکید خفیفہ		
لَا تُتَقَبَّلَنَّ	لَا تُتَقَبَّلَانِ	لَا تُتَقَبَّلَنَّ	لَا تُتَقَبَّلَنَّ	لَا تُتَقَبَّلَانِ	لَا تُتَقَبَّلَنَّ
بحث نہی غائب معروف بانون تاکید خفیفہ			بحث نہی غائب مجہول بانون تاکید خفیفہ		
لَا يُتَقَبَّلَنَّ	لَا يُتَقَبَّلَانِ	لَا يُتَقَبَّلَنَّ	لَا يُتَقَبَّلَنَّ	لَا يُتَقَبَّلَانِ	لَا يُتَقَبَّلَنَّ
لَا أُتَقَبَّلَنَّ	لَا نَتَقَبَّلَنَّ	لَا أُتَقَبَّلَنَّ	لَا أُتَقَبَّلَنَّ	لَا نَتَقَبَّلَنَّ	لَا أُتَقَبَّلَنَّ
بحث اسم ظرف					
مُتَقَبَّلٌ	مُتَقَبَّلَانِ	مُتَقَبَّلَاتٌ	مُتَقَبَّلَانِ	مُتَقَبَّلَاتٌ	

## باب چہارم

## صرفِ صغیر فعل ثلاثی مزید فیہ صحیح

## از باب مُفَاعَلَة

چوں الْمُفَاعَلَة: آپس میں ایک دوسرے سے لڑائی کرنا۔

علامت اس باب کی یہ ہے کہ اس کی ماضی میں چار حرف ہوتے ہیں تین اصلی ایک زائد یعنی دوسری جگہ الف۔

قَاتِلٌ يُقَاتِلُ مُقَاتَلَةٌ فَذَاكَ مُقَاتِلٌ مَا قَاتَلَ  
مَا قُوتِلَ لَمْ يُقَاتِلْ لَمْ يُقَاتِلْ لَا يُقَاتِلُ لَا يُقَاتِلُ لَنْ يُقَاتِلَ لَنْ يُقَاتِلَ لِيُقَاتِلَنَّ  
لِيُقَاتِلَنَّ لِيُقَاتِلَنَّ الْأَمْرُ مِنْهُ: قَاتِلٌ لِيُقَاتِلَ لِيُقَاتِلَ قَاتِلٌ لِيُقَاتِلَنَّ  
لِيُقَاتِلَنَّ لِيُقَاتِلَنَّ قَاتِلٌ لِيُقَاتِلَنَّ لِيُقَاتِلَنَّ وَالنَّهْيُ عَنْهُ: لَا تُقَاتِلْ لَا تُقَاتِلْ  
لَا يُقَاتِلْ لَا يُقَاتِلْ لَا تُقَاتِلَنَّ لَا يُقَاتِلَنَّ لَا تُقَاتِلَنَّ لَا تُقَاتِلَنَّ  
لَا يُقَاتِلَنَّ لَا يُقَاتِلَنَّ الظَّرْفُ مِنْهُ: مُقَاتِلٌ مُقَاتِلَانِ مُقَاتَلَاتٌ.

مصادر: الْمُبَارَكَةُ (آپس میں برکت پکڑنا) الْمُخَادَعَةُ (آپس میں دھوکہ دینا)

الْمُعَاقَبَةُ (آپس میں عذاب دینا)

## صرفِ کبیر

بحث اثبات فعل ماضی مجہول			بحث اثبات فعل ماضی معروف		
قَاتِلُوا	قُوتِلَا	قُوتِلَ	قَاتِلُوا	قَاتَلَا	قَاتَلَ
قُوتِلْنَ	قُوتِلْنَا	قُوتِلْتُ	قَاتِلْنَ	قَاتَلْنَا	قَاتَلْتُ

قَاتَلْتُ	قَاتَلْتُمَا	قَاتَلْتُمْ	قُوتِلْتُ	قُوتِلْتُمَا	قُوتِلْتُمْ
قَاتَلْتَ	قَاتَلْتُمَا	قَاتَلْتُنَّ	قُوتِلْتَ	قُوتِلْتُمَا	قُوتِلْتُنَّ
قَاتَلْتُ	قَاتَلْنَا		قُوتِلْتُ	قُوتِلْنَا	

**تنبیہ:** ماضی کے شروع میں ”مَا“ نافیہ لگا دو، ماضی منفی بن جائے گا۔

بحث اثبات فعل مضارع معروف			بحث اثبات فعل مضارع مجہول		
يُقَاتِلُ	يُقَاتِلَانِ	يُقَاتِلُونَ	يُقَاتِلُ	يُقَاتِلَانِ	يُقَاتِلُونَ
تُقَاتِلُ	تُقَاتِلَانِ	يُقَاتِلْنَ	تُقَاتِلُ	تُقَاتِلَانِ	يُقَاتِلْنَ
تُقَاتِلُ	تُقَاتِلَانِ	تُقَاتِلُونَ	تُقَاتِلُ	تُقَاتِلَانِ	تُقَاتِلُونَ
تُقَاتِلِينَ	تُقَاتِلَانِ	تُقَاتِلْنَ	تُقَاتِلِينَ	تُقَاتِلَانِ	تُقَاتِلْنَ
أُقَاتِلُ	نُقَاتِلُ		أُقَاتِلُ	نُقَاتِلُ	

**تنبیہ:** ”لَا“ نفی کا مضارع مثبت کے شروع میں لگا دینے سے مضارع منفی بن جائے گا۔

بحث نفی تاکید بہ لن در فعل مستقبل معروف			بحث نفی تاکید بہ لن در فعل مستقبل مجہول		
لَنْ يُقَاتِلَ	لَنْ يُقَاتِلَا	لَنْ يُقَاتِلُوا	لَنْ يُقَاتِلَ	لَنْ يُقَاتِلَا	لَنْ يُقَاتِلُوا
لَنْ تُقَاتِلَ	لَنْ تُقَاتِلَا	لَنْ يُقَاتِلْنَ	لَنْ تُقَاتِلَ	لَنْ تُقَاتِلَا	لَنْ يُقَاتِلْنَ
لَنْ تُقَاتِلَ	لَنْ تُقَاتِلَا	لَنْ تُقَاتِلُوا	لَنْ تُقَاتِلَ	لَنْ تُقَاتِلَا	لَنْ تُقَاتِلُوا
لَنْ تُقَاتِلِي	لَنْ تُقَاتِلَا	لَنْ تُقَاتِلْنَ	لَنْ تُقَاتِلِي	لَنْ تُقَاتِلَا	لَنْ تُقَاتِلْنَ
لَنْ أُقَاتِلَ	لَنْ نُقَاتِلَ		لَنْ أُقَاتِلَ	لَنْ نُقَاتِلَ	
بحث نفی جحد بہ لم در فعل مستقبل معروف			بحث نفی جحد بہ لم در فعل مستقبل مجہول		
لَمْ يُقَاتِلَ	لَمْ يُقَاتِلَا	لَمْ يُقَاتِلُوا	لَمْ يُقَاتِلَ	لَمْ يُقَاتِلَا	لَمْ يُقَاتِلُوا

لَمْ تُقَاتِلْ	لَمْ تُقَاتِلَا	لَمْ يُقَاتِلْ	لَمْ يُقَاتِلَا	لَمْ تُقَاتِلْ	لَمْ تُقَاتِلَا
لَمْ تُقَاتِلْ	لَمْ تُقَاتِلَا	لَمْ تُقَاتِلْ	لَمْ تُقَاتِلُوا	لَمْ تُقَاتِلْ	لَمْ تُقَاتِلُوا
لَمْ تُقَاتِلِي	لَمْ تُقَاتِلَا	لَمْ تُقَاتِلِي	لَمْ تُقَاتِلْ	لَمْ تُقَاتِلْ	لَمْ تُقَاتِلْ
لَمْ أُقَاتِلْ	لَمْ نُقَاتِلْ	لَمْ أُقَاتِلْ		لَمْ نُقَاتِلْ	

بحث لام تاکید بانون تاکید ثقیلہ مجهول

بحث لام تاکید بانون تاکید ثقیلہ معروف

لِيقَاتِلْ	لِيقَاتِلَا	لِيقَاتِلْ	لِيقَاتِلْ	لِيقَاتِلْ	لِيقَاتِلْ
لَتُقَاتِلْ	لَتُقَاتِلَا	لَتُقَاتِلْ	لِيقَاتِلَانِ	لَتُقَاتِلْ	لَتُقَاتِلْ
لَتُقَاتِلْ	لَتُقَاتِلَا	لَتُقَاتِلْ	لَتُقَاتِلْ	لَتُقَاتِلْ	لَتُقَاتِلْ
لَتُقَاتِلْ	لَتُقَاتِلَا	لَتُقَاتِلْ	لَتُقَاتِلَانِ	لَتُقَاتِلْ	لَتُقَاتِلْ
لَأُقَاتِلْ	لَنُقَاتِلْ	لَأُقَاتِلْ		لَنُقَاتِلْ	

بحث لام تاکید بانون تاکید خفیفہ مجهول

بحث لام تاکید بانون تاکید خفیفہ معروف

لِيقَاتِلْ	لِيقَاتِلْ	لِيقَاتِلْ	لَتُقَاتِلْ	لِيقَاتِلْ	لَتُقَاتِلْ
لَأُقَاتِلْ	لَنُقَاتِلْ	لَأُقَاتِلْ		لَنُقَاتِلْ	

بحث امر حاضر مجهول

بحث امر حاضر معروف

قَاتِلْ	قَاتِلَا	لِتُقَاتِلْ	قَاتِلُوا	قَاتِلَا	لِتُقَاتِلُوا
قَاتِلِي	قَاتِلَا	لِتُقَاتِلِي	قَاتِلْ	قَاتِلَا	لِتُقَاتِلْ

بحث امر غائب مجهول

بحث امر غائب معروف

لِيقَاتِلْ	لِيقَاتِلَا	لِيقَاتِلْ	لِيقَاتِلْ	لِيقَاتِلَا	لِيقَاتِلُوا
لِتُقَاتِلْ	لِتُقَاتِلَا	لِتُقَاتِلْ	لِيقَاتِلْ	لِتُقَاتِلَا	لِتُقَاتِلْ

بحث امر حاضر معروف بانون تاکید ثقیلہ			بحث امر حاضر مجہول بانون تاکید ثقیلہ		
قَاتِلَنَّ	قَاتِلَانِ	قَاتِلُنَّ	لِتُقَاتِلَنَّ	لِتُقَاتِلَانِ	لِتُقَاتِلُنَّ
قَاتِلِنَّ	قَاتِلَانِ	قَاتِلُنَّ	لِتُقَاتِلِنَّ	لِتُقَاتِلَانِ	لِتُقَاتِلُنَّ
بحث امر غائب معروف بانون تاکید ثقیلہ			بحث امر غائب مجہول بانون تاکید ثقیلہ		
لِیُقَاتِلَنَّ	لِیُقَاتِلَانِ	لِیُقَاتِلُنَّ	لِیُقَاتِلَنَّ	لِیُقَاتِلَانِ	لِیُقَاتِلُنَّ
لِتُقَاتِلَنَّ	لِتُقَاتِلَانِ	لِتُقَاتِلُنَّ	لِتُقَاتِلَنَّ	لِتُقَاتِلَانِ	لِتُقَاتِلُنَّ
لَا قَاتِلَنَّ	لِنُقَاتِلَنَّ		لَا قَاتِلَنَّ	لِنُقَاتِلَنَّ	
بحث امر حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ			بحث امر حاضر مجہول بانون تاکید خفیفہ		
قَاتِلْنِ	قَاتِلُنِ	قَاتِلِیْ	لِتُقَاتِلْنِ	لِتُقَاتِلُنِ	لِتُقَاتِلِیْ
بحث امر غائب معروف بانون تاکید خفیفہ			بحث امر غائب مجہول بانون تاکید خفیفہ		
لِیُقَاتِلْنِ	لِیُقَاتِلُنِ	لِتُقَاتِلْنِ	لِیُقَاتِلْنِ	لِیُقَاتِلُنِ	لِتُقَاتِلْنِ
لَا قَاتِلْنِ	لِنُقَاتِلْنِ		لَا قَاتِلْنِ	لِنُقَاتِلْنِ	
بحث نہی حاضر معروف			بحث نہی حاضر مجہول		
لَا تُقَاتِلْ	لَا تُقَاتِلَا	لَا تُقَاتِلْ	لَا تُقَاتِلْ	لَا تُقَاتِلَا	لَا تُقَاتِلْ
لَا تُقَاتِلِیْ	لَا تُقَاتِلَا	لَا تُقَاتِلْ	لَا تُقَاتِلِیْ	لَا تُقَاتِلَا	لَا تُقَاتِلْ
بحث نہی غائب معروف			بحث نہی غائب مجہول		
لَا یُقَاتِلْ	لَا یُقَاتِلَا	لَا یُقَاتِلْ	لَا یُقَاتِلْ	لَا یُقَاتِلَا	لَا یُقَاتِلْ
لَا تُقَاتِلْ	لَا تُقَاتِلَا	لَا یُقَاتِلْ	لَا یُقَاتِلْ	لَا تُقَاتِلَا	لَا یُقَاتِلْ
لَا أُقَاتِلْ	لَا نُقَاتِلْ		لَا أُقَاتِلْ	لَا نُقَاتِلْ	

بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید ثقیلہ			بحث نہی حاضر مجہول بانون تاکید ثقیلہ		
لَا تُقَاتِلَنَّ	لَا تُقَاتِلَانِ	لَا تُقَاتِلُنَّ	لَا تُقَاتِلَنَّ	لَا تُقَاتِلَانِ	لَا تُقَاتِلُنَّ
لَا تُقَاتِلَنَّ	لَا تُقَاتِلَانِ	لَا تُقَاتِلُنَّ	لَا تُقَاتِلَنَّ	لَا تُقَاتِلَانِ	لَا تُقَاتِلُنَّ
بحث نہی غائب معروف بانون تاکید ثقیلہ			بحث نہی غائب مجہول بانون تاکید ثقیلہ		
لَا يُقَاتِلَنَّ	لَا يُقَاتِلَانِ	لَا يُقَاتِلُنَّ	لَا يُقَاتِلَنَّ	لَا يُقَاتِلَانِ	لَا يُقَاتِلُنَّ
لَا تُقَاتِلَنَّ	لَا تُقَاتِلَانِ	لَا تُقَاتِلُنَّ	لَا يُقَاتِلَنَّ	لَا تُقَاتِلَانِ	لَا يُقَاتِلُنَّ
لَا أُقَاتِلَنَّ	لَا نُقَاتِلَنَّ	لَا أُقَاتِلَنَّ	لَا أُقَاتِلَنَّ	لَا نُقَاتِلَنَّ	لَا أُقَاتِلَنَّ
بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ			بحث نہی حاضر مجہول بانون تاکید خفیفہ		
لَا تُقَاتِلَنَّ	لَا تُقَاتِلَانِ	لَا تُقَاتِلُنَّ	لَا تُقَاتِلَنَّ	لَا تُقَاتِلَانِ	لَا تُقَاتِلُنَّ
بحث نہی غائب معروف بانون تاکید خفیفہ			بحث نہی غائب مجہول بانون تاکید خفیفہ		
لَا يُقَاتِلَنَّ	لَا يُقَاتِلَانِ	لَا يُقَاتِلُنَّ	لَا يُقَاتِلَنَّ	لَا يُقَاتِلَانِ	لَا يُقَاتِلُنَّ
لَا أُقَاتِلَنَّ	لَا نُقَاتِلَنَّ	لَا أُقَاتِلَنَّ	لَا أُقَاتِلَنَّ	لَا نُقَاتِلَنَّ	لَا أُقَاتِلَنَّ
بحث اسم ظرف					
	مُقَاتِلَانِ	مُقَاتِلَاتُ			

## باب پنجم

## صرفِ صغیر فعل ثلاثی مزید فیہ صحیح

## از باب تَفَاعُل

چوں التَّقَابُلُ: آپس میں رو بہ رو ہونا۔

علامت اس باب کی یہ ہے کہ اس کی ماضی میں پانچ حرف ہوتے ہیں، تین اصلی، دو زائد یعنی شروع میں تا اور تیسری جگہ الف۔

تَقَابَلَ يَتَقَابَلُ تَقَابُلًا فَهُوَ مُتَقَابِلٌ وَتُقَابِلُ يُتَقَابَلُ تَقَابُلًا فَذَاكَ مُتَقَابِلٌ  
مَا تَقَابَلَ مَا تُقَابِلُ لَمْ يَتَقَابَلْ لَمْ يُتَقَابَلْ لَا يَتَقَابَلُ لَا يُتَقَابَلُ لَنْ يَتَقَابَلَ  
لَنْ يُتَقَابَلَ لِيَتَقَابَلَ لِيَتَقَابَلَ لِيَتَقَابَلَ لِيَتَقَابَلَ لِيَتَقَابَلَ تَقَابُلًا لِيَتَقَابَلَ  
لِيَتَقَابَلَ لِيَتَقَابَلَ لِيَتَقَابَلَ لِيَتَقَابَلَ تَقَابُلًا لِيَتَقَابَلَ لِيَتَقَابَلَ لِيَتَقَابَلَ  
لِيَتَقَابَلَ وَالنَّهْيُ عَنْهُ: لَا تَتَقَابَلْ لَا تُتَقَابَلْ لَا يَتَقَابَلْ لَا يُتَقَابَلْ لَا تَتَقَابَلَنَّ  
لَا تُتَقَابَلَنَّ لَا يَتَقَابَلَنَّ لَا يُتَقَابَلَنَّ لَا تَتَقَابَلْنَ لَا يُتَقَابَلْنَ لَا تَتَقَابَلْنَ  
لَا يُتَقَابَلْنَ الظُّرْفُ مِنْهُ: مُتَقَابِلٌ مُتَقَابِلَانِ مُتَقَابَلَاتٌ.

مصادر: التَّفَاخُرُ (آپس میں فخر کرنا) التَّخَافُتُ (آپس میں پوشیدہ بات کرنا)

التَّعَارُفُ (آپس میں ایک دوسرے کو پہچاننا)

## صرفِ کبیر

بحث اثبات فعل ماضی مجہول			بحث اثبات فعل ماضی معروف		
تَقَابَلُوا	تَقَابَلَا	تَقَابَلَ	تَقَابَلُوا	تَقَابَلَا	تَقَابَلَ

تَقَابَلْتُ	تَقَابَلْتَا	تَقَابَلْنَا	تَقَابَلْتُمْ	تَقَابَلْتُمْ	تَقَابَلْتُمْ
تَقَابَلْتِ	تَقَابَلْتُمَا	تَقَابَلْتُمَا	تَقَابَلْتُمْ	تَقَابَلْتُمْ	تَقَابَلْتُمْ
تَقَابَلْتُ	تَقَابَلْتُمَا	تَقَابَلْتُمَا	تَقَابَلْتُمْ	تَقَابَلْتُمْ	تَقَابَلْتُمْ
تَقَابَلْتُ	تَقَابَلْنَا	تَقَابَلْنَا			

تنبیہ: اس کے شروع میں ”مَا“ نفی لگانے سے ماضی منفی بن جائے گا۔

بحث اثبات فعل مضارع مجہول			بحث اثبات فعل مضارع معروف		
يُتَقَابَلُونَ	يُتَقَابَلَانِ	يُتَقَابَلُ	يَتَقَابَلُونَ	يَتَقَابَلَانِ	يَتَقَابَلُ
يُتَقَابَلْنَ	يُتَقَابَلَانِ	يُتَقَابَلُ	يَتَقَابَلْنَ	يَتَقَابَلَانِ	يَتَقَابَلُ
تُتَقَابَلُونَ	تُتَقَابَلَانِ	تُتَقَابَلُ	تَتَقَابَلُونَ	تَتَقَابَلَانِ	تَتَقَابَلُ
تُتَقَابَلْنَ	تُتَقَابَلَانِ	تُتَقَابَلُ	تَتَقَابَلْنَ	تَتَقَابَلَانِ	تَتَقَابَلُ
	نُتَقَابَلُ	أُتَقَابَلُ		نَتَقَابَلُ	أَتَقَابَلُ

تنبیہ: اس کے شروع میں ”لَا“ نفی لگانے سے مضارع منفی بن جائے گا۔

بحث نفی تاکید بن در فعل مستقبل مجہول			بحث نفی تاکید بن در فعل مستقبل معروف		
لَنْ يُتَقَابَلُوا	لَنْ يُتَقَابَلَا	لَنْ يُتَقَابَلَ	لَنْ يَتَقَابَلُوا	لَنْ يَتَقَابَلَا	لَنْ يَتَقَابَلَ
لَنْ يُتَقَابَلْنَ	لَنْ يُتَقَابَلَا	لَنْ يُتَقَابَلَ	لَنْ يَتَقَابَلْنَ	لَنْ يَتَقَابَلَا	لَنْ يَتَقَابَلَ
لَنْ تُتَقَابَلُوا	لَنْ تُتَقَابَلَا	لَنْ تُتَقَابَلَ	لَنْ تَتَقَابَلُوا	لَنْ تَتَقَابَلَا	لَنْ تَتَقَابَلَ
لَنْ تُتَقَابَلْنَ	لَنْ تُتَقَابَلَا	لَنْ تُتَقَابَلَ	لَنْ تَتَقَابَلْنَ	لَنْ تَتَقَابَلَا	لَنْ تَتَقَابَلَ
	لَنْ نُتَقَابَلَ	لَنْ أُتَقَابَلَ		لَنْ نَتَقَابَلَ	لَنْ أُتَقَابَلَ

بحث نفی جہد بہ لم در فعل مستقبل مجہول			بحث نفی جہد بہ لم در فعل مستقبل معروف		
لَمْ يُتَقَابَلُوا	لَمْ يُتَقَابَلَا	لَمْ يُتَقَابَلْ	لَمْ يَتَقَابَلُوا	لَمْ يَتَقَابَلَا	لَمْ يَتَقَابَلْ
لَمْ تُتَقَابَلْنَ	لَمْ تُتَقَابَلَا	لَمْ تُتَقَابَلْ	لَمْ يَتَقَابَلْنَ	لَمْ يَتَقَابَلَا	لَمْ يَتَقَابَلْ
لَمْ تُتَقَابَلُوا	لَمْ تُتَقَابَلَا	لَمْ تُتَقَابَلْ	لَمْ يَتَقَابَلُوا	لَمْ يَتَقَابَلَا	لَمْ يَتَقَابَلْ
لَمْ تُتَقَابَلْنَ	لَمْ تُتَقَابَلَا	لَمْ تُتَقَابَلِي	لَمْ يَتَقَابَلْنَ	لَمْ يَتَقَابَلَا	لَمْ يَتَقَابَلْ
	لَمْ نُتَقَابَلْ	لَمْ أُتَقَابَلْ		لَمْ نَتَقَابَلْ	لَمْ أُتَقَابَلْ
بحث لام تاکید بانون تاکید ثقیلہ مجہول			بحث لام تاکید بانون تاکید ثقیلہ معروف		
لِيتَقَابَلَنَّ	لِيتَقَابَلَانِ	لِيتَقَابَلَنَّ	لِيتَقَابَلَنَّ	لِيتَقَابَلَانِ	لِيتَقَابَلَنَّ
لِيتَقَابَلَنَّ	لِيتَقَابَلَانِ	لِيتَقَابَلَنَّ	لِيتَقَابَلَنَّ	لِيتَقَابَلَانِ	لِيتَقَابَلَنَّ
لِيتَقَابَلَنَّ	لِيتَقَابَلَانِ	لِيتَقَابَلَنَّ	لِيتَقَابَلَنَّ	لِيتَقَابَلَانِ	لِيتَقَابَلَنَّ
لِيتَقَابَلَنَّ	لِيتَقَابَلَانِ	لِيتَقَابَلَنَّ	لِيتَقَابَلَنَّ	لِيتَقَابَلَانِ	لِيتَقَابَلَنَّ
	لِيتَقَابَلَنَّ	لَا تُتَقَابَلَنَّ		لِيتَقَابَلَنَّ	لَا تُتَقَابَلَنَّ
بحث لام تاکید بانون تاکید خفیفہ مجہول			بحث لام تاکید بانون تاکید خفیفہ معروف		
لِيتَقَابَلَنَّ	لِيتَقَابَلَنَّ	لِيتَقَابَلَنَّ	لِيتَقَابَلَنَّ	لِيتَقَابَلَنَّ	لِيتَقَابَلَنَّ
	لِيتَقَابَلَنَّ	لَا تُتَقَابَلَنَّ		لِيتَقَابَلَنَّ	لَا تُتَقَابَلَنَّ
بحث امر حاضر مجہول			بحث امر حاضر معروف		
لِيتَقَابَلُوا	لِيتَقَابَلَا	لِيتَقَابَلْ	تَقَابَلُوا	تَقَابَلَا	تَقَابَلْ
لِيتَقَابَلَنَّ	لِيتَقَابَلَا	لِيتَقَابَلِي	تَقَابَلَنَّ	تَقَابَلَا	تَقَابَلِي

بحث امر غائب مجہول			بحث امر غائب معروف		
لِتَقَابِلُوا	لِتَقَابَلَا	لِتَقَابَلْ	لِتَقَابِلُوا	لِتَقَابَلَا	لِتَقَابَلْ
لِتَقَابَلْنَ	لِتَقَابَلَا	لِتَقَابَلْ	لِتَقَابَلْنَ	لِتَقَابَلَا	لِتَقَابَلْ
	لِتَقَابَلْ	لَا تُقَابَلْ		لِتَقَابَلْ	لَا تُقَابَلْ
بحث امر حاضر مجہول بانون تاکید ثقیلہ			بحث امر حاضر معروف بانون تاکید ثقیلہ		
لِتُقَابَلْنَ	لِتُقَابَلَانِ	لِتُقَابَلْ	تَقَابَلْنَ	تَقَابَلَانِ	تَقَابَلْ
لِتُقَابَلْنَانِ	لِتُقَابَلَانِ	لِتُقَابَلْ	تَقَابَلْنَانِ	تَقَابَلَانِ	تَقَابَلْ
بحث امر غائب مجہول بانون تاکید ثقیلہ			بحث امر غائب معروف بانون تاکید ثقیلہ		
لِتُقَابَلْنَ	لِتُقَابَلَانِ	لِتُقَابَلْ	لِتُقَابَلْنَ	لِتُقَابَلَانِ	لِتُقَابَلْ
لِتُقَابَلْنَانِ	لِتُقَابَلَانِ	لِتُقَابَلْ	لِتُقَابَلْنَانِ	لِتُقَابَلَانِ	لِتُقَابَلْ
	لِتُقَابَلْ	لَا تُقَابَلْ		لِتُقَابَلْ	لَا تُقَابَلْ
بحث امر حاضر مجہول بانون تاکید خفیفہ			بحث امر حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ		
لِتُقَابَلْنَ	لِتُقَابَلْنِ	لِتُقَابَلْ	تَقَابَلْنَ	تَقَابَلْنِ	تَقَابَلْ
بحث امر غائب مجہول بانون تاکید خفیفہ			بحث امر غائب معروف بانون تاکید خفیفہ		
لِتُقَابَلْنَ	لِتُقَابَلْنِ	لِتُقَابَلْ	لِتُقَابَلْنَ	لِتُقَابَلْنِ	لِتُقَابَلْ
	لِتُقَابَلْ	لَا تُقَابَلْ		لِتُقَابَلْ	لَا تُقَابَلْ
بحث نہی حاضر مجہول			بحث نہی حاضر معروف		
لَا تُتَقَابَلُوا	لَا تُتَقَابَلَا	لَا تُتَقَابَلْ	لَا تُتَقَابَلُوا	لَا تُتَقَابَلَا	لَا تُتَقَابَلْ
لَا تُتَقَابَلْنَ	لَا تُتَقَابَلَا	لَا تُتَقَابَلْ	لَا تُتَقَابَلْنَ	لَا تُتَقَابَلَا	لَا تُتَقَابَلْ

بحث نہی غائب معروف			بحث نہی غائب مجہول		
لَا يَتَقَابَلُ	لَا يَتَقَابَلَا	لَا يَتَقَابَلُوا	لَا يُتَقَابَلُ	لَا يُتَقَابَلَا	لَا يُتَقَابَلُوا
لَا تَتَقَابَلُ	لَا تَتَقَابَلَا	لَا تَتَقَابَلْنَ	لَا تُتَقَابَلُ	لَا تُتَقَابَلَا	لَا تُتَقَابَلْنَ
لَا أُتَقَابَلُ	لَا نَتَقَابَلُ		لَا أُتَقَابَلُ	لَا نَتَقَابَلُ	
بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید ثقیلہ			بحث نہی حاضر مجہول بانون تاکید ثقیلہ		
لَا تَتَقَابَلَنَّ	لَا تَتَقَابَلَانِ	لَا تَتَقَابَلْنَ	لَا تُتَقَابَلَنَّ	لَا تُتَقَابَلَانِ	لَا تُتَقَابَلْنَ
لَا تَتَقَابَلَنَّ	لَا تَتَقَابَلَانِ	لَا تَتَقَابَلَنَّ	لَا تُتَقَابَلَنَّ	لَا تُتَقَابَلَانِ	لَا تُتَقَابَلَنَّ
بحث نہی غائب معروف بانون تاکید ثقیلہ			بحث نہی غائب مجہول بانون تاکید ثقیلہ		
لَا يَتَقَابَلَنَّ	لَا يَتَقَابَلَانِ	لَا يَتَقَابَلْنَ	لَا يُتَقَابَلَنَّ	لَا يُتَقَابَلَانِ	لَا يُتَقَابَلْنَ
لَا تَتَقَابَلَنَّ	لَا تَتَقَابَلَانِ	لَا يَتَقَابَلَنَّ	لَا تُتَقَابَلَنَّ	لَا تُتَقَابَلَانِ	لَا يُتَقَابَلَنَّ
لَا أُتَقَابَلَنَّ	لَا نَتَقَابَلَنَّ		لَا أُتَقَابَلَنَّ	لَا نَتَقَابَلَنَّ	
بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ			بحث نہی حاضر مجہول بانون تاکید خفیفہ		
لَا تَتَقَابَلْنُ	لَا تَتَقَابَلْنُ	لَا تَتَقَابَلْنُ	لَا تُتَقَابَلْنُ	لَا تُتَقَابَلْنُ	لَا تُتَقَابَلْنُ
بحث نہی غائب معروف بانون تاکید خفیفہ			بحث نہی غائب مجہول بانون تاکید خفیفہ		
لَا يَتَقَابَلْنُ	لَا يَتَقَابَلْنُ	لَا تَتَقَابَلْنُ	لَا يُتَقَابَلْنُ	لَا يُتَقَابَلْنُ	لَا تُتَقَابَلْنُ
لَا أُتَقَابَلْنُ	لَا نَتَقَابَلْنُ		لَا أُتَقَابَلْنُ	لَا نَتَقَابَلْنُ	
بحث اسم ظرف					
مُتَقَابَلُ	مُتَقَابَلَانِ	مُتَقَابَلَاتُ			

## صرف صغیر فعل رباعی مجرد صحیح

## از باب فَعْلَلَة

رباعی بھی دو قسم پر ہے: مجرد و مزید فیہ، پھر مزید فیہ بھی دو قسم پر ہے: ایک وہ جس میں ہمزہ وصلی ہو، دوسرے وہ جس میں ہمزہ وصلی نہ ہو۔  
رباعی مجرد کا ایک باب ہے۔

چوں الْبُعْثَرَةُ: اُبھارنا۔

علامت اس باب کی یہ ہے کہ اس کی ماضی میں چار حرف اصلی ہوتے ہیں۔

بُعْثَرُ يُبْعِثِرُ بُعْثَرَةً فَذَاكَ مُبْعَثَرٌ مَا بُعْثَرُ مَا بُعْثَرُ  
لَمْ يُبْعِثِرْ لَمْ يُبْعِثِرْ لَا يُبْعِثِرُ لَا يُبْعِثِرُ لَنْ يُبْعِثِرَ لَنْ يُبْعِثِرَ لِيُبْعِثِرَنَّ  
لِيُبْعِثِرَنَّ الْأَمْرُ مِنْهُ: بُعْثِرْ لَتُبْعِثِرْ لِيُبْعِثِرْ بُعْثِرْ لَتُبْعِثِرَنَّ لِيُبْعِثِرَنَّ  
لِيُبْعِثِرَنَّ بُعْثِرْ لَتُبْعِثِرَنَّ لِيُبْعِثِرَنَّ وَالنَّهْيُ عَنْهُ: لَا تُبْعِثِرْ لَا تُبْعِثِرْ لَا يُبْعِثِرُ  
لَا يُبْعِثِرُ لَا تُبْعِثِرَنَّ لَا تُبْعِثِرَنَّ لَا يُبْعِثِرَنَّ لَا تُبْعِثِرَنَّ لَا تُبْعِثِرَنَّ  
لَا يُبْعِثِرَنَّ لَا يُبْعِثِرَنَّ الظَّرْفُ مِنْهُ: مُبْعَثَرٌ مُبْعَثَرَانِ مُبْعَثَرَاتٌ.

مصادر: الدَّحْرَجَةُ (لڑھکانا) الْقَنْطَرَةُ (پل باندھنا) الْعُسْكِرَةُ (لشکر تیار کرنا)

## صرف کبیر

بحث اثبات فعل ماضی مجہول			بحث اثبات فعل ماضی معروف		
بُعْثِرُوا	بُعْثِرَا	بُعْثِرَ	بُعْثِرُوا	بُعْثِرَا	بُعْثِرَ

بُعْثَرْتُ	بُعْثَرْتَا	بُعْثَرْنَا	بُعْثَرْتُمْ	بُعْثَرْتُمَا	بُعْثَرْنَا
بُعْثَرْتُ	بُعْثَرْتُمَا	بُعْثَرْتُمْ	بُعْثَرْتُمْ	بُعْثَرْتُمَا	بُعْثَرْنَا
بُعْثَرْتُ	بُعْثَرْتُمَا	بُعْثَرْتُمْ	بُعْثَرْتُمْ	بُعْثَرْتُمَا	بُعْثَرْنَا
بُعْثَرْتُ	بُعْثَرْنَا	بُعْثَرْتُمْ	بُعْثَرْتُمْ	بُعْثَرْتُمَا	بُعْثَرْنَا

تنبیہ: ماضی مثبت کے شروع میں ”مَا“ نفی لگا دینے سے ماضی منفی بن جائے گا۔

بحث اثبات فعل مضارع معروف			بحث اثبات فعل مضارع مجہول		
يُبْعَثِرُ	يُبْعَثِرَانِ	يُبْعَثِرُونَ	يُبْعَثِرُ	يُبْعَثِرَانِ	يُبْعَثِرُونَ
تُبْعَثِرُ	تُبْعَثِرَانِ	تُبْعَثِرُونَ	تُبْعَثِرُ	تُبْعَثِرَانِ	تُبْعَثِرُونَ
تُبْعَثِرُ	تُبْعَثِرَانِ	تُبْعَثِرُونَ	تُبْعَثِرُ	تُبْعَثِرَانِ	تُبْعَثِرُونَ
تُبْعَثِرِينَ	تُبْعَثِرَانِ	تُبْعَثِرُونَ	تُبْعَثِرِينَ	تُبْعَثِرَانِ	تُبْعَثِرُونَ
أُبْعَثِرُ	أُبْعَثِرُ	أُبْعَثِرُ	أُبْعَثِرُ	أُبْعَثِرُ	أُبْعَثِرُ

تنبیہ: مضارع مثبت کے شروع میں ”لَا“ نفی لگا دینے سے مضارع منفی بن جائے گا۔

بحث نفی تاکید بہ لن در فعل مستقبل معروف			بحث نفی تاکید بہ لن در فعل مستقبل مجہول		
لَنْ يُبْعَثِرَ	لَنْ يُبْعَثِرَا	لَنْ يُبْعَثِرُوا	لَنْ يُبْعَثِرَ	لَنْ يُبْعَثِرَا	لَنْ يُبْعَثِرُوا
لَنْ تُبْعَثِرَ	لَنْ تُبْعَثِرَا	لَنْ تُبْعَثِرُوا	لَنْ تُبْعَثِرَ	لَنْ تُبْعَثِرَا	لَنْ تُبْعَثِرُوا
لَنْ تُبْعَثِرَ	لَنْ تُبْعَثِرَا	لَنْ تُبْعَثِرُوا	لَنْ تُبْعَثِرَ	لَنْ تُبْعَثِرَا	لَنْ تُبْعَثِرُوا
لَنْ تُبْعَثِرِي	لَنْ تُبْعَثِرَا	لَنْ تُبْعَثِرُوا	لَنْ تُبْعَثِرِي	لَنْ تُبْعَثِرَا	لَنْ تُبْعَثِرُوا
لَنْ أُبْعَثِرَ	لَنْ أُبْعَثِرُ	لَنْ أُبْعَثِرُ	لَنْ أُبْعَثِرَ	لَنْ أُبْعَثِرُ	لَنْ أُبْعَثِرُ

بحث نفی جحد به لم در فعل مستقبل مجهول			بحث نفی جحد به لم در فعل مستقبل معروف		
لَمْ يُبْعَثُوا	لَمْ يُبْعَثَا	لَمْ يُبْعَثْ	لَمْ يُبْعَثُوا	لَمْ يُبْعَثَا	لَمْ يُبْعَثْ
لَمْ تُبْعَثْنَ	لَمْ تُبْعَثَا	لَمْ تُبْعَثْ	لَمْ تُبْعَثْنَ	لَمْ تُبْعَثَا	لَمْ تُبْعَثْ
لَمْ تَبْعَثُوا	لَمْ تَبْعَثَا	لَمْ تَبْعَثْ	لَمْ تَبْعَثُوا	لَمْ تَبْعَثَا	لَمْ تَبْعَثْ
لَمْ تَبْعَثِي	لَمْ تَبْعَثَا	لَمْ تَبْعَثِي	لَمْ تَبْعَثِي	لَمْ تَبْعَثَا	لَمْ تَبْعَثِي
	لَمْ نُبْعَثْ	لَمْ أَبْعَثْ		لَمْ نُبْعَثْ	لَمْ أَبْعَثْ
بحث لام تاکید بانون تاکید ثقیله مجهول			بحث لام تاکید بانون تاکید ثقیله معروف		
لَيُبْعَثَنَّ	لَيُبْعَثَانِ	لَيُبْعَثَنَّ	لَيُبْعَثَنَّ	لَيُبْعَثَانِ	لَيُبْعَثَنَّ
لَتُبْعَثَنَّ	لَتُبْعَثَانِ	لَتُبْعَثَنَّ	لَتُبْعَثَنَّ	لَتُبْعَثَانِ	لَتُبْعَثَنَّ
لَتُبْعَثَنَّ	لَتُبْعَثَانِ	لَتُبْعَثَنَّ	لَتُبْعَثَنَّ	لَتُبْعَثَانِ	لَتُبْعَثَنَّ
لَتُبْعَثَنَّ	لَتُبْعَثَانِ	لَتُبْعَثَنَّ	لَتُبْعَثَنَّ	لَتُبْعَثَانِ	لَتُبْعَثَنَّ
	لَنُبْعَثَنَّ	لَأُبْعَثَنَّ		لَنُبْعَثَنَّ	لَأُبْعَثَنَّ
بحث لام تاکید بانون تاکید خفیفه مجهول			بحث لام تاکید بانون تاکید خفیفه معروف		
لَيُبْعَثَنَّ	لَيُبْعَثَنَّ	لَيُبْعَثَنَّ	لَيُبْعَثَنَّ	لَيُبْعَثَنَّ	لَيُبْعَثَنَّ
لَتُبْعَثَنَّ	لَتُبْعَثَنَّ	لَتُبْعَثَنَّ	لَتُبْعَثَنَّ	لَتُبْعَثَنَّ	لَتُبْعَثَنَّ
	لَنُبْعَثَنَّ	لَأُبْعَثَنَّ		لَنُبْعَثَنَّ	لَأُبْعَثَنَّ
بحث امر حاضر مجهول			بحث امر حاضر معروف		
لِتُبْعَثُوا	لِتُبْعَثَا	لِتُبْعَثْ	بُعَثُوا	بُعَثَا	بُعَثْ
لِتُبْعَثِي	لِتُبْعَثَا	لِتُبْعَثِي	بُعَثِي	بُعَثَا	بُعَثِي

بحث امر غائب معروف			بحث امر غائب مجهول		
لِيُبْعَثُوا	لِيُبْعَثَا	لِيُبْعَثْ	لِيُبْعَثُوا	لِيُبْعَثَا	لِيُبْعَثْ
لَتُبْعَثُوا	لَتُبْعَثَا	لَتُبْعَثْ	لَتُبْعَثُوا	لَتُبْعَثَا	لَتُبْعَثْ
لَا بُعْثُ	لَا بُعْثَا	لَا بُعْثْ			
بحث امر حاضر معروف بانون تاکید ثقیله			بحث امر حاضر مجهول بانون تاکید ثقیله		
بُعْثُوا	بُعْثَا	بُعْثْ	لَتُبْعَثُوا	لَتُبْعَثَا	لَتُبْعَثْ
بُعْثُوا	بُعْثَا	بُعْثْ	لَتُبْعَثُوا	لَتُبْعَثَا	لَتُبْعَثْ
بحث امر غائب معروف بانون تاکید ثقیله			بحث امر غائب مجهول بانون تاکید ثقیله		
لِيُبْعَثُوا	لِيُبْعَثَا	لِيُبْعَثْ	لِيُبْعَثُوا	لِيُبْعَثَا	لِيُبْعَثْ
لَتُبْعَثُوا	لَتُبْعَثَا	لَتُبْعَثْ	لَتُبْعَثُوا	لَتُبْعَثَا	لَتُبْعَثْ
لَا بُعْثُ	لَا بُعْثَا	لَا بُعْثْ			
بحث امر حاضر معروف بانون تاکید خفیفه			بحث امر حاضر مجهول بانون تاکید خفیفه		
بُعْثُوا	بُعْثَا	بُعْثْ	لَتُبْعَثُوا	لَتُبْعَثَا	لَتُبْعَثْ
بحث امر غائب معروف بانون تاکید خفیفه			بحث امر غائب مجهول بانون تاکید خفیفه		
لِيُبْعَثُوا	لِيُبْعَثَا	لِيُبْعَثْ	لِيُبْعَثُوا	لِيُبْعَثَا	لِيُبْعَثْ
لَا بُعْثُ	لَا بُعْثَا	لَا بُعْثْ			
بحث نهی حاضر معروف			بحث نهی حاضر مجهول		
لَا تُبْعَثُوا	لَا تُبْعَثَا	لَا تُبْعَثْ	لَا تُبْعَثُوا	لَا تُبْعَثَا	لَا تُبْعَثْ
لَا تُبْعَثُوا	لَا تُبْعَثَا	لَا تُبْعَثْ	لَا تُبْعَثُوا	لَا تُبْعَثَا	لَا تُبْعَثْ

بحث نہی غائب معروف			بحث نہی غائب مجہول		
لَا يُبْعَثِرُ	لَا يُبْعَثِرَا	لَا يُبْعَثِرُوا	لَا يُبْعَثِرُ	لَا يُبْعَثِرَا	لَا يُبْعَثِرُوا
لَا تُبْعَثِرُ	لَا تُبْعَثِرَا	لَا يُبْعَثِرَنَّ	لَا تُبْعَثِرُ	لَا تُبْعَثِرَا	لَا يُبْعَثِرَنَّ
لَا أُبْعَثِرُ	لَا نُبْعَثِرُ		لَا أُبْعَثِرُ	لَا نُبْعَثِرُ	
بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید ثقیلہ			بحث نہی حاضر مجہول بانون تاکید ثقیلہ		
لَا تُبْعَثِرَنَّ	لَا تُبْعَثِرَانِ	لَا تُبْعَثِرُنَّ	لَا تُبْعَثِرَنَّ	لَا تُبْعَثِرَانِ	لَا تُبْعَثِرُنَّ
لَا تُبْعَثِرَنَّ	لَا تُبْعَثِرَانِ	لَا تُبْعَثِرُنَّ	لَا تُبْعَثِرَنَّ	لَا تُبْعَثِرَانِ	لَا تُبْعَثِرُنَّ
بحث نہی غائب معروف بانون تاکید ثقیلہ			بحث نہی غائب مجہول بانون تاکید ثقیلہ		
لَا يُبْعَثِرَنَّ	لَا يُبْعَثِرَانِ	لَا يُبْعَثِرُنَّ	لَا يُبْعَثِرَنَّ	لَا يُبْعَثِرَانِ	لَا يُبْعَثِرُنَّ
لَا تُبْعَثِرَنَّ	لَا تُبْعَثِرَانِ	لَا يُبْعَثِرُنَّ	لَا تُبْعَثِرَنَّ	لَا تُبْعَثِرَانِ	لَا يُبْعَثِرُنَّ
لَا أُبْعَثِرَنَّ	لَا نُبْعَثِرَنَّ		لَا أُبْعَثِرَنَّ	لَا نُبْعَثِرَنَّ	
بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ			بحث نہی حاضر مجہول بانون تاکید خفیفہ		
لَا تُبْعَثِرَنَّ	لَا تُبْعَثِرُنَّ	لَا تُبْعَثِرَنَّ	لَا تُبْعَثِرَنَّ	لَا تُبْعَثِرُنَّ	لَا تُبْعَثِرَنَّ
بحث نہی غائب معروف بانون تاکید خفیفہ			بحث نہی غائب مجہول بانون تاکید خفیفہ		
لَا يُبْعَثِرَنَّ	لَا يُبْعَثِرُنَّ	لَا تُبْعَثِرَنَّ	لَا يُبْعَثِرَنَّ	لَا يُبْعَثِرُنَّ	لَا تُبْعَثِرَنَّ
لَا أُبْعَثِرَنَّ	لَا نُبْعَثِرَنَّ		لَا أُبْعَثِرَنَّ	لَا نُبْعَثِرَنَّ	
بحث اسم ظرف					
	مُبْعَثِرَانِ	مُبْعَثِرَاتُ			



تَسْرُبُلْتُ	تَسْرُبُلْتُمَا	تَسْرُبُلْتُمْ	تَسْرُبُلْتِ	تَسْرُبُلْتُمَا	تَسْرُبُلْتُنَّ
		تَسْرُبُلْتُ	تَسْرُبُلْنَا		

## بحث نفی فعل ماضی معروف

مَا تَسْرُبُلْ	مَا تَسْرُبُلَا	مَا تَسْرُبُلُوا	مَا تَسْرُبُلْتَ	مَا تَسْرُبُلْتَا	مَا تَسْرُبُلْنَ
مَا تَسْرُبُلْتَ	مَا تَسْرُبُلْتُمَا	مَا تَسْرُبُلْتُمْ	مَا تَسْرُبُلْتِ	مَا تَسْرُبُلْتُمَا	مَا تَسْرُبُلْتُنَّ
		مَا تَسْرُبُلْتُ	مَا تَسْرُبُلْنَا		

## بحث اثبات فعل مضارع معروف

يَتَسْرُبُلُ	يَتَسْرُبُلَانِ	يَتَسْرُبُلُونَ	يَتَسْرُبُلُ	يَتَسْرُبُلَانِ	يَتَسْرُبُلْنَ
يَتَسْرُبُلُ	يَتَسْرُبُلَانِ	يَتَسْرُبُلُونَ	يَتَسْرُبُلِينَ	يَتَسْرُبُلَانِ	يَتَسْرُبُلْنَ
		أَتَسْرُبُلُ	نَتَسْرُبُلُ		

## بحث نفی فعل مضارع معروف

لَا يَتَسْرُبُلُ	لَا يَتَسْرُبُلَانِ	لَا يَتَسْرُبُلُونَ	لَا يَتَسْرُبُلُ	لَا يَتَسْرُبُلَانِ	لَا يَتَسْرُبُلْنَ
لَا يَتَسْرُبُلُ	لَا يَتَسْرُبُلَانِ	لَا يَتَسْرُبُلُونَ	لَا يَتَسْرُبُلِينَ	لَا يَتَسْرُبُلَانِ	لَا يَتَسْرُبُلْنَ
		لَا أَتَسْرُبُلُ	لَا نَتَسْرُبُلُ		

## بحث نفی تاکید به لن در فعل مستقبل معروف

لَنْ يَتَسْرُبُلَ	لَنْ يَتَسْرُبُلَا	لَنْ يَتَسْرُبُلُوا	لَنْ يَتَسْرُبُلَ	لَنْ يَتَسْرُبُلَا	لَنْ يَتَسْرُبُلْنَ
لَنْ يَتَسْرُبُلَ	لَنْ يَتَسْرُبُلَا	لَنْ يَتَسْرُبُلُوا	لَنْ يَتَسْرُبُلِي	لَنْ يَتَسْرُبُلَا	لَنْ يَتَسْرُبُلْنَ
		لَنْ أَتَسْرُبُلَ	لَنْ نَتَسْرُبُلَ		

## بحث نفی جہ لم در فعل مستقبل معروف

لَمْ يَتَسَرَّبَلْ	لَمْ يَتَسَرَّبَلَا	لَمْ يَتَسَرَّبَلُوا	لَمْ تَتَسَرَّبَلْ	لَمْ تَتَسَرَّبَلَا	لَمْ يَتَسَرَّبَلَنَّ
لَمْ تَتَسَرَّبَلْ	لَمْ تَتَسَرَّبَلَا	لَمْ تَتَسَرَّبَلُوا	لَمْ تَتَسَرَّبَلِيْ	لَمْ تَتَسَرَّبَلَا	لَمْ تَتَسَرَّبَلَنَّ
		لَمْ أَتَسَرَّبَلْ	لَمْ نَتَسَرَّبَلْ		

## بحث لام تاکید بانون تاکید ثقیله معروف

لَيَتَسَرَّبَلَنَّ	لَيَتَسَرَّبَلَانِ	لَيَتَسَرَّبَلُنَّ	لَتَتَسَرَّبَلَنَّ	لَتَتَسَرَّبَلَانِ	لَيَتَسَرَّبَلَنَّ
لَتَتَسَرَّبَلَنَّ	لَتَتَسَرَّبَلَانِ	لَتَتَسَرَّبَلُنَّ	لَتَتَسَرَّبَلِيْ	لَتَتَسَرَّبَلَا	لَتَتَسَرَّبَلَنَّ
		لَا أَتَسَرَّبَلَنَّ	لَنَتَسَرَّبَلَنَّ		

## بحث لام تاکید بانون تاکید خفیفه معروف

لَيَتَسَرَّبَلَنَّ	لَيَتَسَرَّبَلَانِ	لَيَتَسَرَّبَلُنَّ	لَتَتَسَرَّبَلَنَّ	لَتَتَسَرَّبَلَانِ	لَتَتَسَرَّبَلَنَّ
		لَا أَتَسَرَّبَلَنَّ	لَنَتَسَرَّبَلَنَّ		

## بحث امر حاضر معروف

تَسَرَّبَلْ	تَسَرَّبَلَا	تَسَرَّبَلُوا	تَسَرَّبَلِيْ	تَسَرَّبَلَا	تَسَرَّبَلَنَّ
-------------	--------------	---------------	---------------	--------------	----------------

## بحث امر غائب معروف

لَيَتَسَرَّبَلْ	لَيَتَسَرَّبَلَا	لَيَتَسَرَّبَلُوا	لَتَتَسَرَّبَلْ	لَتَتَسَرَّبَلَا	لَيَتَسَرَّبَلَنَّ
		لَا أَتَسَرَّبَلْ	لَنَتَسَرَّبَلْ		

## بحث امر حاضر معروف بانون تاکید ثقیله

تَسَرَّبَلَنَّ	تَسَرَّبَلَانِ	تَسَرَّبَلُنَّ	تَسَرَّبَلِيْ	تَسَرَّبَلَا	تَسَرَّبَلَنَّ
----------------	----------------	----------------	---------------	--------------	----------------

## بحث امر غائب معروف بانون تاکید ثقیلہ

لِتَسْرُبْلَنَّ	لِتَسْرُبْلَانِ	لِتَسْرُبْلَنْ	لِتَسْرُبْلَنَّ	لِتَسْرُبْلَانِ	لِتَسْرُبْلَنَّ
		لِتَسْرُبْلَنَّ	لِتَسْرُبْلَنَّ		

## بحث امر حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ

		تَسْرُبْلَنَّ	تَسْرُبْلَنَّ	تَسْرُبْلَنَّ	
--	--	---------------	---------------	---------------	--

## بحث امر غائب معروف بانون تاکید خفیفہ

لِتَسْرُبْلَنَّ	لِتَسْرُبْلَنْ	لِتَسْرُبْلَنَّ	لِتَسْرُبْلَنَّ	لِتَسْرُبْلَنَّ	لِتَسْرُبْلَنَّ
-----------------	----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------

## بحث نہی حاضر معروف

لَا تَسْرُبْلُ	لَا تَسْرُبْلَا	لَا تَسْرُبْلُوا	لَا تَسْرُبْلِي	لَا تَسْرُبْلَا	لَا تَسْرُبْلَنَّ
----------------	-----------------	------------------	-----------------	-----------------	-------------------

## بحث نہی غائب معروف

لَا يَتَسْرُبْلُ	لَا يَتَسْرُبْلَا	لَا يَتَسْرُبْلُوا	لَا تَسْرُبْلُ	لَا تَسْرُبْلَا	لَا يَتَسْرُبْلَنَّ
		لَا أَتَسْرُبْلُ	لَا نَتَسْرُبْلُ		

## بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید ثقیلہ

لَا تَسْرُبْلَنَّ	لَا تَسْرُبْلَانِ	لَا تَسْرُبْلَنَّ	لَا تَسْرُبْلَنَّ	لَا تَسْرُبْلَانِ	لَا تَسْرُبْلَنَّ
-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

## بحث نہی غائب معروف بانون تاکید ثقیلہ

لَا يَتَسْرُبْلَنَّ	لَا يَتَسْرُبْلَانِ	لَا يَتَسْرُبْلَنَّ	لَا يَتَسْرُبْلَنَّ	لَا يَتَسْرُبْلَانِ	لَا يَتَسْرُبْلَنَّ
		لَا أَتَسْرُبْلَنَّ	لَا نَتَسْرُبْلَنَّ		

## بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ

		لَا تَسْرُبْلَنَّ	لَا تَسْرُبْلَنَّ	لَا تَسْرُبْلَنَّ	
--	--	-------------------	-------------------	-------------------	--

بحث نہی غائب معروف بانون تاکید خفیفہ

لَا يَتَسَرَّبَلُنْ	لَا يَتَسَرَّبَلُنْ	لَا تَتَسَرَّبَلُنْ	لَا أَتَسَرَّبَلُنْ	لَا نَتَسَرَّبَلُنْ
---------------------	---------------------	---------------------	---------------------	---------------------

بحث اسم ظرف

مُتَسَرَّبَلٌ	مُتَسَرَّبَلَانِ	مُتَسَرَّبَلَاتُ
---------------	------------------	------------------

باب دوم

صرف صغیر فعل رباعی مزید فیہ صحیح

از باب اِفعِنَلال

چوں اَلَا حُرْنَجَامُ: جمع ہونا۔

علامت اس باب کی یہ ہے کہ اس کی ماضی میں چھ حرف ہوتے ہیں، چار اصلی دوزائد یعنی شروع میں ہمزہ وصلی اور چوتھی جگہ نون۔ یہ باب بھی لازمی ہے۔

اِحْرُنَجَمَ يَحْرُنَجِمُ اِحْرُنَجَامًا فَهُوَ مُحْرُنَجِمٌ وَاَحْرُنَجِمَ يَحْرُنَجِمُ اِحْرُنَجَامًا  
فَذَاكَ مُحْرُنَجِمٌ مَا اِحْرُنَجِمَ مَا اِحْرُنَجِمَ لَمْ يَحْرُنَجِمَ لَمْ يَحْرُنَجِمَ  
لَا يَحْرُنَجِمُ لَا يَحْرُنَجِمُ لَنْ يَحْرُنَجِمَ لَنْ يَحْرُنَجِمَ لِيَحْرُنَجِمَنَّ  
لِيَحْرُنَجِمَنَّ لِيَحْرُنَجِمَنَّ **الامر منه:** اِحْرُنَجِمَ لِيَحْرُنَجِمَ لِيَحْرُنَجِمَ  
لِيَحْرُنَجِمَ اِحْرُنَجِمَنَّ لِيَحْرُنَجِمَنَّ لِيَحْرُنَجِمَنَّ لِيَحْرُنَجِمَنَّ اِحْرُنَجِمَنَّ  
لِيَحْرُنَجِمَنَّ لِيَحْرُنَجِمَنَّ لِيَحْرُنَجِمَنَّ **والنهي عنه:** لَا تَحْرُنَجِمَ لَا تَحْرُنَجِمَ  
لَا يَحْرُنَجِمُ لَا يَحْرُنَجِمُ لَا تَحْرُنَجِمَنَّ لَا تَحْرُنَجِمَنَّ لَا يَحْرُنَجِمَنَّ  
لَا يَحْرُنَجِمَنَّ لَا تَحْرُنَجِمَنَّ لَا تَحْرُنَجِمَنَّ لَا يَحْرُنَجِمَنَّ لَا يَحْرُنَجِمَنَّ

**الظرف منه:** مُحَرَّنَجَمٌ مُحَرَّنَجَمَانِ مُحَرَّنَجَمَاتٌ.

**مصادر:** الْأَبْرُنْشَاقُ (خوش ہونا) الْأَبْلُنْدَاخُ (فراخ ہونا)

### صرف کبیر

#### بحث اثبات فعل ماضی معروف

إِحْرُنْجَمَ	إِحْرُنْجَمَا	إِحْرُنْجَمُوا	إِحْرُنْجَمْتُ	إِحْرُنْجَمْتَا	إِحْرُنْجَمْنَا
إِحْرُنْجَمْتُ	إِحْرُنْجَمْتُمَا	إِحْرُنْجَمْتُمْ	إِحْرُنْجَمْتُ	إِحْرُنْجَمْتُمَا	إِحْرُنْجَمْتُنَّ
		إِحْرُنْجَمْتُ	إِحْرُنْجَمْنَا		

**تنبیہ:** ماضی مثبت کے شروع میں ”مَا“ نفی کا لگا دینے سے ماضی منفی بن جائے گا۔

#### بحث اثبات فعل مضارع معروف

يَحْرُنْجِمُ	يَحْرُنْجِمَانِ	يَحْرُنْجِمُونَ	تَحْرُنْجِمُ	تَحْرُنْجِمَانِ	يَحْرُنْجِمْنَ
تَحْرُنْجِمُ	تَحْرُنْجِمَانِ	تَحْرُنْجِمُونَ	تَحْرُنْجِمِينَ	تَحْرُنْجِمَانِ	تَحْرُنْجِمْنَ
		أَحْرُنْجِمُ	نَحْرُنْجِمُ		

**تنبیہ:** مضارع مثبت کے شروع میں ”لَا“ نفی کا لگا دینے سے مضارع منفی بن جائے گا۔

#### بحث نفی تاکید بہ لن در فعل مستقبل معروف

لَنْ يَحْرُنْجِمَ	لَنْ يَحْرُنْجِمَا	لَنْ يَحْرُنْجِمُوا	لَنْ تَحْرُنْجِمَ	لَنْ تَحْرُنْجِمَا	لَنْ يَحْرُنْجِمْنَ
لَنْ تَحْرُنْجِمَ	لَنْ تَحْرُنْجِمَا	لَنْ تَحْرُنْجِمُوا	لَنْ تَحْرُنْجِمِي	لَنْ تَحْرُنْجِمَا	لَنْ تَحْرُنْجِمْنَ
		لَنْ أَحْرُنْجِمَ	لَنْ نَحْرُنْجِمَ		

#### بحث نفی حجب بہ لم در فعل مستقبل معروف

لَمْ يَحْرُنْجِمَ	لَمْ يَحْرُنْجِمَا	لَمْ يَحْرُنْجِمُوا	لَمْ تَحْرُنْجِمَ	لَمْ تَحْرُنْجِمَا	لَمْ يَحْرُنْجِمْنَ
-------------------	--------------------	---------------------	-------------------	--------------------	---------------------

لَمْ تَحْرُجْ	لَمْ تَحْرُجَا	لَمْ تَحْرُجُوا	لَمْ تَحْرُجْمِي	لَمْ تَحْرُجِمَا	لَمْ تَحْرُجْمَنَ
			لَمْ أُحْرُجْ	لَمْ نُحْرُجْ	

## بحث لام تاکید بانون تاکید ثقیله معروف

لَيَحْرُجْ	لَيَحْرُجَا	لَيَحْرُجُوا	لَيَحْرُجْمِي	لَيَحْرُجِمَا	لَيَحْرُجْمَنَ
لَتَحْرُجْ	لَتَحْرُجَا	لَتَحْرُجُوا	لَتَحْرُجْمِي	لَتَحْرُجِمَا	لَتَحْرُجْمَنَ
		لَا أُحْرُجْ	لَنَحْرُجْ		

## بحث لام تاکید بانون تاکید خفیفه معروف

لَيَحْرُجْ	لَيَحْرُجَا	لَيَحْرُجُوا	لَيَحْرُجْمِي	لَيَحْرُجِمَا	لَيَحْرُجْمَنَ
		لَا أُحْرُجْ	لَنَحْرُجْ		

## بحث امر حاضر معروف

اِحْرُجْ	اِحْرُجَا	اِحْرُجُوا	اِحْرُجْمِي	اِحْرُجِمَا	اِحْرُجْمَنَ
----------	-----------	------------	-------------	-------------	--------------

## بحث امر غائب معروف

لَيَحْرُجْ	لَيَحْرُجَا	لَيَحْرُجُوا	لَيَحْرُجْمِي	لَيَحْرُجِمَا	لَيَحْرُجْمَنَ
		لَا أُحْرُجْ	لَنَحْرُجْ		

## بحث امر حاضر معروف بانون تاکید ثقیله

اِحْرُجْ	اِحْرُجَا	اِحْرُجُوا	اِحْرُجْمِي	اِحْرُجِمَا	اِحْرُجْمَنَ
----------	-----------	------------	-------------	-------------	--------------

## بحث امر غائب معروف بانون تاکید ثقیله

لَيَحْرُجْ	لَيَحْرُجَا	لَيَحْرُجُوا	لَيَحْرُجْمِي	لَيَحْرُجِمَا	لَيَحْرُجْمَنَ
		لَا أُحْرُجْ	لَنَحْرُجْ		

## بحث امر حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ

		اِحْرَنْجِمَنَّ	اِحْرَنْجِمَنَّ	اِحْرَنْجِمَنَّ	
--	--	-----------------	-----------------	-----------------	--

## بحث امر غائب معروف بانون تاکید خفیفہ

	لِیَحْرَنْجِمَنَّ	لِیَحْرَنْجِمَنَّ	لِیَحْرَنْجِمَنَّ	لِیَحْرَنْجِمَنَّ	لِیَحْرَنْجِمَنَّ
--	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

## بحث نہی حاضر معروف

لَا تَحْرَنْجِمَنَّ	لَا تَحْرَنْجِمَنَّ	لَا تَحْرَنْجِمَنَّ	لَا تَحْرَنْجِمَنَّ	لَا تَحْرَنْجِمَنَّ	لَا تَحْرَنْجِمَنَّ
---------------------	---------------------	---------------------	---------------------	---------------------	---------------------

## بحث نہی غائب معروف

لَا یَحْرَنْجِمَنَّ	لَا یَحْرَنْجِمَنَّ	لَا یَحْرَنْجِمَنَّ	لَا یَحْرَنْجِمَنَّ	لَا یَحْرَنْجِمَنَّ	لَا یَحْرَنْجِمَنَّ
		لَا اَحْرَنْجِمَنَّ	لَا اَحْرَنْجِمَنَّ		

## بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید ثقیلہ

لَا تَحْرَنْجِمَنَّ	لَا تَحْرَنْجِمَنَّ	لَا تَحْرَنْجِمَنَّ	لَا تَحْرَنْجِمَنَّ	لَا تَحْرَنْجِمَنَّ	لَا تَحْرَنْجِمَنَّ
---------------------	---------------------	---------------------	---------------------	---------------------	---------------------

## بحث نہی غائب معروف بانون تاکید ثقیلہ

لَا یَحْرَنْجِمَنَّ	لَا یَحْرَنْجِمَنَّ	لَا یَحْرَنْجِمَنَّ	لَا یَحْرَنْجِمَنَّ	لَا یَحْرَنْجِمَنَّ	لَا یَحْرَنْجِمَنَّ
		لَا اَحْرَنْجِمَنَّ	لَا اَحْرَنْجِمَنَّ		

## بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ

		لَا تَحْرَنْجِمَنَّ	لَا تَحْرَنْجِمَنَّ	لَا تَحْرَنْجِمَنَّ	
--	--	---------------------	---------------------	---------------------	--

## بحث نہی غائب معروف بانون تاکید خفیفہ

	لَا یَحْرَنْجِمَنَّ	لَا یَحْرَنْجِمَنَّ	لَا یَحْرَنْجِمَنَّ	لَا یَحْرَنْجِمَنَّ	لَا یَحْرَنْجِمَنَّ
--	---------------------	---------------------	---------------------	---------------------	---------------------

## بحث اسم ظرف

	مُحَرَّنَجَمٌ	مُحَرَّنَجَمَانِ	مُحَرَّنَجَمَاتٌ	
--	---------------	------------------	------------------	--

## باب سوّم

## صرف صغیر فعل رباعی مزید فیہ صحیح

## از باب افعلال

چوں اَلْاَقْشَعْرَارُ: بال بدن پر اٹھنا۔

علامت اس باب کی یہ ہے کہ اس کی ماضی میں چھ حرف ہوتے ہیں۔ چار اصلی، دو زائد یعنی شروع میں ہمزہ وصلی اور لام کلمہ دوم مکرر مشدد۔ یہ باب بھی لازمی ہے۔

اَقْشَعْرٌ یَقْشَعِرُ اَقْشَعْرَارًا فَهُوَ مُقْشَعِرٌ وَّ اَقْشَعِرٌ یَقْشَعِرُ اَقْشَعْرَارًا فِذَاكَ  
مُقْشَعِرٌ مَا اَقْشَعَرَ مَا اَقْشَعِرَ لَمْ یَقْشَعِرْ لَمْ یَقْشَعِرْ لَمْ یَقْشَعِرْ لَمْ یَقْشَعِرْ  
لَمْ یَقْشَعِرْ لَمْ یَقْشَعِرْ لَا یَقْشَعِرُ لَا یَقْشَعِرُ لَنْ یَقْشَعِرَ لَنْ یَقْشَعِرَ لِقْشَعِرَنَّ  
لِقْشَعِرَنَّ لِقْشَعِرَنَّ لِقْشَعِرَنَّ **الامر منه:** اَقْشَعِرْ اَقْشَعِرْ اَقْشَعِرْ لِقْشَعِرْ  
لِقْشَعِرْ لِقْشَعِرْ لِقْشَعِرْ لِقْشَعِرْ لِقْشَعِرْ لِقْشَعِرْ لِقْشَعِرْ لِقْشَعِرْ  
اَقْشَعِرَنَّ لِقْشَعِرَنَّ لِقْشَعِرَنَّ لِقْشَعِرَنَّ اَقْشَعِرَنَّ لِقْشَعِرَنَّ لِقْشَعِرَنَّ  
لِقْشَعِرَنَّ **والنهی عنہ:** لَا تَقْشَعِرْ لَا تَقْشَعِرْ لَا تَقْشَعِرْ لَا تَقْشَعِرْ لَا تَقْشَعِرْ  
لَا تَقْشَعِرْ لَا یَقْشَعِرْ لَا یَقْشَعِرْ لَا یَقْشَعِرْ لَا یَقْشَعِرْ لَا یَقْشَعِرْ  
لَا تَقْشَعِرَنَّ لَا تَقْشَعِرَنَّ لَا یَقْشَعِرَنَّ لَا یَقْشَعِرَنَّ لَا تَقْشَعِرَنَّ  
لَا یَقْشَعِرَنَّ لَا یَقْشَعِرَنَّ **الظرف منه:** مُقْشَعِرٌ مُقْشَعِرَانِ مُقْشَعِرَاتٌ۔

مصادر: الْأَقْمِطَرَارُ (سخت ناخوش ہونا) الْأَشْفِطَرَارُ (پراگندہ ہونا)

### صرف کبیر

#### بحث اثبات فعل ماضی معروف

أَقْشَعَرْتُ	أَقْشَعَرْنَا	أَقْشَعَرْتُمْ	أَقْشَعَرْتُمْ	أَقْشَعَرْنَا	أَقْشَعَرْتُمْ
أَقْشَعَرْتُ	أَقْشَعَرْنَا	أَقْشَعَرْتُمْ	أَقْشَعَرْتُمْ	أَقْشَعَرْنَا	أَقْشَعَرْتُمْ
		أَقْشَعَرْنَا	أَقْشَعَرْنَا		

تنبیہ: اس کے شروع میں ”مَا“ نفی کا لگا دینے سے ماضی منفی بن جائے گا۔

#### بحث اثبات فعل مضارع معروف

يَقْشَعِرُّ	يَقْشَعِرَانِ	يَقْشَعِرُونَ	يَقْشَعِرُونَ	يَقْشَعِرَانِ	يَقْشَعِرُونَ
يَقْشَعِرُّ	يَقْشَعِرَانِ	يَقْشَعِرُونَ	يَقْشَعِرُونَ	يَقْشَعِرَانِ	يَقْشَعِرُونَ
		نَقْشَعِرُ	أَقْشَعِرُ		

تنبیہ: اس کے شروع میں ”لَا“ نفی کا لگا دینے سے مضارع منفی بن جائے گا۔

#### بحث نفی تاکید بہ لن در فعل مستقبل معروف

لَنْ يَقْشَعِرَ	لَنْ يَقْشَعِرَا	لَنْ يَقْشَعِرُوا	لَنْ يَقْشَعِرُوا	لَنْ يَقْشَعِرَا	لَنْ يَقْشَعِرُوا
لَنْ يَقْشَعِرَ	لَنْ يَقْشَعِرَا	لَنْ يَقْشَعِرُوا	لَنْ يَقْشَعِرُوا	لَنْ يَقْشَعِرَا	لَنْ يَقْشَعِرُوا
		لَنْ نَقْشَعِرَ	لَنْ أَقْشَعِرَ		

#### بحث نفی جحد بہ لم در فعل مستقبل معروف

لَمْ يَقْشَعِرَ	لَمْ يَقْشَعِرَا	لَمْ يَقْشَعِرُوا	لَمْ يَقْشَعِرُوا	لَمْ يَقْشَعِرَا	لَمْ يَقْشَعِرُوا
لَمْ يَقْشَعِرَ	لَمْ يَقْشَعِرَا	لَمْ يَقْشَعِرُوا	لَمْ يَقْشَعِرُوا	لَمْ يَقْشَعِرَا	لَمْ يَقْشَعِرُوا

لَمْ تَقْشَعِرْ	لَمْ تَقْشَعِرَا	لَمْ تَقْشَعِرِي	لَمْ تَقْشَعِرُوا	لَمْ تَقْشَعِرِي	لَمْ تَقْشَعِرُونَ
لَمْ أَقْشَعِرْ	لَمْ أَقْشَعِرْ	لَمْ نَقْشَعِرْ	لَمْ أَقْشَعِرْ	لَمْ نَقْشَعِرْ	لَمْ نَقْشَعِرْ

## بحث لام تا کید بانون تا کید ثقیله معروف

لَيَقْشَعِرَنَّ	لَيَقْشَعِرَانِ	لَيَقْشَعِرُنَّ	لَيَقْشَعِرُونَ	لَيَقْشَعِرَانِ	لَيَقْشَعِرُونَ
لَتَقْشَعِرَنَّ	لَتَقْشَعِرَانِ	لَتَقْشَعِرُنَّ	لَتَقْشَعِرُونَ	لَتَقْشَعِرَانِ	لَتَقْشَعِرُونَ
		لَنَقْشَعِرَنَّ	لَأَقْشَعِرَنَّ		

## بحث لام تا کید بانون تا کید خفیفه معروف

لَيَقْشَعِرَنَّ	لَيَقْشَعِرُنَّ	لَتَقْشَعِرَنَّ	لَتَقْشَعِرُونَ	لَتَقْشَعِرَنَّ	لَتَقْشَعِرُونَ
		لَنَقْشَعِرَنَّ	لَأَقْشَعِرَنَّ		

## بحث امر حاضر معروف

اقْشَعِرْ	اقْشَعِرِي	اقْشَعِرَا	اقْشَعِرُوا	اقْشَعِرِي	اقْشَعِرُونَ
		اقْشَعِرَا	اقْشَعِرُوا		

## بحث امر غائب معروف

لَيَقْشَعِرْ	لَيَقْشَعِرِي	لَيَقْشَعِرَا	لَيَقْشَعِرُوا	لَيَقْشَعِرِي	لَيَقْشَعِرُونَ
لَتَقْشَعِرْ	لَتَقْشَعِرِي	لَتَقْشَعِرَا	لَتَقْشَعِرُوا	لَتَقْشَعِرِي	لَتَقْشَعِرُونَ
		لَنَقْشَعِرْ	لَنَقْشَعِرْ	لَنَقْشَعِرْ	لَنَقْشَعِرْ

## بحث امر حاضر معروف بانون تا کید ثقیله

اقْشَعِرَنَّ	اقْشَعِرَانِ	اقْشَعِرُنَّ	اقْشَعِرُونَ	اقْشَعِرَانِ	اقْشَعِرُونَ
--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

## بحث امر غائب معروف بانون تاکید ثقیلہ

لِیَقْشَعِرَنَّ	لِیَقْشَعِرَانِ	لِیَقْشَعِرُنَّ	لِیَقْشَعِرُنَّ	لِیَقْشَعِرَانِ	لِیَقْشَعِرُنَّ
		لِیَقْشَعِرَنَّ	لِیَقْشَعِرَنَّ		

## بحث امر حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ

		اِقْشَعِرَنَّ	اِقْشَعِرَنَّ	اِقْشَعِرَنَّ	
--	--	---------------	---------------	---------------	--

## بحث امر غائب معروف بانون تاکید خفیفہ

لِیَقْشَعِرَنَّ	لِیَقْشَعِرُنَّ	لِیَقْشَعِرُنَّ	لِیَقْشَعِرُنَّ	لِیَقْشَعِرَنَّ	لِیَقْشَعِرَنَّ
-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------

## بحث نہی حاضر معروف

لَا تَقْشَعِرْ	لَا تَقْشَعِرْ	لَا تَقْشَعِرْ	لَا تَقْشَعِرْ	لَا تَقْشَعِرْ	لَا تَقْشَعِرْ
		لَا تَقْشَعِرْ	لَا تَقْشَعِرْ		

## بحث نہی غائب معروف

لَا یَقْشَعِرْ	لَا یَقْشَعِرْ	لَا یَقْشَعِرْ	لَا یَقْشَعِرْ	لَا یَقْشَعِرْ	لَا یَقْشَعِرْ
لَا تَقْشَعِرْ	لَا تَقْشَعِرْ	لَا یَقْشَعِرْ	لَا تَقْشَعِرْ	لَا یَقْشَعِرْ	لَا یَقْشَعِرْ
	لَا اَقْشَعِرْ	لَا نَقْشَعِرْ	لَا نَقْشَعِرْ	لَا اَقْشَعِرْ	

## بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید ثقیلہ

لَا تَقْشَعِرَنَّ	لَا تَقْشَعِرَانِ	لَا تَقْشَعِرُنَّ	لَا تَقْشَعِرُنَّ	لَا تَقْشَعِرَانِ	لَا تَقْشَعِرُنَّ
-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

## بحث نہی غائب معروف بانون تاکید ثقیلہ

لَا یَقْشَعِرَنَّ	لَا یَقْشَعِرَانِ	لَا یَقْشَعِرُنَّ	لَا یَقْشَعِرُنَّ	لَا یَقْشَعِرَانِ	لَا یَقْشَعِرُنَّ
		لَا یَقْشَعِرَنَّ	لَا یَقْشَعِرَنَّ		

بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ

		لَا تَقْشَعِرُّنَّ	لَا تَقْشَعِرُّنَّ	لَا تَقْشَعِرُّنَّ
--	--	--------------------	--------------------	--------------------

بحث نہی غائب معروف بانون تاکید خفیفہ

	لَا يَقْشَعِرُّنَّ	لَا يَقْشَعِرُّنَّ	لَا تَقْشَعِرُّنَّ	لَا أَقْشَعِرُّنَّ	لَا نَقْشَعِرُّنَّ
--	--------------------	--------------------	--------------------	--------------------	--------------------

بحث اسم ظرف

	مُقْشَعِرٌّ	مُقْشَعِرَّانِ	مُقْشَعِرَّاتُ
--	-------------	----------------	----------------

نمبر	مصدر	معنی	نمبر	مصدر	معنی
مصادر صحیحہ باب نصر ینصر			۱۹	الْفَرَزُ	چھونا
۱	الْخُرُوجُ	نکلنا	۲۰	النَّقْضُ	توڑنا
۲	الدُّخُولُ	داخل ہونا	۲۱	الْمَكْتُ	ٹھیرنا
۳	الْقُعُودُ	بیٹھنا	۲۲	النَّشْرُ	پھیلانا
۴	الْهَرَبُ	بھاگنا	۲۳	الْقُنُوتُ	فرمانبرداری کرنا
۵	الْحَرْتُ	کھیتی کرنا	۲۴	الرَّكْضُ	ٹھوکر لگانا
۶	السُّتْرُ	چھپانا	۲۵	النَّقْصُ	کم کرنا
۷	الْمَطَرُ	مینہ برسنا	۲۶	النَّقْلُ	بدلنا
۸	السُّكُوتُ	چپ رہنا	۲۷	الْخَلْقُ	پیدا کرنا
۹	الْخُلُودُ	ہمیشہ رہنا	۲۸	الزَّجْرُ	جھڑکنا
۱۰	الْخَلْطُ	ملا نا	۲۹	النَّبْتُ	اُگنا
۱۱	الْلَمْسُ	چھونا	۳۰	الْبَذْلُ	خرچ کرنا
۱۲	السَّقُوطُ	گرنا	۳۱	الْبَسْطُ	پھیلانا
۱۳	الْبُلُوغُ	پہنچنا	۳۲	النَّفُودُ	جاری ہونا
۱۴	النَّسْجُ	بُننا	۳۳	الْعُرُوجُ	چڑھنا
۱۵	الرَّقُودُ	سونا	۳۴	الْبُطْلَانُ	بے کار ہونا
۱۶	الْفَتْلُ	بٹنا	۳۵	الْعَطْسُ	چھینکنا
۱۷	النَّفْحُ	پھونکنا	۳۶	الْفِسْقُ	گناہ کرنا
۱۸	الْتَرَكُ	چھوڑنا	۳۷	الْفُجُورُ	بدکار ہونا

نمبر	مصدر	معنی	نمبر	مصدر	معنی
۳۸	الشُّعُورُ	جاننا	۱۴	الْغَزْلُ	کاتنا
۳۹	الرَّجْمُ	سنگسار کرنا	۱۵	الْحَلْقُ	مونڈنا
۴۰	الْحَشْرُ	جمع کرنا	۱۶	السَّرَقَةُ	چراننا
۴۱	الْحَصَادُ	کھیتی کاٹنا	۱۷	الْهَلَاكُ	تباہ ہونا، مرجانا
۴۲	الصُّدُورُ	واپس ہونا	۱۸	الْحَمْلُ	اٹھانا
مصادر صحیحہ باب ضرب يضرب			۱۹	الْعَدْلُ	انصاف کرنا
۱	الْغَلَبُ	غلبہ کرنا	۲۰	النُّزُولُ	اُترنا
۲	الْكِذْبُ	جھوٹ بولنا	۲۱	الْلَطْمُ	ٹھانچہ مارنا
۳	الْكَسْبُ	کمانا	۲۲	الْعَبْسُ	ترش روی کرنا
۴	الْقَصْدُ	ارادہ کرنا	۲۳	الْغَمْرُ	اشارہ کرنا
۵	الْمَغْفِرَةُ	بخشنا	۲۴	الْقَرْضُ	مچھر کا کاٹنا
۶	الْكُسْرَةُ	توڑنا	۲۵	الْجَذْبُ	کھینچنا
۷	الصَّبْرُ	صبر کرنا	۲۶	الْعِصْمَةُ	حفاظت کرنا
۸	الْحَبْسُ	قید کرنا	۲۷	السَّفْكُ	خون بہانا
۹	الرُّجُوعُ	لوٹنا	۲۸	الْلَمَزُ	عیب نکالنا
۱۰	الصَّرْفُ	پھیرنا	۲۹	الْكَنْزُ	مال جمع کرنا
۱۱	الْمَعْرِفَةُ	پچاننا	۳۰	الرَّبْطُ	باندھنا
۱۲	الْكَشْفُ	کھولنا	۳۱	الْتَفُّ	بال اُکھیرنا
۱۳	الْعَصْرُ	نچوڑنا	۳۲	الْنَدْفُ	روئی دھنا

نمبر	مصدر	معنی	نمبر	مصدر	معنی
۳۳	الْقَبْضُ	پکڑنا	۱۷	الْجَزْعُ	بے صبر ہونا
۳۴	الْفَلَقُ	پھاڑنا	۱۸	الْفَزْعُ	ڈرنا، گھبرانا
مصادر صحیحہ باب سمع یسمع			۱۹	الْقَنُوطُ	نا امید ہونا
۱	الشُّرْبُ	پینا	مصادر صحیحہ باب فتح یفتح		
۲	الْلَبْتُ	ٹھیرنا	۱	الذَّهَابُ	جانا
۳	السَّعَادَةُ	نیک بخت ہونا	۲	الْجَرْحُ	زخمی کرنا
۴	الْلَعُوقُ	چاٹنا	۳	الْمَدْحُ	تعریف کرنا
۵	الشَّهَادَةُ	گواہی دینا	۴	الْجُحُودُ	انکار کرنا
۶	الْعَطَشُ	پیا سا ہونا	۵	النُّهُوضُ	اٹھنا
۷	الْلَبْسُ	پہننا	۶	الرَّفْعُ	اٹھانا
۸	الْحِفْظُ	نگاہ رکھنا	۷	الدَّفْعُ	دور کرنا
۹	الضَّحْكُ	ہنسنا	۸	الزَّرْعُ	کھیتی کرنا
۱۰	الْجَهْلُ	نہ جاننا	۹	الْقَطْعُ	کاٹنا
۱۱	الْفَهْمُ	سمجھنا	۱۰	الْجَعْلُ	کرنا، بنانا
۱۲	الْقُدُومُ	آنا	۱۱	الطَّبْخُ	پکانا
۱۳	الرُّكُوبُ	سوار ہونا	۱۲	الْمَضْغُ	چبانا
۱۴	الْكِرَاهَةُ	نا پسند ہونا	۱۳	الطَّحْنُ	پیسنا
۱۵	اللزُّوقُ	چپکنا	۱۴	السَّحْقُ	گھسنا
۱۶	الشَّبَعُ	سیر ہونا	۱۵	الصَّرْخَةُ	چیخنا، چلانا

نمبر	مصدر	معنی	نمبر	مصدر	معنی
۱۶	السَّباحَةُ	تیرنا	۳۵	الْخُشُوعُ	عاجزی کرنا
۱۷	الْخَلْعُ	نکالنا	۳۶	الصَّهْلُ	گھوڑے کا ہنہاننا
۱۸	الْقَلْعُ	اُکھیرنا	۳۷	النُّحُولُ	دبلا ہونا
۱۹	اللَّمْعُ	چمکانا	۳۸	الْبُعْثُ	اٹھانا
۲۰	النَّجْعُ	اثر کرنا	۳۹	الزَّهْقُ	مٹنا
۲۱	الْجَذْعُ	ناک کاٹنا	۴۰	الرَّكْنُ	مائل ہونا
۲۲	الْقَرْعُ	کھٹکھٹانا	۴۱	الْجَهْرُ	ظاہر ہونا
۲۳	النَّزْعُ	نکالنا	۴۲	النَّهْبُ	لوٹنا
۲۴	الضَّجْعُ	کروٹ پر لیٹنا	مصادر صحیحہ باب کرم یکریم		
۲۵	اللسْعُ	سانپ بچھو کا کاٹنا	۱	الْبَصَارَةُ	بینا ہونا
۲۶	اللدغُ	سانپ بچھو کا کاٹنا	۲	الْكثْرَةُ	زیادہ ہونا
۲۷	الْبَلْعُ	نگلنا	۳	الصُّعُوبَةُ	مشکل ہونا
۲۸	السَّمْحُ	بخشش حاصل کرنا	۴	الشَّرَافَةُ	بزرگ ہونا
۲۹	النُّصْحُ	نصیحت کرنا	۵	الْعِظْمَةُ	بزرگ ہونا
۳۰	السَّلْخُ	کھال کھینچنا	مصادر صحیحہ باب حسب یحسب		
۳۱	الْمَسْخُ	صورت بدلنا	۱	النِّعْمَةُ، النُّعُومَةُ	خوش عیش ہونا
۳۲	النَّسْخُ	لکھنا	مصادر صحیحہ باب افتعال		
۳۳	الْهَجُوعُ	سونا	۱	الْأَقْتِرَابُ	نزدیک ہونا
۳۴	الْخُضُوعُ	عاجزی کرنا	۲	الْإِغْتِسَالُ	نہانا

نمبر	مصدر	معنی	نمبر	مصدر	معنی
۳	الْإِلْتِهَابُ	بھڑکنا	۲۲	الْإِنْتِشَارُ	پھیلنا
۴	الْإِنْتِخَابُ	چھانٹنا	۲۳	الْإِلْتِقَامُ	لقمہ دینا
۵	الْإِعْتِمَادُ	بھروسہ رکھنا	۲۴	الْإِتِّبَاعُ	پیروی کرنا
۶	الْإِسْتِتَارُ	چھپنا	۲۵	الْإِرْتِقَابُ	انتظار کرنا
۷	الْإِحْتِرَازُ	پرہیز کرنا	۲۶	الْإِرْتِكَابُ	گناہ کرنا
۸	الْإِلْتِمَاسُ	ڈھونڈنا	۲۷	الْإِعْتِصَامُ	مضبوط پکڑنا
۹	الْإِخْتِلَاطُ	ملنا	۲۸	الْإِلْتِحَادُ	پناہ لینا
۱۰	الْإِسْتِمَاعُ	سننا	۲۹	الْإِضْطِجَاعُ	کروٹ سے لیٹنا
۱۱	الْإِنْتِفَاعُ	نفع اٹھانا	۳۰	الْإِسْتِبَاقُ	آگے بڑھنا
۱۲	الْإِحْتِرَاقُ	جلنا	۳۱	الْإِعْتِرَافُ	اقرار کرنا
۱۳	الْإِحْتِمَالُ	اٹھانا	۳۲	الْإِغْتِرَافُ	چلولینا
۱۴	الْإِخْتِطَافُ	اچک لینا	۳۳	الْإِرْتِدَاعُ	چھڑکنا
۱۵	الْإِشْتَغَالُ	مشغول ہونا	۳۴	الْإِبْتِدَاعُ	نئی بات نکالنا
۱۶	الْإِعْتِدَالُ	سیدھا ہونا	۳۵	الْإِمْتِحَانُ	آزما نا
۱۷	الْإِنْتِقَالُ	جگہ بدلنا	۳۶	الْإِغْتِنَامُ	غنیمت ہونا
۱۸	الْإِخْتِبَارُ	آزما نا	۳۷	الْإِرْتِبَاطُ	ملنا
۱۹	الْإِرْتِعَادُ	کانپنا	مصادر صحیحہ باب استفعال		
۲۰	الْإِنْتِبَاهُ	خبردار ہونا	۱	الْإِسْتِخْرَاجُ	نکالنا
۲۱	الْإِجْتِهَادُ	کوشش کرنا	۲	الْإِسْتِبْشَارُ	خوش ہونا

نمبر	مصدر	معنی	نمبر	مصدر	معنی
۳	الْإِسْتِخْبَارُ	خبر دریافت کرنا	۴	الْإِنْعِكَاسُ	الٹنا
۴	الْإِسْتِحْقَارُ	حقیر سمجھنا	۵	الْإِنْخِدَاعُ	فریفتہ ہونا
۵	الْإِسْتِفْسَارُ	پوچھنا	۶	الْإِنْقِطَاعُ	کٹنا
۶	الْإِسْتِخْلَافُ	خليفة ہونا	۷	الْإِنْكِشَافُ	کھلنا
۷	الْإِسْتِبْدَالُ	بدلنا	۸	الْإِنْخِرَاقُ	پھٹنا
۸	الْإِسْتِخْدَامُ	خدمت چاہنا	۹	الْإِنْطِلَاقُ	چلنا
۹	الْإِسْتِفْهَامُ	پوچھنا	۱۰	الْإِنْفِصَالُ	جدا ہونا
۱۰	الْإِسْتِبْعَادُ	دور ہونا	۱۱	الْإِنْقِسَامُ	بٹنا
۱۱	الْإِسْتِمْتَاعُ	نفع اٹھانا	۱۲	الْإِنْهَادُ	گرنا
۱۲	الْإِسْتِنْكَافُ	شرم دلانا	۱۳	الْإِنْحِرَافُ	پھر جانا
۱۳	الْإِسْتِصْوَابُ	درنگی چاہنا	۱۴	الْإِنْهِسَامُ	چور چور ہونا
۱۴	الْإِسْتِمْسَاكُ	مضبوط پکڑنا	۱۵	الْإِنْهِرَامُ	بھاگنا
۱۵	الْإِسْتِفْتَاخُ	مدد چاہنا	۱۶	الْإِنْبِسَاطُ	خوش ہونا
۱۶	الْإِسْتِنْسَاخُ	لکھنا	۱۷	الْإِنْفِطَامُ	بچے کا دودھ چھڑانا
۱۷	الْإِسْتِغْرَاقُ	پورا گھیر لینا	۱۸	الْإِنْفِجَارُ	پھٹنا
مصادر صحیحہ باب انفعال					
۱	الْإِنْشَعَابُ	شاخ در شاخ ہونا	۱۹	الْإِنْقِبَاضُ	رُکنا
۲	الْإِنْقِلَابُ	لوٹنا	۲۰	الْإِنْفِرَادُ	اکیلا ہونا
۳	الْإِنْشِرَاحُ	دل کی رکاوٹ دور ہونا	۲۱	الْإِنْحِفَارُ	نیچے اترنا

نمبر	مصدر	معنی	نمبر	مصدر	معنی
مصادر صحیحہ باب افعال					
۱	الْأَصْفَرَارُ	زرد ہونا	۳	الْإِنْبَاتُ	اُگانا
۲	الْأَسْوَدَادُ	سیاہ ہونا	۴	الْإِنْصَاتُ	چپ ہونا
۳	الْأَبْيَضَاضُ	سفید ہونا	۵	الْإِخْرَاجُ	نکالنا
۴	الْأَعْوِجَاجُ	ٹیڑھا ہونا	۶	الْإِبْعَادُ	دور کرنا
مصادر صحیحہ باب افعال					
۱	الْأَحْمِيرَارُ	سرخ ہونا	۷	الْإِرْشَادُ	راہ دکھانا
۲	الْأَسْمِيرَارُ	گندم گوں ہونا	۸	الْإِبْصَارُ	دیکھنا
۳	الْأَصْحِيرَارُ	گھاس خشک ہونا	۹	الْإِحْضَارُ	حاضر کرنا
مصادر صحیحہ باب افعال					
۱	الْأَخْرِيرَاقُ	کپڑا پھٹ جانا	۱۰	الْإِخْبَارُ	خبر دینا
مصادر صحیحہ باب افعال					
۱	الْإِشَابَةُ	ہم شکل ہونا	۱۱	الْإِنْزَالُ	اُتارنا
مصادر صحیحہ باب افعال					
۱	الْأَضْرُعُ	عاجزی کرنا	۱۲	الْإِجْلَاسُ	بٹھانا
۲	الْإِجْنُبُ	دور ہونا	۱۳	الْإِسْقَاطُ	گرانہ
مصادر صحیحہ باب افعال					
۱	الْإِبْدَالُ	بدل کرنا	۱۴	الْإِنْدَارُ	ڈرانا
۲	الْإِسْكَاتُ	دوسرے کو چپ کرنا	۱۵	الْإِغْلَاقُ	بند کرنا
مصادر صحیحہ باب افعال					
۱	الْإِبْدَالُ	بدل کرنا	۱۶	الْإِبْلَاحُ	پہنچانا
۲	الْإِسْكَاتُ	دوسرے کو چپ کرنا	۱۷	الْإِحْرَاقُ	جلانا
مصادر صحیحہ باب افعال					
۱	الْإِبْدَالُ	بدل کرنا	۱۸	الْإِهْلَاكُ	ہلاک کرنا
۲	الْإِسْكَاتُ	دوسرے کو چپ کرنا	۱۹	الْإِبْطَالُ	باطل کرنا
مصادر صحیحہ باب افعال					
۱	الْإِبْدَالُ	بدل کرنا	۲۰	الْإِطْعَامُ	کھانا کھلانا
۲	الْإِسْكَاتُ	دوسرے کو چپ کرنا	۲۱	الْإِعْرَاضُ	منہ پھیرنا

نمبر	مصدر	معنی	نمبر	مصدر	معنی
۲۲	الْإِبْدَاعُ	پیدا کرنا	۴۱	الْإِرْضَاعُ	بچے کو دودھ پلانا
۲۳	الْإِرْسَالُ	بھیجنا	۴۲	الْإِفْلَاحُ	فلاح پانا
۲۴	الْإِعْلَامُ	آگاہ کرنا	۴۳	الْإِفْحَامُ	لاجواب کرنا
۲۵	الْإِنْظَارُ	مہلت دینا	۴۴	الْإِقْسَاطُ	انصاف کرنا
۲۶	الْإِمْسَاكُ	روکنا	۴۵	الْإِكْرَاهُ	زبردستی کرنا
۲۷	الْإِطْرَاقُ	سریںچے جھکانا	۴۶	الْإِعْجَازُ	عاجز کرنا
۲۸	الْإِغْمَادُ	تلوار میان میں رکھنا	۴۷	الْإِغْتَابُ	خوش کرنا
۲۹	الْإِحْصَارُ	روکنا	۴۸	الْإِنْقَازُ	نجات دینا
۳۰	الْإِنْشَادُ	شعر پڑھنا	۴۹	الْإِغْرَاقُ	غرق کرنا
۳۱	الْإِدْرَاكُ	پانا	۵۰	الْإِنْعَامُ	نعمت دینا
۳۲	الْإِرْزَاقُ	پھسلانا	مصادر صحیحہ باب تفعیل		
۳۳	الْإِلْحَاقُ	ملانا			
۳۴	الْإِلْصَاقُ	ملانا	۱	التَّكْبِيرُ	بزرگی بیان کرنا
۳۵	الْإِحْدَاثُ	پیدا کرنا	۲	التَّبْكِيرُ	سویرے کام کرنا
۳۶	الْإِبْرَامُ	مضبوط کرنا	۳	التَّسْهِيلُ	آسان کرنا
۳۷	الْإِدْبَارُ	پشت پھیرنا	۴	التَّعْصِيرُ	مطلب بیان کرنا
۳۸	الْإِقْبَالُ	سامنے رخ کرنا	۵	التَّبْشِيرُ	خوش خبری دینا
۳۹	الْإِفْرَاقُ	ڈالنا	۶	التَّحْدِيثُ	بیان کرنا
۴۰	الْإِلْهَامُ	دل میں بات ڈالنا	۷	التَّنْفِيرُ	نفرت دلانا
			۸	التَّبْلِغُ	پہنچانا

نمبر	مصدر	معنی	نمبر	مصدر	معنی
۹	التَّسْبِيحُ	پاکی بیان کرنا	۲۷	التَّقْرِيبُ	نزدیک کرنا
۱۰	التَّحْمِيدُ	حمد بیان کرنا	۲۸	التَّكْذِيبُ	جھٹلانا
۱۱	التَّثْبِيتُ	ثابت رکھنا	۲۹	التَّصْدِيقُ	سچا کرنا
۱۲	التَّلْيِينُ	نرم کرنا	۳۰	التَّرْجِيحُ	ایک کو دوسرے پر زیادتی دینا
۱۳	التَّعْسِيرُ	دشوار کرنا	۳۱	التَّصْرِيحُ	ظاہر کرنا
۱۴	التَّنْزِيهُ	پاک کرنا	۳۲	التَّحْقِيرُ	حقیر کرنا
۱۵	التَّنْشِيطُ	خوش کرنا	۳۳	التَّذْكِيرُ	یاد دلانا
۱۶	التَّحْرِيفُ	بدلنا	۳۴	التَّشْهِيرُ	مشہور کرنا
۱۷	التَّكْفِيرُ	کافر کہنا، کفارہ دینا	۳۵	التَّطْهِيرُ	پاک کرنا
۱۸	التَّطْلِيقُ	طلاق دینا	۳۶	التَّقْصِيرُ	کوٹا ہی کرنا
۱۹	التَّمْرِينُ	مشق کرنا	۳۷	التَّقْدِيسُ	پاک کرنا
۲۰	التَّحْكِيمُ	حکم بنانا	۳۸	التَّفْتِيشُ	تلاش کرنا
۲۱	التَّكْرِيهُ	مکروہ سمجھنا	۳۹	التَّسْلِيطُ	مسلط کرنا
۲۲	التَّصْلِيبُ	سولی دینا	۴۰	التَّعْرِيفُ	تعریف کرنا
۲۳	التَّلْبِيسُ	شبہ میں ڈالنا	۴۱	التَّحْرِيكُ	حرکت دینا
۲۴	التَّنْعِيمُ	نعمت دینا	۴۲	التَّمْلِكُ	مالک بنانا
۲۵	التَّرْغِيبُ	رغبت دلانا	۴۳	التَّبْدِيلُ	بدلنا
۲۶	التَّعْذِيبُ	عذاب دینا	۴۴	التَّعْجِيلُ	جلدی کرنا

نمبر	مصدر	معنی	نمبر	مصدر	معنی
۴۵	التَّحْرِيمُ	حرام کرنا	۸	التَّفَرُّدُ	یکتا ہونا
۴۶	التَّعْلِيمُ	سکھانا	۹	التَّحَسُّرُ	حسرت کھانا
۴۷	التَّفْهِيمُ	سمجھانا	۱۰	التَّذَكُّرُ	نہایت قبول کرنا
۴۸	التَّسْلِيمُ	سپرد کرنا	۱۱	التَّطَهُّرُ	پاک ہونا
۴۹	التَّكْمِيلُ	پورا کرنا	۱۲	التَّفَكُّرُ	سوچنا
۵۰	التَّقْسِيمُ	بانٹنا	۱۳	التَّقَدُّسُ	پاک ہونا
۵۱	التَّنْبِيْهُ	خبردار کرنا	۱۴	التَّخْلَصُ	چھوٹنا
۵۲	التَّجْرِبَةُ	آزمانا	۱۵	التَّقْلُسُ	سکڑنا
۵۳	التَّنْشِيفُ	صاف کرنا	۱۶	التَّجَرُّعُ	گھونٹ گھونٹ پینا
۵۴	التَّقْيِيلُ	بوسہ لینا	۱۷	التَّفَرُّقُ	جدا جدا کرنا
۵۵	التَّنْقِيْدُ	جانچنا، پرکھنا	۱۸	التَّعْلُمُ	سیکھنا
مصادر صحیحہ باب تفعّل					
۱	التَّجَنَّبُ	ایک طرف ہونا	۱۹	التَّقَدُّمُ	آگے ہونا
۲	التَّقَرُّبُ	نزدیکی ڈھونڈنا	۲۰	التَّكَلُّمُ	بات کرنا
۳	التَّلَبُّثُ	دیری کرنا	۲۱	التَّكْلُفُ	بناوٹ کرنا
۴	التَّرَشُّعُ	ٹپکنا	۲۲	التَّحَرُّكُ	ہلنا
۵	التَّفْسُخُ	پھٹنا	۲۳	التَّضَرُّعُ	زاری کرنا
۶	التَّلَطُّخُ	آلودہ ہونا	۲۴	التَّخَلُّقُ	عادت پکڑنا
۷	التَّجَرُّدُ	برہنہ ہونا	۲۵	التَّسْحَرُ	سحری کھانا
			۲۶	التَّزْوُجُ	نکاح کرنا

نمبر	مصدر	معنی	نمبر	مصدر	معنی
۲۷	التَّقَلُّبُ	بدلنا	۱۱	المُجَاهَدَةُ	جہاد کرنا، کوشش کرنا
۲۸	التَّكْفُلُ	کفیل ہونا	۱۲	المُحَارَبَةُ	باہم جنگ کرنا
۲۹	التَّبَرُّكُ	برکت حاصل کرنا	۱۳	المُطَالَبَةُ	مانگنا
۳۰	التَّخَلُّفُ	خلاف ہونا	۱۴	المُعَاقَبَةُ	عذاب کرنا
۳۱	التَّرَبُّصُ	انتظار کرنا	۱۵	المُبَاعَدَةُ	دور کرنا
۳۲	التَّشَبُّثُ	چنگل مارنا	۱۶	المُعَاتَبَةُ	عتاب کرنا
۳۳	التَّصَلُّبُ	سخت ہونا	۱۷	المُجَالَسَةُ	پاس بیٹھنا
مصادر صحیحہ باب مفاعلة					
۱	المُخَاصَمَةُ	جھگڑا کرنا	۱۸	المُخَادَعَةُ	فریب دینا
۲	المُسَامَحَةُ	آسان کرنا	۱۹	المُمَانَعَةُ	روکنا
۳	المُكَائِدَةُ	مصیبت جھیلنا	۲۰	المُنَازَعَةُ	جھگڑا کرنا
۴	المُجَامَعَةُ	جماع کرنا	۲۱	المُخَالَفَةُ	خلاف کرنا
۵	المُنَاقَشَةُ	باہم جھگڑا کرنا	۲۲	المُبَارَكَةُ	برکت دینا
۶	المُحَاصِرَةُ	چار طرف سے گھیرنا	۲۳	المُشَارَكَةُ	باہم شریک ہونا
۷	المُلَامَسَةُ	چھونا، جماع کرنا	۲۴	المُجَادَلَةُ	لڑائی کرنا
۸	المُسَابَقَةُ	ایک دوسرے سے آگے بڑھنا	۲۵	المُقَابَلَةُ	ایک دوسرے کے آمنے سامنے ہونا
۹	المُضَاعَفَةُ	دو چند یا زیادہ کرنا	۲۶	المُلَازِمَةُ	لازم پکڑنا
۱۰	المُؤَاخَذَةُ	گرفت کرنا	۲۷	المُشَابَهَةُ	ہم شکل ہونا

نمبر	مصدر	معنی	نمبر	مصدر	معنی
			مصادر صحیحہ باب تفاعل		
۱	التَّعَابُلُ	ایک دوسرے کے سامنے ہونا	۱۲	التَّشَاوُجُ	باہم جھگڑا کرنا
۲	التَّعَاقُبُ	ایک دوسرے کے پیچھے ہونا	۱۳	التَّحَادُثُ	باہم باتیں کرنا
۳	التَّعَاتُبُ	ایک دوسرے پر عتاب کرنا	۱۴	التَّقَاطُرُ	ٹپکنا
۴	التَّبَاعُدُ	ایک دوسرے سے دور ہونا	۱۵	التَّخَافُتُ	آہستہ بات کرنا
۵	التَّفَاخُرُ	آپس میں فخر کرنا	۱۶	التَّقَارُبُ	نزدیک ہونا
۶	التَّمَارُضُ	اپنے کو بیمار بنانا	۱۷	التَّكَاثُرُ	زیادتی پر فخر کرنا
۷	التَّسَاقُطُ	گر پڑنا	۱۸	التَّنَاسُبُ	باہم مناسب ہونا
۸	التَّكَاسُلُ	ست ہونا	۱۹	التَّنَاسُلُ	باہم نسل چلنا
۹	التَّنَافُرُ	باہم نفرت کرنا	مصادر صحیحہ باب فاعلة		
۱۰	التَّعَارُفُ	باہم شناسائی کرنا	۱	الزَّعْفَرَةُ	زعفران میں رنگ ڈالنا
۱۱	التَّسَامُحُ	سستی کرنا	۲	الْقَنْطَرَةُ	پل باندھنا
			۳	الْبَرْقَعَةُ	برقع اوڑھنا
			۴	الْفَرْقَعَةُ	انگلیاں چٹھانا
			۵	الْحَمْلَقَةُ	گھورنا

تَمَّتْ

# مكتبة البشير

## المطبوعة

### ملونة كرتون مقوي

السراجي	شرح عقود رسم المفتي
الفوز الكبير	متن العقيدة الطحاوية
تلخيص المفتاح	المراقبة
دروس البلاغة	زاد الطالبين
الكافية	عوامل النحو
تعليم المتعلم	هداية النحو
مبادئ الأصول	إيساغوجي
مبادئ الفلسفة	شرح مائة عامل
	المعلقات السبع
	هداية النحو (مع الخلاصة والتمارين)
	متن الكافي مع مختصر الشافي

### ستطبع قريباً بعون الله تعالى

### ملونة مجلدة / كرتون مقوي

الجامع للترمذي	الصحيح للبخاري
	شرح الجامي

#### Books in English

Tafsir-e-Uthmani (Vol. 1, 2, 3)  
 Lisaan-ul-Quran (Vol. 1, 2, 3)  
 Key Lisaan-ul-Quran (Vol. 1, 2, 3)  
 Al-Hizb-ul-Azam (Large) (H. Binding)  
 Al-Hizb-ul-Azam (Small) (Card Cover)

#### Other Languages

Riyad Us Saliheen (Spanish)(H. Binding)  
 Fazail-e-Aamal (German)(H. Binding)  
 Muntakhab Ahdees (German) (H. Binding)

#### To be published Shortly Insha Allah

Al-Hizb-ul-Azam(French) (Coloured)

### ملونة مجلدة

(٧ مجلدات)	الصحيح لمسلم
(مجلدين)	الموطأ للإمام محمد
(٣ مجلدات)	الموطأ للإمام مالك
(٨ مجلدات)	الهداية
(٤ مجلدات)	مشكاة المصابيح
	التيبان في علوم القرآن
	تفسير البيضاوي
	شرح العقائد
	تيسير مصطلح الحديث
(٣ مجلدات)	تفسير الجلالين
	المسند للإمام الأعظم
(مجلدين)	مختصر المعاني
	الحسامي
	الهدية السعيدية
(مجلدين)	نور الأنوار
	القطبي
(٣ مجلدات)	كنز الدقائق
	أصول الشاشي
	نفحة العرب
	شرح التهذيب
	مختصر القدوري
	تعريب علم الصيغة
	نور الإيضاح
	البلاغة الواضحة
	ديوان الحماسة
	ديوان المتنبي
	النحو الواضح (ابتدائية، ثانوية)
	المقامات الحريية
	آثار السنن

# مکتبہ التبشیری

طبع شدہ

رنگین مجلد

تیسیر المنطق	فارسی زبان کا آسان قاعدہ
تاریخ اسلام	علم الصرف (اولین، آخرین)
بہشتی گوہر	تسہیل المبتدی
فوائد مکبہ	جوامع الکلم مع چہل ادعیہ مسنونہ
علم النحو	عربی کا معلم (اول، دوم، سوم، چہارم)
جمال القرآن	عربی صفوۃ المصادر
نحو میر	صرف میر
تعلیم العقائد	تیسیر الابواب
سیر الصحابیات	نام حق
کریمہ	فصول اکبری
پند نامہ	میزان و منشعب
پنج سورۃ	نماز مدلل
سورۃ یس	نورانی قاعدہ (چھوٹا/بڑا)
آسان نماز	عم پارہ درسی
منزل	عم پارہ

کارڈ کور / مجلد

فضائل اعمال	اکرام مسلم
منتخب احادیث	مفتاح لسان القرآن (اول، دوم، سوم)

زیر طبع

مکمل قرآن حافظی ۱۵ سطری

تفسیر عثمانی (۲ جلد)

خطبات الاحکام لجمعات العام  
حصن حصین

الحزب الاعظم (مینی کی ترتیب پر مکمل)

الحزب الاعظم (ہفتے کی ترتیب پر مکمل)

لسان القرآن (اول، دوم، سوم)

معلم الحجاج

فضائل حج

خصائل نبوی شرح شمائل ترمذی

تعلیم الاسلام (مکمل)

بہشتی زیور (تین حصے)

رنگین کارڈ کور

آداب المعاشرت	حیات المسلمین
زاد السعید	تعلیم الدین
جزاء الاعمال	خیر الاصول فی حدیث الرسول
روضۃ الادب	الحجامہ (پچھنا لگانا) (جدید ایڈیشن)
آسان اصول فقہ	الحزب الاعظم (مینی کی ترتیب پر) (جیبی)
معین الفلسفہ	الحزب الاعظم (ہفتے کی ترتیب پر) (جیبی)
معین الاصول	عربی زبان کا آسان قاعدہ